

BÁO CÁO NHÂN QUYỀN TẠI VIỆT NAM 2019-2020

MẠNG LƯỚI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM

MẠNG LƯỚI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM

BÁO CÁO NHÂN QUYỀN TẠI VIỆT NAM 2019-2020

HÌNH BÌA

Ngày 18-4-2020, Công an tỉnh Hậu Giang bắt giữ và truy tố Bà Đinh Thị Thu Thủy, cư ngụ TP Ngã Bảy, tỉnh Hậu Giang, với cáo buộc “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam”
Hình Huy Phách

NỘI DUNG

Dẫn Nhập	5
Tổng Quan Về Việt Nam	6
I. Quyền Sống, Quyền Tự Do và An Ninh Thân Thể	
1. Án Tử Hình	7
2. Bạo Hành của Công An	9
3. Nạn Buôn Người	12
3.1. Phụ Nữ và Trẻ Em Bị Lừa Gạt Làm Nô Lệ Tình Dục Hoặc Lao Nô	13
3.2. Nạn Môi Giới “Cô Dâu” Cho Đàn Ông Ở Nước Ngoài	15
3.3. Nạn Bóc Lột Người Công Nhân Xuất Khẩu	16
Khuyến Nghị	17
II. Quyền Được Xét Xử Công Bằng Bởi Toà Án Độc Lập và Vô Tư	
1. Giám Giữ Tùy Tiện và Hình Sự Hóa Các Sinh Hoạt Chính Trị Đi Ngược Lại Quyền Lợi của ĐCSVN	18
2. Vi Phạm Những Nguyên Tắc Cơ Bản Của Luật Tổ Tụng Hình Sự	23
3. Vai Trò Trang Trí của Luật Sư	25
4. Một Chế Độ Nhà Tù Bất Nhân	27
Khuyến Nghị	28
III. Quyền Được Tham Gia Đời Sống Chính Trị Quốc Gia	
1. Điều Hành Vệc Nước Là Đặc Quyền của ĐCSVN	29
2. Triệt Hạ Đối Lập	31
3. Quyền Lập Hội, Biểu Tình, Cư Trú và Đi Lại	33
3.1. Quyền Tự Do Lập Hội	33
3.2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa	34

3.3. Quyền Tự Do Cư Trú và Đi Lại	36
Khuyến Nghị	37
IV. Quyền Tự Do Ngôn Luận và Thông Tin	
1. Ngôn Luận Là Độc Quyền của Nhà Nước CSVN	38
2. Chính Quyền Gia tăng Ngăn Chặn Thông Tin Trái Chiều: Luật An Ninh Mạng	39
3. Đàn Áp Những Quan Điểm Chính Kiến Khác Với Đường Lối Của ĐCSVN..	40
4. Một Không Gian Bất An Của Nhà Báo Chuyên Nghiệp	45
5. Vận Động Cho Quyền Tự Do Ngôn Luận và Thông Tin Tại Việt Nam	47
Khuyến Nghị	48
V. Quyền Tự Do Tôn Giáo và Thờ Phụng	
1. Ngăn Chặn Bằng Pháp Luật	49
2. Kiểm Soát Bằng Tổ Chức	51
2.1. Kiểm Soát Từ Bên Ngoài	52
2.2. Kiểm Soát Từ Bên Trong	53
3. Đàn Áp Bằng Bạo Lực	53
4. Những Hoạt Động Cho Tự Do Tôn Giáo	56
Khuyến Nghị	57
VI. Quyền Được Làm Việc và Hưởng Thụ Thành Quả Lao Động	
1. Những Sửa Đổi Luật Lệ về Lao Động Để Hiệp Định Thương Mại Tự Do với Liên Âu (EVFTA) Được Thông Qua	58
2. Vi Phạm Quyền của Người Lao Động trong Thực Tế Sinh Hoạt	59
2.1. Đảng Cộng Sản VN Vẫn Gia Tăng Kiểm Soát Hoạt Động Công Đoàn	60
2.2. Người Lao Động Vẫn Kéo Lê Cuộc Sống Chật Vật	60
2.3. Cường Bức Lao Động và Lao Động Vĩ Thành Niên Vẫn Tiếp Tục	63
Khuyến Nghị	65
VII. Quyền Được Đối Xử Bình Đẳng Không Kỳ Thị	
1. Kỳ Thị Đối Với Những Thành Phần Thuộc Chế Độ Việt Nam Cộng Hòa	66
2. Kỳ Thị Đối Với Người Ngoài Đảng	67
3. Kỳ Thị Đối Với Người Có Tôn Giáo	68
3.1. Tín Đồ Các Tôn Giáo Không Có Quyền và Bình Đẳng Cơ Hội trong	

Sinh Hoạt Công Quyền	69
3.2. Tín Đồ Các Tôn Giáo Không Có Quyền và Bình Đẳng Cơ Hội trong	
Giáo Dục	69
4. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số	69
4. 1. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số: Bất Bình Đẳng Trong Sinh	
Kinh Tế	70
4. 2. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số: Bất Bình Đẳng Trong Giáo Dục	
và Y Tế	70
4. 3. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số: Bất Bình Đẳng Trong Sinh	
Hoạt Chính Trị	71
5. Kỳ Thị Đối Với Phụ Nữ	72
Khuyến Nghị	73
VIII. Quyền Được Hưởng Cuộc Sống An Lạc	
1. An Sinh cho Một Thiểu Số	74
2. An Sinh của Tuổi Thơ.....	76
3. Dân Oan: Đất Đai Bị Tước Đoạt Bất Công và Quyền Tư Hữu Bị Chà Đạp	78
4. Quyền Được Hưởng Môi Sinh Lành Mạnh	80
5. Nạn Tham Nhũng Vi Phạm Quyền An Sinh	81
Khuyến Nghị	82
Phụ lục I: Danh Sách Tù Nhân Chính Trị và Tôn Giáo Còn Bị Giam Giữ	83
Phụ lục II: Giải Thưởng Nhân Quyền Việt Nam 2019	93

DẪN NHẬP

Đầu năm 2019, Việt Nam tham dự Kiểm điểm Định kỳ Phổ quát về nhân quyền chu kỳ III do Hội đồng Nhân quyền Liên Hiệp Quốc tổ chức. Trong báo cáo trước hội nghị, Việt Nam cho biết, “Kể từ lần rà soát chu kỳ II, Việt Nam đã nỗ lực mạnh mẽ nhằm hoàn thiện cả về mặt pháp luật, thể chế, chính sách về quyền con người, tạo nền tảng vững chắc mang lại những kết quả thực tiễn đáng khích lệ.”¹

Báo cáo cũng nêu rõ Việt Nam đã thực hiện hoàn toàn 159 khuyến nghị và thực hiện một phần 16 khuyến nghị trong tổng số 182 khuyến nghị Việt Nam đã cam kết trong kỳ Kiểm điểm 4 năm trước (96.2%).

Bản báo cáo Nhân quyền tại Việt Nam năm 2019-2020 sau đây không đi vào chi tiết từng khuyến nghị mà Việt Nam đã không trung thực cho rằng đã thực thi, nhưng nhằm trình bày một cách tổng quát hiện thực việc thi hành nghĩa vụ nhân quyền của Nhà nước Việt Nam qua các lĩnh vực được Luật quốc tế nhân quyền quy định, đặc biệt trong các lĩnh vực sau:

- Quyền sống, quyền tự do và an ninh thân thể
- Quyền được xét xử công bằng bởi toà án độc lập và vô tư
- Quyền được tham gia đời sống chính trị quốc gia
- Quyền tự do phát biểu và tự do thông tin
- Quyền tự do tôn giáo và thờ phượng
- Quyền được làm việc và hưởng thụ thành quả lao động
- Quyền được đối xử bình đẳng không kỳ thị
- Quyền được hưởng cuộc sống an lạc

Báo cáo do Mạng lưới Nhân quyền Việt Nam thực hiện với sự hợp tác của một số nhà hoạt động nhân quyền ở trong nước. Tất cả những tài liệu được sử dụng trong báo cáo này có thể được kiểm chứng qua các nguồn dữ liệu mở. Chúng tôi chân thành cảm ơn Ông Lacy Wright đã giúp xem lại bản tiếng Anh trước khi phổ biến.

Với bản báo cáo này, Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam không những muốn báo động dư luận thế giới về tình hình nhân quyền tồi tệ tại Việt Nam hiện nay, mà còn đưa ra những đề nghị cụ thể và khả thi để nhà cầm quyền CSVN chấm dứt những vi phạm đã tồn tại trong nhiều năm qua đồng thời phải bồi thường xứng đáng những thiệt hại gây ra cho nhân dân và các tập thể quần chúng. MLNQVN cũng ước mong các chính quyền dân chủ và yêu chuộng tự do và các tổ chức nhân quyền quốc tế có thái độ thích đáng đối với Việt Nam vì những thành tích tệ hại về nhân quyền của họ.

¹ Bộ Ngoại Giao Việt Nam. *Báo Cáo Quốc Gia Về Bảo Vệ Và Thúc Đẩy Quyền Con Người Ở Việt Nam Theo Cơ Chế Rà Soát Định Kỳ Phổ Quát (UPR) Chu Kỳ III*.

https://drive.google.com/file/d/1xozBCDCHuYWbi-1XbXh_qOPjyd-gXdbr/view

TỔNG QUAN VỀ VIỆT NAM

ĐỊA LÝ: Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam là một quốc gia thuộc khu vực Đông Nam Á, phía bắc giáp Trung Quốc, phía tây giáp Lào và Campuchia, phía tây nam giáp vịnh Thái Lan, phía đông và phía nam giáp Biển Đông và có hơn 3.000 hòn đảo lớn, nhỏ, tổng diện tích là 331.688 km². Dân số tính đến tháng 4 năm 2019 là 96.208.984 người.

LỊCH SỬ: Theo Hiệp định Genève 1954 chấm dứt chế độ thực dân Pháp, Việt Nam bị chia làm hai: Phía nam vĩ tuyến 17 thuộc Quốc Gia Việt Nam, phía bắc vĩ tuyến 17 thuộc Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa. Ngay sau Hiệp định Genève 1954, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa dưới sự thống trị của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN) đã phát động chiến tranh xâm chiếm Miền Nam. Tháng 4 năm 1975, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa đã chiến thắng cuộc chiến xâm lược Miền Nam và thiết lập Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam bao gồm cả Miền Bắc và Miền Nam.

CHÍNH TRỊ: Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam là một chế độ độc đảng. Theo Hiến pháp được tu chính năm 2013, Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN) là chính đảng duy nhất được phép hoạt động trên đất nước Việt Nam. Tổng bí thư ĐCSVN kiêm chủ tịch nước hiện thời là Ông Nguyễn Phú Trọng. Chính quyền được chia thành ba ngành: Quốc hội, Chính Phủ, và Tòa án Nhân dân; tuy nhiên, trên thực tế cả ba ngành đều chịu sự thống trị của ĐCSVN, với khoảng 5.2 triệu đảng viên. Quốc hội và Hội đồng Nhân dân các cấp đều được bầu qua phổ thông đầu phiếu; tuy nhiên các ứng viên đều được sàng lọc bởi ĐCSVN, Các tổ chức chính trị khác không lệ thuộc ĐCSVN đều bị cấm.

KINH TẾ: Sau Chính sách Đổi Mới vào thập niên 80, Việt Nam đã theo đuổi một sách lược kinh tế thực tế hơn, gọi là “kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa.” Hoạt động kinh tế Việt Nam đã có nhiều thay đổi với số vốn viện trợ và đầu tư từ nước ngoài. Nhiều cơ sở sản xuất và thương mại nhà nước cũng như tư nhân được thiết lập. Theo báo cáo của Tổng cục Thống kê VN, thu nhập bình quân đầu người hàng năm ước tính đạt 58,5 triệu đồng, tương đương 2.590 USD vào năm 2019

XÃ HỘI: Việt Nam có 54 sắc dân, trong đó người Kinh chiếm 85.3%. Ngôn ngữ chính là tiếng Việt. Tuyệt đại đa số người dân có niềm tin tôn giáo, nhiều nhất là thờ cúng tổ tiên, đạo Phật, đạo Thiên Chúa, Đạo Hồi, Đạo Bà Hai, và một số tôn giáo mang màu sắc địa phương như Phật Giáo Hòa Hảo và Cao Đài Giáo... Một số nhỏ mà hầu hết là đảng viên Đảng Cộng sản tự cho mình là vô thần. Mặc dù tỷ lệ dân số đô thị tăng trưởng trong thập niên vừa qua, xã hội Việt Nam vẫn mang tính chất nông nghiệp với 65,6% dân cư ở nông thôn. Dân chúng sống ở thôn quê, đặc biệt là những vùng hẻo lánh chịu thiệt thòi nhiều mặt như thu nhập, giáo dục, và y tế.

I

QUYỀN SỐNG, QUYỀN TỰ DO VÀ AN NINH THÂN THỂ

1. ÁN TỬ HÌNH

Theo Bộ luật Hình sự Việt Nam được sửa đổi vào tháng 11 năm 2015 và tháng 6 năm 2017, và có hiệu lực thi hành từ ngày 1-1-2018, số tội danh có thể dẫn đến án tử hình được giảm từ 22 xuống 15. Những tội danh được rút ra khỏi danh sách gồm: tội cướp tài sản; tội sản xuất, buôn bán hàng giả là lương thực, thực phẩm, phụ gia thực phẩm; tội tàng trữ trái phép chất ma túy; tội chiếm đoạt chất ma túy; tội phá huỷ công trình, cơ sở, phương tiện quan trọng về an ninh quốc gia; tội chống mệnh lệnh; và tội đầu hàng địch. Hai bản tu chính cũng thêm hai trường hợp được miễn án tử hình gồm: người tù 75 tuổi trở lên, và người bị kết án tử hình về tội tham ô tài sản, tội nhận hối lộ mà sau khi bị kết án đã chủ động nộp lại ít nhất 3/4 số tài sản có được do tham ô và hối lộ.

Tuy có tiến bộ trong việc bỏ bớt số tội danh có thể đưa đến án tử hình, Bộ Hình luật được tu chính vẫn duy trì án tử hình cho 18 tội danh, đặc biệt là những tội phạm chính trị mơ hồ trong bộ luật cũ, nay được ghi lại ở chương VIII bộ luật mới, như tội phản bội Tổ quốc (Điều 108), tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân (Điều 109), tội gián điệp (Điều 110), tội bạo loạn (Điều 112), tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân (Điều 113), và tội phá hoại cơ sở vật chất - kỹ thuật của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (Điều 114).

Tính cách mơ hồ của các tội danh trong Chương VIII này cho phép chính quyền giải thích những phát biểu hoặc những hành vi chính trị bất bạo động là những “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân” và có thể bị tuyên án tử hình.

Trong năm 2019 không có một ai bị kết án tử hình về tội danh của điều khoản mơ hồ này; tuy nhiên điều luật này được nhà nước thường xuyên khai thác như là một biện pháp răn đe những ai dám thách thức quyền lãnh đạo độc tôn của Đảng Công Sản VN. Phần lớn các án tử hình trong năm 2019 nhằm vào các tội buôn bán ma túy và sát nhân.

Cũng như những năm trước, chính quyền không chính thức công bố về số lượng người bị tuyên án tử cũng như số án tử được thi hành. Chính quyền xem đó là bí mật quốc gia, và ai vô tình hoặc cố ý vi phạm có thể bị phạt đến 15 năm tù (Điều 337, 338 BHL).

Tuy nhiên theo dữ liệu thu thập được từ một số báo cáo riêng rẽ thì tình trạng án tử hình tại Việt Nam rất đáng quan ngại. Một tài liệu của Bộ Công an tiết lộ trong vòng 5 năm tính đến cuối tháng 6 năm 2016, trên toàn quốc có 1,134 người bị tuyên án tử hình; và có 429 người đã bị thi hành án bằng cách tiêm thuốc độc trong vòng 3 năm kể từ tháng 8 năm 2013 đến 30-6-2016.¹

¹ Việt Nam Mới. *Hơn 1.000 trường hợp bị tuyên tử hình trong vòng ba năm.*

<http://vietnammoi.vn/hon-1000-truo-ng-ho-p-bi-tuyen-tu-hinh-trong-vong-ba-nam-19733.html>

Ngày 27-11-2019, Tòa Án Nhân Dân tỉnh Lạng Sơn đã tuyên 11 án tử hình trong vụ án mua bán, vận chuyển trái phép chất ma túy. Hình của báo Nhân Dân

Theo một báo cáo của Bộ trưởng Tư pháp Lê Thành Long vào tháng 11 năm 2018 thì vào năm 2018 thì số người bị kết án tử hình trong năm 2018 tăng mạnh so với cùng kỳ năm trước (tăng 122 trường hợp).²

Theo báo cáo của Chính phủ gửi Quốc hội về công tác thi hành án năm 2019 thì số người bị kết án tử hình đang quản lý trong các trại tạm giam tính đến ngày 31-7-2019 tăng 25,5% so với cùng kỳ năm 2018. Hiện có đến 229 tử tù đã nhận án tử tù từ 5 đến 10 năm mà chưa bị hành quyết, số đội hành quyết trên 10 năm là 20 người. Từ ngày 1-10-2018 đến 31-7-2019 cơ quan thi hành án hình sự công an các tỉnh thành

đã tổ chức thi hành án tử hình 68 người.³ Như vậy trung bình mỗi tháng có 6 người bị xử tử hình tại Việt Nam.

Với dữ liệu hiếm hoi và không chính thức có được từ Việt Nam, Tổ chức Ân xá Quốc Tế, trong báo cáo Án Tử Hình và Việc Thi Hành Án Tử Hình trên Toàn Cầu mới nhất, đã xếp Việt Nam vào hàng thứ tư có số lượng thi hành án tử hình cao nhất trên thế giới, chỉ sau Trung quốc, Iran, và Saudi Arabia.⁴

Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019, nhiều quốc gia tham dự đã đưa ra khuyến nghị Việt Nam hoãn thi hành và từ đó bỏ án tử hình, nhưng Việt Nam đã bác bỏ các khuyến nghị này.⁵

Một điểm đáng quan ngại khác là những phiên tòa tuyên án tử hình nhiều người vẫn thường xảy ra. Chẳng hạn, ngày 27-11-2019 Tòa Án Nhân Dân (TAND) tỉnh Lạng Sơn đã tuyên 11 án tử hình trong vụ án mua bán, vận chuyển trái phép chất ma túy với số lượng lớn (1700 bánh ma túy).⁶ Ngày 7-10-2019, TAND TP Hồ Chí Minh đã tuyên án tử hình cho 8 người trong một đường dây mua bán trái phép chất ma túy khác.⁷ Ngày 15-5-2019, TAND Hà Nội tuyên 10 án tử hình trong vụ xử đường dây buôn lậu ma túy lớn.⁸

² Cổng Thông Tin Điện Tử Quốc Hội Việt Nam. Quốc hội Việt Nam. *Chính Phủ Báo Cáo Về Công Tác Thi Hành Án Năm 2018*. <http://quochoi.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=38348>

³ Dân Trí. 229 “tử tù”... đội thi hành án 5-10 năm, 20 người đã chờ hơn 10 năm. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/229-tu-tu-doi-thi-hanh-an-5-10-nam-20-nguoi-da-cho-hon-10-nam-20190904085608580.htm>

⁴ Amnesty International. *Death Sentences and executions 2018*. <https://www.amnestyusa.org/wp-content/uploads/2019/04/Death-Penalty-and-execution-2018.pdf>

⁵ Human Rights Council Forty-first session. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review - Viet Nam*. <https://undocs.org/en/A/HRC/41/7>

⁶ Người Đưa Tin. *Tuyên án tử hình đối với 11 bị cáo phạm tội mua bán, vận chuyển ma túy*. <https://www.nguoiduatin.vn/11-an-tutrong-duong-day-buon-ban-1-700-banh-ma-tuy-a457914.html>

⁷ Người Đưa Tin. *Hiệu “chuột” cùng 7 đồng phạm bị tuyên án tử, người thân gào khóc, ngất xỉu*. <https://www.nguoiduatin.vn/hieu-chuot-cung-7-dong-pham-bi-tuyen-an-tu-nguoi-than-gao-khoc-ngat-xiu-a451887.html>

⁸ An Ninh Thủ Đô. *10 đối tượng trong đường dây ma túy “khủng” từ Bắc vào Nam lĩnh án tử*. <https://anninhthudo.vn/phap-luat/10-doi-tuong-trong-duong-day-ma-tuy-khung-tu-bac-vao-nam-linh-an-tu/810683.antd>

Việt Nam đã thay thế việc thi hành án tử hình từ xử bắn qua chích thuốc độc từ cuối năm 2013 bằng thuốc độc do chính Việt Nam sản xuất. Cho đến nay trên phương diện khoa học, chưa hề có một báo cáo nào cho thấy mức độ hữu hiệu của các thuốc độc do Việt Nam chế tạo để thi hành án tử hình. Việc giám đau đớn cho người bị xử tử bằng thuốc độc, vì thế, không có gì bảo đảm.

Vấn đề đáng quan ngại không những chỉ ở việc gia tăng số lượng án tử hình và các vụ hành quyết, nhưng còn do những khiếm khuyết của quá trình thủ tục tố tụng hình sự đưa đến việc kết án tử hình một cách oan sai. Các phương tiện truyền thông xã hội trong những năm gần đây đã nêu lên nhiều vụ án oan sai, đặc biệt là bốn bản án tử hình của Hồ Duy Hải, của Nguyễn Văn Chương, của Lê Văn Mạnh, và của Đặng Văn Hiến mà giới luật sư và ngay cả nhiều quan chức trong bộ máy cầm quyền cũng cho rằng không đủ chứng cứ buộc tội, mà hoàn toàn dựa vào lời tự thú của bị cáo vì bị công an ép cung, và đã phản cung sau đó.

Riêng đối với vụ án Hồ Duy Hải, ngày 8-5-2020, Tòa án Nhân dân Tối cao Việt Nam, trong phiên xử giám đốc thẩm, đã bác bỏ kháng nghị của Viện Kiểm sát Nhân dân Tối cao đề nghị thực nghiệm lại hiện trường để xác định chứng cứ tội phạm, và đã y án tử hình của tòa cấp dưới. Phán quyết của tòa giám đốc thẩm với nhiều uẩn khúc hậu trường chính trị, đã bị công luận phản đối. Một số đại biểu quốc hội cũng không tiếc lời chỉ trích.⁹

2. BẠO HÀNH CỦA CÔNG AN

Ngày 28 tháng 11 năm 2014, Quốc hội Việt Nam đã phê chuẩn Công ước của Liên hiệp quốc về chống tra tấn và các hình thức đối xử hoặc trừng phạt tàn bạo, vô nhân đạo hoặc hạ nhục con người. Thế nhưng việc lực lượng an ninh nhà nước đã thương người dân nơi công cộng hay dùng nhục hình tra tấn trong khi giam giữ đôi khi đến chết vẫn tiếp tục gia tăng mà không hề bị chế tài thực sự của luật pháp. Điều đáng chú ý là hầu hết các trường hợp tử vong khi bị công an giam giữ thường chỉ liên hệ đến các lỗi phạm không đáng kể, như xích mích giữa hàng xóm, trộm cắp vặt, v.v. Hầu hết các trường hợp tử vong khi bị tạm giữ tại đồn công an đều được cho là do tự tử, trong lúc gia đình các nạn nhân đều ghi nhận nhiều dấu vết bị hành hạ và tra tấn còn lại trên thi thể nạn nhân.

Trong tháng 11 năm 2018 Việt Nam đã tham dự phiên họp lần thứ 65 của Ủy ban chống tra tấn của LHQ và trình bày Báo cáo Quốc gia lần thứ nhất của Việt Nam về thực thi Công ước về chống tra tấn. Đại diện của Việt Nam cam kết ngăn ngừa và trừng trị mọi vi phạm liên quan đến tra tấn. Tuy nhiên thực tế trong năm 2019 cho thấy tình trạng bạo hành của công an không có dấu hiệu giảm bớt. Trong năm 2019 và đầu năm 2020, ít nhất có đến 15 trường hợp chết trong lúc bị công an tạm giữ để điều tra được tiết lộ qua mạng truyền thông như sau:

- Ngày 14-3-2019, ông Nguyễn Văn Tuấn, 42 tuổi, tử vong sau 5 ngày bị công an tạm giữ. Trước đó ông Tuấn bị Công an huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An bắt giữ cùng với 7 người khác liên quan đến hành vi đánh bạc và bị tạm giữ tại cơ quan công an. Ngày 13-3-2019, ông Tuấn đã được công an đưa lên bệnh viện do bị hôn mê sâu. Khám nghiệm y khoa cho thấy ông Tuấn bị xuất huyết não màng cứng.¹⁰
- Ngày 25-3-2019, ông Dương Văn Lợi, 39 tuổi, được phát hiện chết trong tư thế treo cổ tại Trại tạm giam Công an tỉnh Bến Tre. Ông Lợi đang bị tạm giam để điều tra về một vụ án giết

⁹ VnExpress. *Vụ Hồ Duy Hải không chỉ là tính mạng con người*.

<https://amp.vnexpress.net/vu-ho-duy-hai-khong-chi-la-tinh-mang-con-nguoi-4097029.html>

¹⁰ Người Lao Động. *Nghi phạm bị tạm giữ về tội đánh bạc tử vong khi đưa tới bệnh viện cấp cứu*. <https://nld.com.vn/phap-luat/nghi-pham-bi-tam-giu-ve-toi-danh-bac-tu-vong-khi-dua-toi-benh-vien-cap-cuu-20190314144150353.htm>

người.¹¹

- Ngày 20-4-2019, ông Nguyễn Văn Bận, 49 tuổi, được báo cáo là trong lúc đang bị công an huyện Cờ Đỏ, TP Cần Thơ điều tra về một vụ tố giác cướp tài sản thì tự ý chạy lên lầu một và nhảy xuống đất tự tử. Ông Bận đã qua đời ở bệnh viện sau đó.¹²

- Ngày 22-4-2019, ông Nguyễn Văn Quang, 51 tuổi, đã tử vong tại Trại tạm giam Công an tỉnh Nghệ An nơi ông đang bị tạm giữ để điều tra liên quan đến vụ án “lạm dụng chức vụ quyền hạn chiếm đoạt tài sản”. Theo gia đình nạn nhân, khám nghiệm tử thi cho thấy ông Quang bị gãy 1 xương sườn số 5 ở lồng ngực trái. Ngoài ra, gan, lá lách của ông Quang bị phù, trên não có dịch nhầy.¹³

- Ngày 5-6-2019, ông Nguyễn Việt Khoa, 31 tuổi, được phát hiện đã treo cổ trong buồng giam của nhà tạm giữ của Công an TP Cà Mau. Ông Khoa đang bị tạm giữ để điều tra về vụ đâm trọng thương con rể của Phó Bí thư Đảng ủy khối doanh nghiệp tỉnh Cà Mau.¹⁴

- Ngày 13-6-2019, ông Nguyễn Xuân Thắng, 40 tuổi, cùng người nhà đến trụ sở Công an TP Chí Linh tỉnh Hải Dương để tự thú về hành vi trộm cắp tài sản của một người quen. Tuy nhiên, đến khoảng 8 giờ tối cùng ngày, cơ quan công an thông báo với gia đình rằng ông Thắng đã tự tử bằng cách tự cho điện giật chết. Gia đình ông Thắng cho báo chí biết họ không đồng ý với lời giải thích của Công an thành phố.¹⁵

- Ngày 10-7-2019, ông Lê Thanh Hiền, 33 tuổi, cộng tác viên của một tờ báo không được nêu tên, bất ngờ được cơ quan công an thông báo là treo cổ tự tử trong đồn Công an huyện Vị Thủy, tỉnh Hậu Giang sau 1 ngày bị tạm giam vì cáo buộc lừa đảo.¹⁶

Ngày 29-1-2019, trung tá công an Huỳnh Minh Lễ, phó công an phường Phú Thạnh, tỉnh Phú Yên, đạp lên một người dân ngã trên sàn nhà ở trụ sở công an phường, hình cắt từ Youtube.

¹¹ RFA. *Bến Tre: Thanh niên treo cổ chết trong buồng giam bằng “những sợi vải xé ra từ quần thun”*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/another-died-in-police-custody-03252019100223.html>

¹² Pháp Luật. *1 nghi phạm nhảy lầu ở trụ sở công an tử vong*. <https://plo.vn/an-ninh-trat-tu/1-nghi-pham-nhay-lau-o-tru-so-cong-an-tu-vong-829702.html>

¹³ Người Lao Động. *Công an thông tin gì về nguyên nhân cựu đội phó QLTT tử vong khi bị tạm giam?* <https://nld.com.vn/phap-luat/cong-an-thong-tin-gi-ve-nguyen-nhan-cuu-doi-pho-qltt-tu-vong-khi-bi-tam-giam-20190425193757396.htm>

¹⁴ Người Lao Động. *Một nghi can treo cổ chết tại nhà tạm giữ*. <https://nld.com.vn/phap-luat/mot-nghi-can-treo-co-chet-tai-nha-tam-giu-20180605160810215.htm>

¹⁵ RFA. *Một người chết ở đồn công an sau khi đến tự thú*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/another-died-in-police-custody-06152019092809.html>

¹⁶ RFA. *Một cộng tác viên báo chí bất ngờ tự tử trong đồn Công an huyện*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/a-journalist-freelance-said-to-committed-suicide-in-police-custody-07132019091306.html>

- Ngày 18-7-2019, ông Trần Bắc Hà, 62 tuổi, qua đời tại trại giam T771, Cục Điều tra hình sự Bộ Quốc phòng, ông Hà là một nhân vật đầy quyền lực trong lãnh vực tài chính dưới thời Thủ Tướng Nguyễn Tấn Dũng. Cuối tháng 6/2018, Ủy ban Kiểm tra Trung ương đề nghị kỷ luật khai trừ ông ra khỏi Đảng vì những sai phạm trong việc quản lý Ngân hàng BIDV. Ông Hà đột ngột tử vong trong lúc bị giam là một nghi vấn lớn trong chính trường Việt Nam.¹⁷
- Ngày 2-11-2019, ông Đỗ Quang Hùng, 26 tuổi, qua đời trong lúc được công an đưa đi bệnh viện cấp cứu vì bị nhiễm độc. Ông Hùng đang bị tạm giam từ tháng 7-2019 tại nhà tạm giam huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông để được điều tra về cáo buộc đe dọa giết người.¹⁸
- Ngày 4-11-2019, ông Nguyễn Minh Tuấn, 34 tuổi, được báo cáo tử vong trong tư thế treo cổ bằng khăn tắm trong buồng giam Công an tỉnh Sóc Trăng. Ông Tuấn bị tạm giam từ ngày 1-11-2019 để điều tra về một vụ án giết người.¹⁹
- Ngày 22-11-2019, ông Đặng Thanh Tùng, 26 tuổi, tử vong trong thời gian bị tạm giam tại Trại tạm giam công an tỉnh Hà Nam. Theo gia đình nạn nhân, có (nhiều) nhiều vết bầm tím trên người, và mặt sưng, lưỡi rách.²⁰
- Ngày 8-12-2019, ông Lại Hồng Dân, 29 tuổi, tử vong khi còn bị giam tại nhà tạm giữ Công an huyện Vĩnh Cửu, tỉnh Đồng Nai. Gia đình nạn nhân cho biết khi khám nghiệm tử thi họ phát hiện nhiều vết bầm tím ở vùng ngực, bụng và đầu bị sưng.²¹
- Ngày 3-1-2020, ông Phan Quốc Thắng, 47 tuổi, được phát hiện tử vong bằng cách treo cổ bằng áo thun tại trụ sở CA Phường 1 TP Tây Ninh trong khi bị tạm giữ để điều tra về hành vi gây thương tích cho một công an của phường.²²
- Ngày 9-3-2020, một thanh niên có tên L.K.N, sinh năm 1987, trú tại xã Vân Sơn, huyện Triệu Sơn, tỉnh Thanh Hóa tử vong bất thường trong tư thế treo cổ khi đang bị tạm giữ tại công an huyện Triệu Sơn liên quan vụ trộm cắp tài sản trước đó 2 ngày.²³
- Ngày 8-5-2020, ông Nguyễn Quang Lập, 36 tuổi, được phát hiện tử vong tại nhà giam công an huyện Châu Đức, tỉnh Bà Rịa-Vũng Tàu. Khám nghiệm pháp y ghi nhận “nạn nhân tử vong do đa chấn thương, trên người đầy thương tích nghi do bị đánh.”²⁴

Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019, Việt Nam đã phủ nhận bạo hành của công an là

¹⁷ VNExpress. *Cựu chủ tịch BIDV Trần Bắc Hà chết trong khi bị tạm giam.*

<https://vnexpress.net/phap-luat/cuu-chu-tich-bidv-tran-bac-ha-chet-trong-khi-bi-tam-giam-3954410.html>

¹⁸ ZingNews. *Bị can tử vong trong thời gian tạm giam.*

<https://zingnews.vn/bi-can-tu-vong-trong-thoi-gian-tam-giam-post1008884.html>

¹⁹ Pháp Luật. *Nghi phạm chết trong tư thế treo cổ ở Trại Tạm giam Công an tỉnh Sóc Trăng.*

<https://baophapluat.vn/tin-nong/nghi-pham-chet-trong-tu-the-treo-co-o-trai-tam-giam-cong-an-tinh-soc-trang-479142.html>

²⁰ Pháp Luật. *1 bị can tử vong trong thời gian bị tạm giam.*

<https://plo.vn/an-ninh-trat-tu/1-bi-can-tu-vong-trong-thoi-gian-bi-tam-giam-872093.html>

²¹ Pháp Luật Plus. *Đồng Nai: Điều tra nguyên nhân nam thanh niên tử vong nghi do bị đánh trong buồng tạm giam.*

<https://www.phapluatplus.vn/phap-luat-plus/dong-nai-dieu-tra-nguyen-nhan-nam-thanh-nien-tu-vong-nghi-do-bi-danh-trong-buong-tam-giam-d113921.html>

²² RFA. *1 người bị tạm giam chết nơi giam giữ và công an nói tự treo cổ.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/one-detainee-died-in-police-custody-01032020074458.html>

²³ RFA. *Chết bất minh trong đồn công an vẫn tiếp diễn, nhưng sự phản kháng gần như không còn.* https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/deathlessness-in-the-police-station-continued-but-the-protest-was-almost-over-03102020125952.html

²⁴ ZingNews. *Phạm nhân chết ở nhà tạm giữ bị đánh bằng gậy cao su.*

<https://zingnews.vn/pham-nhan-chet-o-nha-tam-giu-bi-danh-bang-gay-cao-su-post1082647.html>

nguyên nhân gây tử vong cho những nạn nhân trong thời gian tạm giam tại đồn công an. Đại diện của Việt Nam cho rằng các nạn nhân đã tử vong vì đã mang trọng bệnh trước khi bị bắt, hoặc có thể là do “phạm nhân day dứt, dằn vặt về hành vi phạm tội của mình dẫn đến bi quan mà tự tử.”²⁵

3. NẠN BUÔN NGƯỜI

Ngày 23-10-2019, cảnh sát Anh khám phá thi thể của 39 người trong một chiếc xe vận tải đông lạnh không có người lái tại khu công nghiệp Waterglade thuộc thành phố Grays nước Anh. Sau một thời gian điều tra, cảnh sát Anh cho biết tất cả 39 nạn nhân là người Việt Nam nhập cảnh lậu từ Bỉ đến Anh. Thảm cảnh này đã gây xúc động lớn cho toàn thế giới về nạn buôn người trên thế giới nói chung và tại Việt Nam nói riêng.

Thảm cảnh đó chỉ là phần nổi của một tảng băng mà phần chìm bao gồm những hoạt động phức tạp. Chính báo cáo của Cục Cảnh sát hình sự Bộ Công An năm 2019 đã thừa nhận “Việt Nam được xem là điểm nóng của tình trạng mua bán người, di cư bất hợp pháp tại khu vực các nước tiểu vùng sông Mekong với ước tính lợi nhuận từ hoạt động mua bán người lên tới hàng chục tỉ USD mỗi năm”²⁶

Ngày 23-10-2019, Cảnh sát Anh Quốc khám phá ra 39 thi thể người Việt trong một chiếc xe tải ở hạt Essex, phía đông nam Nước Anh. Hình của CNN

Khi nói đến nạn buôn người, các cơ quan chức năng Việt Nam chỉ đề cập đến tình trạng buôn bán người xuyên quốc gia mà không chú trọng đến tình trạng buôn bán người ngay trong nước. Hoàn cảnh các thiếu niên nhà nghèo đi ở nợ để trừ nợ hay các thiếu nữ buộc lòng phải hy sinh trong các nhà chứa để cứu nguy gia đình là một thực tế của nhiều gia đình Việt Nam ngày nay.

Đối với việc buôn bán người xuyên quốc gia, thống kê chính thức cũng rất hiếm hoi và tản mát. Theo những số liệu mới

nhất của nhà nước thì “từ năm 2013 đến năm 2019, Việt Nam có 3.476 người là nạn nhân của các vụ mua bán người, trong đó chủ yếu là phụ nữ và trẻ em (trên 90%), đa số là người dân tộc thiểu số.”²⁷

Một số liệu mới khác cho thấy “6 tháng đầu năm 2019, toàn quốc phát hiện 89 vụ mua bán người, liên quan đến 142 đối tượng, lừa bán 169 nạn nhân (giảm khoảng 10% số vụ, tăng 12,7% số đối

²⁵ RFA. *Bác bỏ giải trình của Bộ Công an về vấn nạn ‘tự tử’ nơi giam giữ*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/denouncing-ministry-of-public-security-s-explanation-to-the-un-on-death-in-custody-dt-03132019130320.html

²⁶ Tuổi Trẻ Online. *Việt Nam - điểm nóng của hoạt động mua bán người trị giá tỉ đô*. <https://tuoitre.vn/viet-nam-diem-nong-cua-hoat-dong-mua-ban-nguoi-tri-gia-ti-do-20191129123435165.htm>

²⁷ Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam. *Gần 3.500 người Việt Nam là nạn nhân của buôn bán người*. <http://dangcongsan.vn/nong-trong-ngay/gan-3.500-nguoi-viet-nam-la-nan-nhan-cua-buon-ban-nguoi-543872.html>

tượng và giảm 28,4% số nạn nhân so với cùng kỳ 2018).”²⁸

Cần lưu ý rằng những số liệu thống kê trên đây chỉ phản ánh một phần nhỏ những vụ buôn bán người trong thực tế, bởi vì phần lớn nạn nhân buôn người đều xuất phát từ những địa phương miền núi giáp biên giới Trung cộng, nơi mà việc kiểm tra và phát hiện rất khó khăn. Nhiều trường hợp không được khai báo hoặc cơ quan công lực không khám phá được, và nhất là không được coi là buôn người, mặc dù thực chất là buôn người.

Chẳng hạn ở một huyện nhỏ có tên Mường Lát ở tỉnh Thanh Hóa, với khoảng 30 ngàn dân đã có hơn 70 phụ nữ vắng mặt khỏi địa phương, nghi lấy chồng hoặc bị lừa bán sang Trung Quốc. Cũng chính trong thời gian đó theo thống kê của toàn tỉnh Thanh Hóa lại chỉ có “gần 130 phụ nữ bị lừa bán sang Trung Quốc lấy chồng, ép làm vợ bất hợp pháp.”²⁹

Với thực trạng buôn người không được cải thiện, Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, trong Báo cáo tình hình buôn người năm 2019 đã hạ cấp Việt Nam xuống nhóm các nước cần được theo dõi về tình trạng buôn người, đánh dấu lần đầu tiên Việt Nam bị đưa vào nhóm này kể từ năm 2012. Theo đó Việt Nam bị xếp ở Bậc 2 và trở lại Danh sách cần bị theo dõi. Lý do là vì “không đạt những điều kiện tiêu chuẩn để bài trừ nạn buôn người; mặc dù đã có nhiều cố gắng.”³⁰

Trong hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam ngày nay, nạn buôn người xuất hiện dưới ba loại đối tượng nạn nhân chính là:

- Phụ nữ và trẻ em bị đưa đi làm “nô lệ tình dục” hoặc lao nô ở trong nước cũng như ở nước ngoài.
- Các cô gái “đi làm cô dâu ở nước ngoài”, và
- Công nhân được xuất khẩu làm việc ở nước ngoài.

3.1. Phụ Nữ Và Trẻ Em Bị Lừa Gạt Làm Nô Lệ Tình Dục Hoặc Lao Nô

Buôn bán phụ nữ để sử dụng vào các hoạt động mại dâm là hình thức buôn người phổ biến ở nội địa cũng như xuyên quốc gia. Theo báo cáo tại cuộc hội thảo về “Xây dựng chương trình hành động phòng chống mua bán người giai đoạn 2016-2020” do Ban chỉ đạo Phòng chống tội phạm của Chính phủ tổ chức ngày 21- 4- 2015, mỗi năm gần 5000 phụ nữ Việt Nam bị đưa sang Malaysia, Singapore bán dâm.³¹

Cũng như những năm trước, trong năm 2019 hướng phát triển của nạn buôn bán phụ nữ và trẻ em vẫn có chiều hướng tăng mạnh về biên giới phía Bắc với khoảng 85% trên tổng số bị đưa qua Trung Quốc; còn lại là sang các nước Lào, Campuchia, Malaysia, Thái Lan...

Báo cáo của Bộ Công An trong năm 2019 cho biết trong 2 năm 2017-2019 có hơn 1.600 nạn nhân

²⁸ Pháp Luật. *Xuất hiện thủ đoạn mới của tội phạm mua bán người.*

<https://baophapluat.vn/phap-luat/xuat-hien-thu-doan-moi-cua-toi-pham-mua-ban-nguoi-463828.html>

²⁹ Xã Luận. *Tình trạng buôn người nơi vùng biên xứ Thanh: Cạm bẫy và nước mắt...*

<https://www.xaluan.com/modules.php?name=News&file=article&sid=2572375>

³⁰ U.S. Department of State. *2019 Trafficking in Persons Report: Vietnam.*

<https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report-2/vietnam/>

³¹ Thanh Niên. *Mỗi năm gần 5000 phụ nữ Việt Nam bị đưa sang Malaysia. Singapore bán dâm.*

<http://thanhnien.vn/thoi-su/moi-nam-gan-5000-phu-nu-viet-nam-bi-dua-sang-malaysia-singapore-ban-dam-554176.html>

bị lừa bán qua Campuchia để hành nghề mại dâm.³² Trong lúc đó, theo Cơ quan Điều tra Hình sự của Mã Lai những phụ nữ được giải cứu nhiều nhất tại quốc gia này trong năm 2019 là Việt Nam với 384 người, tiếp theo là Nam Dương (234), và Thái Lan (227).³³

Những trường hợp buôn bán người từ VN vào Âu Châu, đặc biệt là Anh quốc, cũng được dư luận đặc biệt quan tâm trong năm 2019 sau thảm cảnh 39 nạn nhân người Việt chết ngạt được phát hiện trong thùng xe tải đông lạnh lại Anh Quốc hồi tháng 10. Đầu tháng ba 2020 nhà chức trách Đức quốc đã phát động một cuộc bỏ rập quy mô nhằm vào các cơ sở và đối tượng thuộc đường dây buôn người từng đưa 155 người Việt nhập cư trái phép vào Tây Âu.³⁴

Theo báo cáo của Cơ quan Hình sự Quốc gia Vương quốc Anh năm 2018, trong số những nạn nhân buôn người từ nước ngoài được ghi nhận, số người mang quốc tịch Việt Nam đứng thứ nhì trong bảng xếp hạng, chỉ sau Albania, với tổng số 702 người, trong đó có 484 người sang Anh để làm lao nô, 92 để bán dâm, 22 người để giúp việc nhà, 1 người để lấy nội tạng, và 103 người không xác định để làm gì. Nếu kể về tuổi tác thì người bị buôn bán vị thành niên có nguồn gốc Việt Nam lại đứng đầu bảng, với 320 em; và có đến 38 trẻ để bán dâm.³⁵

Trẻ em không chỉ là đối tượng cho tệ nạn buôn người ra nước ngoài; thật sự tuyệt đại đa số việc mua bán trẻ em xảy ra ngay trong nước (từ một địa phương này đến một địa phương khác). Trong một cuộc nghiên cứu trong năm 2019 thực hiện bởi tổ chức Coram Quốc tế, khoảng chừng 5.6% số trẻ em ở Việt Nam có thể đã trải qua những hoàn cảnh có dấu hiệu buôn bán người, hoặc chính xác là đã từng bị buôn bán, và tuyệt đại đa số, 92.3%, trong số này thuộc về nhóm buôn bán người trong nội địa.³⁶

Ngoài tệ nạn buôn bán thiếu nữ và trẻ em, hiện tượng buôn bán trẻ sơ sinh, bào thai (đưa phụ nữ có thai sang Trung Quốc sinh con rồi bán), và nội tạng cũng gia tăng trong những năm vừa qua.³⁷

Nguồn gốc chính và trực tiếp đưa đến nạn trẻ em và những cô gái trẻ bị lừa gạt làm gái mại dâm

Ngày 4-9-2019, Cảnh sát Philippines giải cứu sáu phụ nữ Việt Nam khỏi một đường dây mại dâm ở TP Makati thuộc vùng thủ đô Manila. Hình trên báo Pháp Luật.

³² Laodongthudo.vn. *Nhiều phụ nữ bị bán sang Campuchia làm gái mại dâm.*

<http://laodongthudo.vn/nhieu-phu-nu-bi-ban-sang-campuchia-lam-gai-mai-dam-101164.html>

³³ The Star. *The pay's great: How human trafficking syndicates lure victims.*

<https://www.thestar.com.my/news/nation/2019/12/25/the-pays-great-how-human-trafficking-syndicates-lure-victims>

³⁴ Zing.Vn. *Đức phá đường dây đưa 155 người Việt nhập cư trái phép vào Tây Âu.*

<https://news.zing.vn/duc-pha-duong-day-dua-155-nguoi-viet-nhap-cu-trai-phiep-vao-tay-au-post1054719.html>

³⁵ NCA. *National Referral Mechanism Statistics, End of Year Summary 2018.*

<https://nationalcrimeagency.gov.uk/who-we-are/publications/282-national-referral-mechanism-statistics-end-of-year-summary-2018/file>

³⁶ Kara Aplan and Elizabeth Yarrow. *Casting Light in the Shadows: Child and youth migration, exploitation and trafficking in Vietnam.* <https://coraminternational.org/wp-content/uploads/CTPF-report-.pdf>

³⁷ Pháp Luật. *Phá đường dây buôn bán nội tạng xuyên quốc gia lớn nhất Việt Nam.*

<https://baophapluat.vn/ho-so/pha-duong-day-buon-ban-noi-tang-xuyen-quoc-gia-lon-nhat-viet-nam-437408.html>

trong nước cũng như ngoài nước là sự nghèo túng gây nên bởi chính sách bất công xã hội của tư bản đồ. Tệ nạn buôn bán người phát triển mạnh từ ngày VN mở cửa thị trường kinh doanh theo lối chụp giựt, tạo điều kiện dễ dàng cho nạn tham nhũng trong hàng ngũ cán bộ nhà nước và bọn bất lương chạy theo những lối làm ăn bất chính. Việc đô thị hóa không có kế hoạch, việc cướp đất của nông dân, và sự bất lực không tạo được công ăn việc làm của nhà nước đã tạo nên những khó khăn về mặt kinh tế và xã hội cho rất nhiều gia đình bị lôi cuốn vào việc tìm kiếm miếng ăn ở thành thị hay nước ngoài.

3.2. Nạn Môi Giới “Cô Dâu” Cho Đàn Ông Ở Nước Ngoài

Theo Bộ Công An Việt Nam, từ năm 2008 đến 2019, trung bình mỗi năm Việt Nam có khoảng 18.000 công dân kết hôn với người nước ngoài, chủ yếu kết hôn với người Đài Loan, Trung Quốc, Mỹ, Đại Hàn... 78% số phụ nữ kết hôn với người nước ngoài là có hoàn cảnh gia đình nghèo khó, trình độ học vấn thấp và thất nghiệp.³⁸

Đây là những cuộc hôn nhân có đăng ký với chính quyền. Trên thực tế số lượng “cô dâu” Việt Nam được đưa ra khỏi nước không đăng ký và qua các dịch vụ môi giới hôn nhân cao hơn nhiều. Theo một cuộc nghiên cứu gần đây, ở một số tỉnh sát biên giới phía bắc tỷ lệ có đăng ký kết hôn chỉ dưới 10% trong số mẫu khảo sát.³⁹

Việc sử dụng các phương tiện truyền thông hiện đại, đặc biệt là Internet, trong việc rao bán các cô dâu Việt Nam được phát triển để thay thế những show trình diễn trong những năm trước đây. Hiện nay chỉ cần vào Google và tìm chữ “Vietnamese brides” người ta cũng có thể tìm được trên 80 ngàn trang web, trong đó một số lớn được đăng bởi những văn phòng dịch vụ môi giới. Ngay ở Việt Nam, hiện có nhiều trung tâm dịch vụ môi giới hôn nhân với người nước ngoài mà mục đích duy nhất là dụ dỗ càng nhiều phụ nữ càng tốt. Chẳng hạn hồi tháng 9-2019 Truyền hình Công an Nhân Dân (ANTV), có phát đi một phóng sự truyền hình điều tra về mảnh lối của những cô môi giới hôn nhân với người Đại Hàn tại thành phố Hải Phòng.⁴⁰ Phóng sự đó cho thấy cả trăm cô gái ngồi chờ để được 3 ông Đại hàn lớn tuổi xem mặt. Mỗi cô được gặp mặt chú rể tương lai trong khoảng chưa đầy 2 phút. Nếu được chọn, người con gái phải trả cho dịch vụ cô môi từ 10 đến 20 triệu đồng VN, và người đàn ông Đại Hàn cũng phải chi cho dịch vụ môi giới vài trăm triệu đồng.

Điều cần ghi nhận là những cuộc hôn nhân được môi giới như vậy thường dẫn đến những kết cục đau lòng. Vụ cô dâu Việt bị chồng Đại Hàn sát hại hôm 19-11-2019 sau khi người vợ đến Đại Hàn chỉ mới 2 tháng là một trong nhiều chuyện thương tâm xảy đến cho nhiều cô dâu lấy chồng ngoại quốc qua môi giới được ghi lại qua mạng xã hội.⁴¹

Rất nhiều cô dâu Việt bị hành hạ, ngược đãi, trao tay cho những người đàn ông khác cuối cùng phải bỏ trốn, sống bơ vơ nơi xứ lạ quê người, bị đưa vào nhà thổ, bị sát hại hay tự tìm cái chết.⁴²

³⁸ Cổng Thông tin điện tử Chính phủ. 70.000 phụ nữ DBSCL lấy chồng nước ngoài.
<http://tphcm.chinhphu.vn/70-000-phu-nu-dbscl-lay-chong-nuoc-ngoai>

³⁹ Đặng Thị Hoa. Một số vấn đề về hôn nhân xuyên biên giới với phát triển xã hội ở Việt Nam hiện nay.
https://vass.gov.vn/noidung/tintuc/lists/khoahoccongnghe/View_Detail.aspx?ItemID=30

⁴⁰ ANTV. Một buổi dự tuyển lấy chồng Hàn Quốc.
<http://www.antv.gov.vn/tin-tuc/xa-hoi/mot-buoi-du-tuyen-lay-chong-han-quoc-297899.html>

⁴¹ Báo Hình Sự. Thảm thương phận bạc cô dâu Việt bị chồng Hàn Quốc sát hại.
<https://www.baohinh-su.com/2019/11/tham-thuong-phan-bac-co-dau-viet-bi.html?m=1>

⁴² Tiền Phong. Thảm cảnh lấy chồng Trung Quốc.
<https://www.tienphong.vn/phap-luat/tham-can-h-lay-chong-trung-quoc-730112.tpo>

Cũng như đối với tình cảnh các cô gái trẻ bị lừa gạt và bán làm gái mãi dâm, nguồn gốc chính và trực tiếp đưa đến nạn “cô dâu” gả cho đàn ông nước ngoài là sự nghèo túng gây nên bởi chính sách bất công xã hội của nhà nước. Các cô gái trẻ phần đông xuất thân từ thôn quê nghèo được những văn phòng môi giới dụ dỗ “làm hôn thú” với người đàn ông nào đó từ Đài Loan, Đại Hàn hay Trung Quốc và đi theo chồng ra nước ngoài, không cần phải quen biết và yêu thương.

Từ Năm 2002, chính phủ đã ban hành nghị định 68/2002/NĐ-CP nghiêm cấm hoạt động môi giới kết hôn nhằm mục đích kiếm lời dưới mọi hình thức. Đến năm 2014, chính phủ lại ban hành Nghị định số 126/2014/NĐ-CP chi tiết hóa Luật Gia đình mới, nghiêm cấm lợi dụng việc tư vấn, hỗ trợ hôn nhân và gia đình có yếu tố nước ngoài nhằm mục đích trục lợi, và trao nhiệm vụ tư vấn và hỗ trợ đó cho các Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam. Tuy nhiên, theo nhận xét của nhiều người, hoạt động tư vấn các cô dâu xuất ngoại lấy chồng nước ngoài của Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam đã thất bại, không cạnh tranh nổi với các vụ môi giới bất hợp pháp đang hoành hành trên cả nước.⁴³

3. 3. Nạn Bóc Lột Người Công Nhân Xuất Khẩu

Hoạt động xuất khẩu lao động tại Việt Nam được bắt đầu từ năm 1980 dưới hình thức hợp tác lao động với các nước trong khối xã hội chủ nghĩa. Sau khi các nước cộng sản ở Đông Âu và Liên Xô sụp đổ, chính quyền CSVN chuyển hướng xuất khẩu lao động qua các quốc gia tư bản có nhu cầu cần lao động như Đài loan, Nhật Bản, Mã Lai, Đại Hàn, v.v.

Theo Cục Quản lý lao động ngoài nước, hiện có khoảng 650.000 người lao động đang làm việc ở hơn 40 quốc gia và vùng lãnh thổ, nhiều nhất là Đài Loan, Nam Hàn, Mã Lai, Nhật Bản, và các nước Trung Đông... Cũng theo cơ quan này, số công nhân được xuất khẩu làm việc ở nước ngoài trong năm 2019 là 152.530 người, đạt 127,1% kế hoạch năm 2019; và nhà nước Việt Nam cũng đặt ra mục tiêu cho năm 2020 là 130.000 lao động đi làm việc ở nước ngoài.⁴⁴

Ngoài số lượng lao động xuất khẩu qua các công ty môi giới được chính quyền cấp giấy phép, trong những năm gần đây khuynh hướng xuất khẩu lao động “chui” có chiều hướng gia tăng bởi nhiều lý do. Thứ nhất, công nhân hợp pháp hết hợp đồng tìm mọi cách ở lại làm việc chui; thứ đến, người muốn đi không đủ tiền bạc lo các thủ tục cần thiết để được đi hợp pháp, nhất là số tiền thế chân đóng cho nhà nước trước khi ra nước ngoài; sau nữa là không đủ trình độ ngoại ngữ tối thiểu.⁴⁵ Hiện không có con số chính xác số xuất khẩu lao động “chui” này, nhưng ngay cả cán bộ nhà nước cũng thừa nhận số lượng đi lao động bất hợp pháp các năm qua tương đối lớn. Chẳng hạn, theo giới chức của chính quyền tỉnh Hà Tĩnh, trong năm 2019 toàn tỉnh có 68.000 người làm việc ở nước ngoài, trong đó có 35.000 người lao động chui.⁴⁶

Đa số những công nhân đi ra nước ngoài làm việc, hợp pháp hay bất hợp pháp, đều là nạn nhân của các công ty môi giới câu kết với cán bộ nhà nước tham nhũng. Họ phải cầm cố nhà cửa ruộng vườn để đủ tiền đóng lệ phí cho các công ty môi giới tuyển dụng. Tuy nhiên phần đông những người muốn đi lao động tại nước ngoài đều bị các cơ quan môi giới bóc lột, bỏ rơi, và bị chủ nhân đối xử

⁴³ Báo Phụ Nữ. *Môi giới kết hôn với người nước ngoài: hoạt động hợp pháp tự thua trên sân nhà?*

<https://www.phunuonline.com.vn/moi-gioi-ket-hon-voi-nguoi-nuoc-ngoai-hoat-dong-hop-phap-tu-thua-tren-san-nha-a90769.html>

⁴⁴ VnEconomy. *Năm 2020, mục tiêu đưa 130.000 lao động đi làm việc ở nước ngoài.* <http://vneconomy.vn/nam-2020-muc-tieu-dua-130000-lao-dong-di-lam-viec-o-nuoc-ngoai-20200109145853306.htm>

⁴⁵ Người Lao Động. *Xuất khẩu lao động “chui”, rủi ro cao.*

<https://nld.com.vn/cong-doan/xuat-khau-lao-dong-chui-rui-ro-cao-20150704215941401.htm>

⁴⁶ RFA. *Hơn 35.000 người Hà Tĩnh lao động chui ở nước ngoài.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/ha-tinh-more-than-35k-ppl-work-abroad-12162019070042.html>

rất tàn tệ với công việc nặng nhọc vất vả, được trả lương rất thấp, và nhiều khi lại còn bị tịch thu hộ chiếu, nên phải sống như người tù, bị giam hãm trong phạm vi chật hẹp do giới chủ nhân xí nghiệp kiểm soát rất ngặt nghèo. Ngoài sự trần lột của công ty môi giới và chủ xí nghiệp, người lao động chui còn phải trốn tránh chính quyền sở tại, bị lực lượng an ninh bắt, đánh, và đôi khi còn bị hăm hiếp.⁴⁷ Nghiên cứu của Tổ chức lao động Quốc tế mới đây cho hay 76% lao động di cư Việt Nam bị lạm dụng quyền lao động của mình trong thời gian làm việc tại Malaysia và Thái Lan.⁴⁸ Ngày 5-5-2019, một số lao động Việt tại Đài Loan đã tổ chức biểu tình trước văn phòng Văn Hoá - Kinh tế của Việt Nam ở Đài Bắc, phản đối môi giới lao động tư nhân ở Việt Nam vì coi đây là một hình thức bóc lột người lao động.⁴⁹

Thảm cảnh của người lao động xuất khẩu đã được tác giả Nghiêm Hương ghi lại trong cuốn tự truyện “*Đừng chết ở Ả-rập Xê-út*,” xuất bản năm 2019. Tác giả kể lại hành trình lao động đầy tủi nhục hơn 9 tháng ở Ả-rập Xê-út mà cô gọi là “địa ngục trần gian.”⁵⁰

Đi lao động tay chân ở xứ lạ không bao giờ là một ước mơ của người Việt, đặc biệt là những người nông dân vốn gắn bó với gia đình và làng mạc. Tuy nhiên, khi nhà nước không đủ khả năng cung ứng việc làm và ruộng đồng bị nhà nước tịch thu thì rời bỏ quê hương và gia đình đi khất thực phương xa là một lựa chọn chẳng đáng dừng. Nhà nước, trái lại rất háo hức với số kiều hối do xuất khẩu lao động mang lại (khoảng chừng 3 tỷ Mỹ kim trong năm 2019), không những khuyến khích mà còn làm ngơ trước những hành vi phi pháp của các công ty môi giới.

Điều đáng quan tâm là cho dù việc xuất cảng lao động bất hợp pháp đã gây nên nhiều hậu quả trầm trọng, nhà nước vẫn không chịu coi đó là một hành vi buôn người. Ngay cả Luật Phòng, Chống Mua Bán Người được ban hành vào tháng 3 năm 2011 cũng chỉ dừng lại ở khái niệm tổng quát “*Cưỡng bức lao động*,” mà không thừa nhận việc những người bị lừa gạt ra nước ngoài và bị bóc lột là một hình thái của tệ nạn buôn người. Trong lúc đó kết quả một cuộc khảo sát 350 lao động xuất khẩu hợp pháp được công bố vào tháng 10-2012 cho thấy có đến 55 người tự nhận họ là nạn nhân của hành vi buôn bán người.⁵¹

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Giảm thiểu tối đa án tử hình để đi đến việc xóa bỏ vĩnh viễn;
- Chấm dứt các hình thức tra tấn và giam giữ tùy tiện;
- Thực thi những biện pháp cụ thể chấm dứt tệ nạn buôn người dưới mọi hình thức, và hỗ trợ thỏa đáng những nạn nhân của tệ trạng buôn người.

⁴⁷ Pháp Luật. Ký ức kinh hoàng của lao động giúp việc nhà trở về từ Ả Rập Xê Út.

<https://baophapluat.vn/dieu-trabd/ky-uc-kinh-hoang-cua-lao-dong-giup-viec-nha-tro-ve-tu-a-rap-xe-ut-225906.html>

⁴⁸ Zing.Vn. ILO: 76% lao động Việt ở Thái Lan, Malaysia bị lạm dụng quyền lao động.

<https://news.zing.vn/ilo-76-lao-dong-viet-o-thai-lan-malaysia-bi-lam-dung-quyen-lao-dong-post972117.html>

⁴⁹ RFA. Công nhân Việt tại Đài Loan biểu tình đòi chính phủ Việt Nam bỏ môi giới bóc lột lao động.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/viet-labor-in-taiwan-protest-gov-of-vn-05052019084652.html>

⁵⁰ Nghiêm Hương. *Đừng chết ở Ả-rập Xê-út*. Có thể mua tại đây:

<https://alphabooks.vn/dung-chet-o-a-rap-xe-ut>

⁵¹ Tin Mới. Khó “chỉ mặt đặt tên” nạn buôn người.

<http://www.tinmoi.vn/kho-chi-mat-dat-ten-nan-buon-nguoi-011095838.html>

II

QUYỀN ĐƯỢC XÉT XỬ CÔNG BẰNG BỞI TOÀ ÁN ĐỘC LẬP VÀ VÔ TƯ

Trong những năm gần đây Việt Nam đã sửa đổi nhiều luật lệ liên quan đến lãnh vực tư pháp: Bộ luật Hình sự (2015 & 2017), Bộ luật Tố tụng Hình sự (2015), Luật Thi hành tạm giữ, tạm giam (2015), và Luật Tổ chức cơ quan điều tra hình sự (2015). Ngoài ra Chính phủ cũng đã ban hành nhiều nghị định triển khai các luật này. Những luật này có hiệu lực thi hành từ đầu năm 2018.

Nhiều nhà quan sát, và ngay cả nhiều đại biểu Quốc hội đã phản ánh sự vội vàng và cẩu thả trong việc thảo luận và thông qua những đạo luật đó. Sau khi ban hành những bộ luật trên vào năm 2015, QH lại ra quyết định hoãn thi hành vì quá nhiều sai sót, và chờ Quốc hội khóa sau sửa đổi và bổ túc.

Chính nguyên Bộ trưởng Bộ Tư pháp Hà Hùng Cường cũng phải thú nhận: “Tôi cũng là một đại biểu. Giờ nhìn lại thì thấy rằng một bộ luật lớn như vậy mà làm cật rập quá, cá nhân tôi cũng từng đề nghị phải có thêm thời gian nhưng không được chấp nhận.”¹

Điều này cho thấy rõ việc sửa đổi luật lệ trước đây không phát xuất từ thực tâm cải cách của nhà cầm quyền mà chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu làm đẹp để được thuận lợi trong giao dịch quốc tế.

Vì thế, trong phạm vi thực hành, tình trạng vi phạm nhân quyền trong lãnh vực tư pháp vẫn tiếp tục biểu lộ qua một số nét đặc trưng sau:

- Giam giữ tùy tiện và hình sự hóa các sinh hoạt chính trị đi ngược lại quyền lợi của ĐCS VN,
- Vi phạm trầm trọng các thủ tục tố tụng hình sự,
- Quyền bào chữa của luật sư bị triệt tiêu, và
- Một hệ thống lao tù bất nhân.

1. GIAM GIỮ TÙY TIỆN VÀ HÌNH SỰ HÓA CÁC SINH HOẠT CHÍNH TRỊ ĐI NGƯỢC LẠI QUYỀN LỢI CỦA ĐCSVN

Không lạ gì khi nhà nước VN luôn rêu rao không có tù nhân chính trị tại VN; bởi vì tất cả mọi biểu lộ quyền chính trị chính đáng của người dân, dù ôn hòa, cũng bị quy kết với những tội danh của Bộ Luật Hình sự được sửa đổi vào năm 2015 và 2017, đặc biệt là điều 109 (Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân), điều 113 (Tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân), điều 116 (Tội phá hoại chính sách đoàn kết), điều 117 (Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước CHXHCNVN), điều 118 (Tội phá rối an ninh),

¹ Tuổi trẻ Online. *Bộ luật hình sự sai sót nghiêm trọng, ai chịu trách nhiệm?*

<http://tuoitre.vn/tin/chinh-tri-xa-hoi/20160628/bo-luat-hinh-su-sai-sot-nghiem-trong-ai-chiu-trach-nhiem/1126033.html>

điều 288 (Tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông), điều 318 (Tội gây rối trật tự công cộng), điều 330 (Tội chống người thi hành công vụ), và điều 331 (Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.) Những điều luật này quy định việc bày tỏ chính kiến qua các hình thức ôn hòa như tranh luận, lưu trữ, hoặc phổ biến tài liệu khác với chính sách của ĐCSVN là “tội”, và “phạm nhân” có thể bị xử đến 12 năm tù (Điều 117), hoặc đến tử hình nếu có “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân” (Điều 109).

Ngày 20-4-2020, Tòa phúc thẩm Nghệ An tuyên y án 11 năm tù và 5 năm quản chế đối với giảng viên âm nhạc Nguyễn Năng Tĩnh về tội “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.” Hình của Nghệ An TV.

Để tăng cường tính răn đe của các điều luật trên, Quốc hội Việt Nam đã thông qua Luật Đặc xá 2018, và Luật có hiệu lực từ 01-07-2019. Theo những người bị kết án với những tội danh nêu trên [Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; Tội phá rối an ninh; Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân; Tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân...] sẽ không được đề nghị đặc xá trong những dịp lễ hội quốc gia như Tết, quốc khánh...

Trong năm 2019 và quý 1 năm 2020, nhà nước đã gia tăng việc dùng các điều khoản của Luật Hình sự để bắt và giam giữ một cách tùy tiện những người không đồng quan điểm với nhà nước hay đã hành xử những quyền căn bản một cách ôn hòa mà Hiến pháp Việt Nam đã thừa nhận. Đã có ít nhất 96 người bất đồng chính kiến bị bắt giữ tùy tiện hay kết án theo các điều khoản mơ hồ của Bộ Hình luật:

- Cáo buộc vi phạm điều 109 – 22 người (Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân)

- Đào Quang Thực, 13 năm tù giam, tuyên án ngày 17-1-2019 (chết trong tù ngày 10-12-2019)
- Phan Văn Bình, 14 năm tù giam, tuyên án ngày 22-1-2019
- Nguyễn Thị Tuyết, tạm giam, bị bắt ngày 25-4-2019
- Michael Phuong Minh Nguyễn (công dân Hoa Kỳ), 12 năm tù giam, tuyên án ngày 24-6-2019
- Huỳnh Đức Thanh Bình, 10 năm tù giam và 3 năm quản chế, tuyên án ngày 24-6-2019
- Trần Long Phi, 8 năm tù giam và 3 năm quản chế, tuyên án ngày 24-6-2019
- Trần Công Khải, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 27-6-2019
- Sùng A Sính, án chung thân, tuyên án ngày 18-3-2020
- Lầu A Lệnh, , án chung thân, tuyên án ngày 18-3-2020
- Hờ A Hù, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
- Sùng A Sinh, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
- Sùng A Dơ, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020

- Giàng A Và, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Giàng A Dia, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Giàng A Sinh, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Chang A Súa, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Hoàng Văn Páo, 20 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Hoàng Văn Chơ, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Lương Thị Thu Hiền, tạm giam, bị bắt ngày 8-4-2020
 - Nguyễn Thị Kim Phụng, tạm giam, bị bắt ngày 2-4-2020
 - Trần Đức Thạch, tạm giam, bị bắt ngày 23-4-2020
 - Lê Ngọc Thành, tạm giam, bị bắt ngày 25-4-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 113 – 4 người (Tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân)**
- Châu Văn Khảm, 12 năm tù giam, tuyên án ngày 11-11-2019
 - Trần Văn Quyền, 10 năm tù giam, tuyên án ngày 11-11-2019
 - Nguyễn Văn Viễn, 11 năm tù giam, tuyên án ngày 11-11-2019
 - Trương Dương, 11 năm tù giam, tuyên án ngày 21-4-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 116 – 5 người (Tội phá hoại chính sách đoàn kết)**
- Rah Lan Hip, 7 năm tù và 3 năm quản chế, tuyên án ngày 9-8-2019
 - Ksor Ruk, 10 năm tù giam, tuyên án ngày 15-3-2019
 - Jur, tạm giam, bị bắt ngày 19-3-2020
 - Lúp, tạm giam, bị bắt ngày 19-3-2020
 - Kưnh, tạm giam, bị bắt ngày 19-3-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 117 – 19 người (Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam)**
- Nguyễn Thị Ngọc Sương, 5 năm tù giam, tuyên án ngày 10-5-2019
 - Vũ Thị Dung, 6 năm tù giam, tuyên án ngày 10-5-2019
 - Nguyễn Ngọc Ánh, 6 năm tù giam 5 năm quản chế, tuyên án ngày 6-6-2019
 - Huỳnh Đắc Tuý, 6 năm tù giam 3 năm quản chế, tuyên án ngày 6-6-2019
 - Dương Thị Lanh, 8 năm tù giam 2 năm quản chế, tuyên án ngày 23-8-2019
 - Nguyễn Văn Công Em, 5 năm tù giam 5 năm quản chế, tuyên án ngày 17-9-2019
 - Nguyễn Quốc Đức Vượng, đang tạm giam, bị bắt ngày 23-9-2019
 - Nguyễn Văn Phước, 5 năm tù giam, tuyên án ngày 29-10-2019
 - Nguyễn Văn Nghiêm, tạm giam, bị bắt ngày 5-11-2019
 - Nguyễn Năng Tĩnh, 11 năm tù giam, 5 năm quản chế, tuyên án ngày 15-11-2019
 - Phan Công Hải, 5 năm tù giam, 3 năm quản chế, tuyên án ngày 28-4-2020

- Phạm Chí Dũng, tạm giam, bị bắt ngày 21-11-2019
- Nguyễn Chí Vững, 6 năm tù giam, tuyên án ngày 26-11-2019
- Phạm Văn Điệp, 9 năm tù giam và 5 năm quản chế, tuyên án ngày 26-11-2019
- Trần Thanh Giang, 8 năm tù giam, tuyên án ngày 27-11-2019
- Huỳnh Minh Tâm, 9 năm tù giam, tuyên án ngày 28-11-2019
- Huỳnh Thị Tố Nga, 5 năm tù giam, tuyên án ngày 28-11-2019
- Đinh Văn Phú, tạm giam, bị bắt ngày 9-1-2020
- Đinh Thị Thu Thủy, tạm giam, bị bắt ngày 18-4-2020

- **Cáo buộc vi phạm điều 118 – 4 người** (Tội phá rối an ninh)
 - Ngô Xuân Thành, 28 tháng tù giam, tuyên án ngày 26-11-2019
 - Nguyễn Đình Khuê, 28 tháng tù giam, tuyên án ngày 26-11-2019
 - Đoàn Viết Hoan, 36 tháng tù giam, tuyên án ngày 26-11-2019
 - Võ Thường Trung, 36 tháng tù giam, tuyên án ngày 26-11-2019

- **Cáo buộc vi phạm điều 142 – 1 người** (Tội hiếp dâm người dưới 16 tuổi)
 - Nguyễn Văn Thanh, tạm giam, bị bắt ngày 11-10-2019

- **Cáo buộc vi phạm điều 178 – 2 người** (Tội hủy hoại hoặc cố ý làm hư hỏng tài sản)
 - Đặng Ngọc Tấn, 17 năm tù giam, tuyên án ngày 21-5-2019
 - Phạm Thanh, 11 năm tù giam, tuyên án ngày 21-5-2019

- **Cáo buộc vi phạm điều 288 – 1 người** (Tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông)
 - Nguyễn Bá Mạnh, tạm giam, bị bắt ngày 19-3-2019

- **Cáo buộc vi phạm điều 318 – 23 người** (Gây rối trật tự công cộng)
 - Hồ Thái Hà, 3 năm 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Nguyễn Thanh Phương, 3 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Trần Hồ, 3 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Huỳnh Văn Sù, 3 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Phạm Văn Mẫn, 3 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Nguyễn Văn Hiếu, 3 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Nguyễn Thị Liên, 3 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Nguyễn Trường Vĩnh Phúc, 2 năm 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Kinh Tấn Hoạch, 2 năm 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Nguyễn Tấn Đông, 2 năm 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Nguyễn Duy Sang, 2 năm 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019

- Lê Minh Trường, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Lê Thị Ngọc Anh, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Phạm Thị Minh Thu, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 7-3-2019
 - Vũ Văn Hà, 24 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Nguyễn Tuấn Quân, 24 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Trần Quang Hải, 18 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Lê Văn Khiển, 30 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Hà Văn Nam, 30 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Ngô Quang Hùng, 30 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Nguyễn Quỳnh Phong, 30 tháng tù giam, tuyên án ngày 30-7-2019
 - Đặng Thị Huệ, 18 tháng tù giam và 2 năm quản chế, tuyên án ngày 8-5-2020
 - Bùi Mạnh Tiến, 15 tháng tù giam, tuyên án ngày 8-5-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 330 – 2 người** (Chống người thi hành công vụ)
- Nguyễn Quang Tuy, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 10-6-2019
 - Trần Đình Sang, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 18-9-2019
- Cáo buộc vi phạm điều 331 – 8 người** (Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân)
- Trịnh Viết Bằng, tạm giam, bị bắt ngày 14-5-2019
 - Lê Văn Sinh, 5 năm tù giam, tuyên án ngày 5-9-2019
 - Quách Nguyễn Anh Khoa, 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 13-6-2019
 - Đoàn Khánh Vinh Quang, 2 năm 3 tháng tù giam, tuyên án ngày 24-9-2019
 - Nguyễn Thị Huệ, 2 năm 6 tháng tù giam, tuyên án ngày 17-10-2019
 - Phạm Xuân Hào, 1 năm tù giam, tuyên án ngày 31-10-2019
 - Chung Hoàng Chương, 18 tháng tù giam, tuyên án ngày 27-4-2020
 - Mã Phùng Ngọc Phú, tạm giam, bị bắt ngày 10-4-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 339 – 3 người** (Tội che giấu tội phạm)
- Thảo A Khu, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Phàng A Minh, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
 - Phàng A Lanh, 2 năm tù giam, tuyên án ngày 18-3-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 355 – 1 người** (Tội lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản)
- Trương Duy Nhất, 10 năm tù, tuyên án ngày 9-3-2020
- Cáo buộc vi phạm điều 390 – 1 người** (Tội không tố giác tội phạm)
- Huỳnh Đức Thịnh, 1 năm tù giam, tuyên án ngày 24-6-2019

Tất cả những người bị truy tố ở trên chỉ vì họ hành sử những quyền căn bản được quy định trong Bản Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền cũng như Hiến pháp của Nhà nước Việt Nam. Rõ ràng chính quyền đã tùy tiện áp dụng những điều luật mơ hồ về các tội vi phạm đến an ninh quốc gia cũng như bịa đặt chứng cứ để quy kết những người bất đồng chính kiến, những người hoạt động nhân quyền, và những dân oan. Tòa án chỉ là một phương tiện thể hiện ý chí độc quyền lãnh đạo đất nước của ĐCSVN.

Ngày 10-9-2019, Ủy Ban Điều Tra về Bắt Giữ Tùy Tiễn của LHQ kêu gọi nhà cầm quyền CSVN trả tự do cho hai nhà báo Nguyễn Văn Hoá và Lê Đình Lượng dựa trên cơ sở việc giam giữ hai nhà báo này vi phạm những tiêu chuẩn nhân quyền của LHQ và không hợp pháp theo luật pháp quốc tế. Ủy Ban Điều Tra cũng bày tỏ lo ngại rằng “cách giải quyết này cho thấy tệ trạng giam giữ tùy tiện ở Việt Nam có hệ thống, và nếu còn tiếp tục, có thể đưa đến những vi phạm trầm trọng luật pháp quốc tế.”²

Ngày 22-1-2020, Một số thành viên của Hội đồng Nhân quyền LHQ gồm Báo cáo viên đặc biệt về việc thúc đẩy và bảo vệ quyền tự do ý kiến và bày tỏ; Tổ công tác về giam giữ tùy tiện; Báo cáo viên đặc biệt về quyền tự do hội họp hòa bình và lập hội; và Báo cáo viên đặc biệt về tình hình của những người bảo vệ nhân quyền đã gửi một thư cho chính phủ Việt Nam chất vấn về việc bắt giam nhà báo độc lập Phạm Chí Dũng, Chủ tịch Hội Nhà báo Việt Nam Độc lập, và việc tạm giữ nhà hoạt động nhân quyền Đinh Thị Phương Thảo, yêu cầu phản hồi trong 60 ngày.³

2. VI PHẠM NHỮNG NGUYÊN TẮC CƠ BẢN CỦA LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ

Báo cáo Quốc gia về thực hiện quyền con người ở Việt Nam theo cơ chế kiểm điểm định kỳ phổ quát (UPR) năm 2019 đã không đề cập gì đến thực tế tình trạng quyền con người trong lãnh vực tư pháp, ngoài việc trích dẫn dài dòng những điều khoản trong Hiến pháp, Bộ Luật Hình sự, và Bộ Luật Tổ tụng Hình sự.

Trong thực tế, việc vi phạm những nguyên tắc tố tụng là một thông lệ của nền tư pháp Việt Nam, và được thể hiện suốt quá trình tố tụng hình sự từ việc bắt người tùy tiện, ngụy tạo bằng chứng, tra tấn ép cung, ngăn cản luật sư, xử án qua loa vì bản án đã có sẵn, v.v. Các nghi can thường bị tra tấn trong khi lấy cung, bị cách ly khỏi gia đình và luật sư. Hầu hết các vụ xử án được diễn ra không quá một ngày, có khi chỉ vài giờ. Sự hiện diện của luật sư nếu có chỉ là để trang trí cho phiên tòa. Thông thường thì thời gian nghị án nhanh hơn thời gian tuyên án.

Việc vi phạm các nguyên tắc của thủ tục tố tụng không chỉ xảy ra ở những tòa án cấp huyện, cấp tỉnh, hoặc cấp cao, mà ngay cả ở cấp cao nhất là tòa án nhân dân tối cao. Phiên tòa giám đốc thẩm xử vụ Hồ Duy Hải ngày 8-5-2020 là một trường hợp điển hình. Ông chánh án Nguyễn Hòa Bình, chủ tọa phiên tòa, xuất thân là một tướng công an, trước đây trong chức vụ Viện trưởng Viện Kiểm sát Nhân dân Tối cao đã từng quyết định không kháng nghị vụ án theo thủ tục giám đốc thẩm vì cho rằng Hồ Duy Hải có tội.

² UN Human Rights Council. *Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its eighty-fifth session, 12–16 August 2019 . Opinion No. 44/2019 concerning Nguyễn Văn Hoá (Việt Nam)*
https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/Opinions/Session85/A_HRC_WGAD_2019_44.pdf

³ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=24990&fbclid=I-wAR1P8nD18irmZKuzPOSgaAcxOeaawn2JcSONkR7mRFxFk5xZRXWooEDk9IQ>

Đặc biệt đối với các vụ án chính trị, việc vi phạm các thủ tục tố tụng hình sự càng trầm trọng hơn. Trong tất cả các vụ án chính trị bị hình sự hóa nêu ở trên, các nguyên tắc tố tụng hình sự cơ bản đã bị vi phạm trong mọi giai đoạn: bắt giữ không có lệnh tòa án, không có sự chứng kiến của chính quyền địa phương và người thân; tạm giam quá thời hạn luật định mà không có cáo trạng; không trưng dẫn được vật chứng và nhân chứng; ngăn cản việc tiếp xúc với luật sư và gia đình; nhiều phiên tòa không có luật sư hoặc giới hạn việc biện hộ của luật sư; không cho thân nhân tham dự phiên tòa.

Trong phiên họp ngày 4-11-2019 của Quốc hội Việt Nam, chính Đại biểu Lê Thị Nga, Chủ nhiệm Ủy ban Tư pháp QH, cũng thừa nhận rằng số trường hợp bị án oan tăng 58,3% so với năm 2018.⁴

Những vụ kết án oan sai thường là kết quả của việc ép cung, bức cung, và dùng nhục hình. Tòa án kết tội chỉ bằng lời tự thú của bị can trong tình trạng bị tra tấn bằng nhục hình, bắt chấp những vật chứng và nhân chứng phản bác có tính thuyết phục, cũng như lời phản cung trước tòa và kêu oan của bị cáo.

Ngoài việc dùng các phương tiện truyền thông nhà nước để kết tội bị cáo trước khi có phiên tòa, chính quyền thường đưa người bị tạm giam lên truyền hình tự thú tội. Xảo thuật này thường áp dụng cho những vụ án chính trị trước đây như vụ án LS Nguyễn Văn Đài và LS Lê Thị Công Nhân (năm 2007), LS Lê Công Định (năm 2009), và Will Nguyễn (2018). Mới đây, hôm 13-1-2020, ba người dân thôn Hoàn, trong đó con và cháu ông Lê Đình Kinh, người thiệt mạng trong vụ đụng độ với lực lượng cảnh sát tại Đồng Tâm đã bị đưa lên truyền hình ‘thú tội’ sau biến cố cảnh sát đem quân vào làng Hoàn hôm 9-1-2020.⁵

Trong lúc đó việc ghi âm và ghi hình khi hỏi cung bị can đã được chính quyền dự trù bắt đầu từ tháng Giêng 2018 thì lại bị trì hoãn không biết đến khi nào vì chưa chuẩn bị được trang thiết bị và huấn luyện cán bộ cho công việc hỏi cung có ghi âm, ghi hình.⁶

Một tệ nạn khác không kém phần nhức nhối là nạn “chạy án” trong tiến hành tố tụng. Đây là một hiện tượng rất phổ biến tại Việt Nam, đặc biệt trong những năm gần đây khi mà chính sách đổi mới kinh tế của nhà nước tạo điều kiện cho tham nhũng. Việc chạy án thường được thực hiện qua các trung gian cấp thấp và rất khó tìm ra thủ phạm gốc. Vì thế trong trường hợp bị bại lộ thì cũng chỉ bị xử như là tội “lừa đảo, chiếm đoạt tài sản” trong lúc thực chất đây là những trường hợp hối lộ trong lãnh vực tư pháp.

Tuy nhiên trong năm 2019, nhiều vụ chạy án liên hệ đến các viên chức cao cấp của chính quyền được phanh phui như vụ Phó Giám đốc VN Pharma chi nửa triệu USD để chạy án liên quan vụ bán thuốc ung thư giả;⁷ vụ Phó Viện trưởng Viện Kiểm sát huyện Tân Châu (tỉnh Tây Ninh) nhận 2.500 USD của 2 bị can để hứa giúp được hưởng án treo;⁸ vụ Trưởng công an TP Thanh Hóa nhận 260

⁴ VNMedia. *Số lượng án oan tăng mạnh trong năm 2019*.

<http://vnmedia.vn/phap-luat/201911/so-luong-an-oan-tang-manh-trong-nam-2019-4dd341c/>

⁵ Người Việt. *Dư luận phản nộ vì con cháu ông Lê Đình Kinh ‘mặt sung vu, nhận tội’ trên VTV*.

<https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/du-luan-phan-no-vi-con-chau-ong-le-dinh-kinh-mat-sung-vu-nhan-toi-tren-vtv/>

⁶ Giáo dục Thời đại. *Bộ Công an lùi thời hạn ghi hình hỏi cung vì... cán bộ*.

<https://giaoducthoidai.vn/bo-cong-an-lui-thoi-han-ghi-hinh-hoi-cung-vi-can-bo-3836886.html>

⁷ Zing.VN. *Cựu Phó tổng giám đốc VN Pharma chi nửa triệu USD để ‘chạy án’*.

<https://news.zing.vn/cuu-pho-tong-giam-doc-vn-pharma-chi-nua-trieu-usd-de-chay-an-post963734.html>

⁸ Dân Trí. *Phó Viện trưởng Viện Kiểm sát nhận 2.500 USD để “chạy án”*. https://dantri.com.vn/phap-luat/pho-vien-truong-vien-kiem-sat-nhan-2500-usd-de-chay-an-20191209162444468.htm?utm_source=article&utm_campaign=latest

triệu đồng để chạy án cho thuộc cấp.⁹

Khi đánh giá Báo cáo công tác phòng, chống tham nhũng năm 2019 của Chính phủ, Chủ nhiệm Ủy ban Tư pháp của Quốc hội VN đã thừa nhận rằng tham nhũng trong lực lượng có chức năng chống tham nhũng tăng so với năm 2018, và gây bức xúc trong dư luận.¹⁰

Hiến pháp Việt Nam quy định “Toà án nhân dân xét xử công khai” (Điều 103). Tuy nhiên, hầu hết các vụ án chính trị đều được xử vội vàng với số lực lượng an ninh trong nhiều trường hợp lên đến cả hàng trăm người được điều động làm rào cản không cho người dân tham dự, kể cả thân nhân và báo giới.

Một hình ảnh trái ngược với các phiên tòa chính trị nói trên là những phiên tòa lưu động ngoài trời theo tinh thần của những vụ đầu tố thời Cải cách ruộng đất vẫn được tổ chức mặc dù chưa bao giờ có một văn bản pháp lý nào quy định.

Trong những năm gần đây đã có nhiều ý kiến đề nghị bãi bỏ việc tổ chức các phiên tòa lưu động vì không những nó xâm phạm đến nhân phẩm của bị cáo mà còn gây áp lực nặng nề cho gia đình của họ, và nhất là vi phạm một cách trắng trợn nguyên tắc được suy diễn vô tội.

Trong những phiên tòa lưu động đó bị cáo không có cơ hội được bào chữa và quan tòa thì lại bị thêm áp lực của đám đông. Thông thường sau ít giờ xét xử một bản án rất nặng nề, không tương xứng với tội phạm - có thể là tử hình - được tuyên đọc. Trước khi được xét xử, bị cáo đã là nạn nhân của hệ thống xử án.

3. VAI TRÒ TRANG TRÍ CỦA LUẬT SƯ

Luật hình sự Tổ tụng của VN được tu chính tháng 11 năm 2015 quy định việc bảo đảm quyền bào chữa của bị cáo và đại diện. (Điều 16 và điều 73). Tuy nhiên, trên thực tế việc thực hiện quyền tự biện hộ hoặc nhờ luật sư biện hộ thường xuyên bị vi phạm nặng nề.

Theo số liệu của Liên đoàn Luật sư Việt Nam thì cho đến 2019, toàn quốc có khoảng 13 ngàn rưỡi luật sư có giấy phép hành nghề.¹¹ Hoạt động chủ yếu của luật sư là tham gia tố tụng; tuy nhiên chỉ có khoảng 20% các vụ án hình sự là có luật sư đại diện bị cáo.¹²

Ngày 14-11-2019, trong một phiên tòa tại Tòa án nhân dân thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa, Luật sư Nguyễn Duy Bình đã bị cảnh sát đẩy ra khỏi phòng xử án. Hình trên Người Lao Động

⁹ Zing.VN. *Trưởng công an TP Thanh Hóa nhận tiền ‘chạy án’ bị tước quân tịch.*

<https://news.zing.vn/truong-cong-an-tp-thanh-hoa-nhan-tien-chay-an-bi-tuoc-quan-tich-post911771.html>

¹⁰ Pháp Luật. *Tham nhũng trong lực lượng có chức năng chống tham nhũng tăng so với năm 2018.*

<https://baophapluat.vn/trong-nuoc/tham-nhung-trong-luc-luong-co-chuc-nang-chong-tham-nhung-tang-so-voi-nam-2018-478037.html>

¹¹ Báo Điện Tử ĐCS VN. *Phát huy vai trò của luật sư trong công cuộc cải cách tư pháp.*

<http://dangcongsan.vn/thoi-su/phet-huy-vai-tro-cua-luat-su-trong-cong-cuoc-cai-cach-tu-phap-538822.html>

¹² Luật Sư Việt Nam. *Vướng mắc cần tháo gỡ để nâng cao hoạt động tranh tụng của luật sư tại phiên tòa hình sự.*

<https://lsvn.vn/vuong-mac-can-thao-go-de-nang-cao-hoat-dong-tranh-tung-cua-luat-su-tai-phiien-toa-hinh-su.html>

Nền tư pháp VN què quặt không những ở số lượng luật sư ít ỏi, trình độ nhận thức nghề nghiệp và kỹ năng chuyên môn của đa số luật sư còn thấp, mà nhất là vì sự lệ thuộc của tổ chức những người hành nghề luật sư vào Đảng CSVN.

Lời mở đầu Điều lệ của Hội Luật gia Việt Nam đã ghi rõ “Hội Luật gia Việt Nam là thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, sự quản lý của Nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.”

Chính quyền, đặc biệt là công an, luôn nhìn giới luật sư như là thành phần đối lập và nguy hại cho chế độ. Vì thế họ tìm mọi cách can thiệp và cản trở những hoạt động của luật sư mà họ cho là không có lợi cho chế độ và lãnh đạo.

Trong những năm gần đây dư luận đặc biệt lo ngại cho an ninh của những người bảo vệ công lý khi một số luật sư bị công an và công an đội lột côn đồ ngăn cản đe dọa hoặc hành hung gây thương tích, như vụ hai luật sư Trần Thu Nam và Lê Văn Luân bị công an giả danh côn đồ đánh đập dã man trong năm 2015.¹³

Những luật sư bào chữa cho dân oan hay các người bất đồng chính kiến thường phải đối diện với bất an nghề nghiệp, có khi phải bị tước mất giấy phép hành nghề, như LS Võ An Đôn thuộc Luật sư Đoàn Tỉnh Phú Yên và LS Phạm Công Út thuộc Luật sư Đoàn TP Hồ Chí Minh. Trong năm 2019 LS Trần Vũ Hải, một luật sư thường bào chữa những vụ án nhạy cảm đã bị Cơ quan Cảnh sát Điều tra Bộ Công an không cho phép đại diện nhà báo bất đồng chính kiến Trương Duy Nhất. Công an đã dàn dựng một vụ án trốn thuế mà chính LS Hải là bị cáo. Một hình ảnh rất phản cảm nhưng có tính biểu tượng cao trong phiên tòa xử LS Hải là hình ảnh luật sư Nguyễn Duy Bình, một trong những luật sư biện hộ cho LS Hải bị công an dùng vũ lực tổng ra khỏi phòng xử.

Trong tác nghiệp hàng ngày, bản thân người luật sư tại Việt Nam ngày nay luôn đối đầu với những ngăn trở từ phía công an điều tra, Viện Kiểm sát, và ngay cả Hội đồng xét xử. Bước đầu tiên để được đại diện cho thân chủ, người luật sư cần phải xin giấy chứng nhận bào chữa từ cơ quan điều tra. Thủ tục này không những rất phiền toái mà còn tạo nên mối tương quan xin-cho giữa luật sư và cơ quan điều tra. Luật Hình sự Tố tụng 2015 dự trù thay thế thủ tục giấy chứng nhận bào chữa bằng thủ tục đăng ký bào chữa. Tuy nhiên thực chất, theo nhiều luật gia, chỉ là “bình mới, rượu cũ”.

Trước tòa án, hội đồng xét xử ít khi để ý đến lời biện hộ của luật sư; trái lại luật sư thường không dám phản bác công tố viên. Nhiệm vụ của luật sư trong hầu hết các vụ án chỉ là xin khoan hồng cho thân chủ.¹⁴ Và tệ hơn nữa, có khi luật sư, đặc biệt là luật sư được chỉ định, lại đứng về phía công tố để kết tội người mình có bổn phận bào chữa, như trường hợp luật sư Võ Thành Quyết trong vụ án đại hình đưa đến án tử hình cho bị cáo Hồ Duy Hải. Ông Võ Thành Quyết nguyên là Trưởng phòng Cảnh sát công an tỉnh.¹⁵ Chủ nhiệm Đoàn luật sư Hà Nội cũng thú nhận, “trong nhiều phiên tòa, sự hiện diện của luật sư chỉ mang tính hình thức, một thứ “trang điểm thêm đẹp” trong quá trình xét xử.¹⁶

¹³ SBTN. *Luật sư Trần Thu Nam và Lê Luân bị công an giả danh côn đồ đánh đập dã man*.

<https://www.sbtn.tv/luat-su-tran-thu-nam-va-le-luan-bi-cong-an-gia-danh-con-do-danh-dap-da-man/>

¹⁴ An Ninh Thủ Đô, *Luật sư chỉ định, có cho đủ... thủ tục*.

<http://www.anninhthudo.vn/Ky-su-phap-dinh/Luat-su-chi-dinh-co-cho-du-thu-tuc/487759.antd>

¹⁵ Pháp Luật Việt Nam. *Luật sư “hai mang” trong vụ án tử tù Hồ Duy Hải*.

<https://baophapluat.vn/phap-luat/luat-su-hai-mang-trong-vu-an-tu-tu-ho-duy-hai-205247.html>

¹⁶ VnExpress.net, *Vai trò của luật sư trong phiên tòa rất mờ nhạt*.

<http://vnexpress.net/tin-tuc/phap-luat/vai-tro-cua-luat-su-trong-phiien-toa-rat-mo-nhat-2077980.html>

4. MỘT CHẾ ĐỘ NHÀ TÙ BẤT NHÂN

Đối với những người đã có án tù hình sự, việc áp dụng nhục hình là một chính sách nhằm khuất phục tù nhân và tiết kiệm ngân quỹ. Trước hết, mọi tù nhân đều bắt buộc phải làm việc vất vả suốt ngày mà không được quyền hưởng thành quả do công việc họ làm. Những công việc mà các tù nhân bắt buộc làm thường rất nặng nề và nguy hiểm, như đập đá, phá rừng đốn gỗ, làm rẫy, đúc gạch... Thứ đến, mặc dù làm việc vất vả, các tù nhân phải sống trong những điều kiện rất tồi tệ về mọi mặt từ nơi ở, thực phẩm đến vệ sinh, y tế... Nhưng tệ hại hơn hết là sự đối xử khắc nghiệt của cán bộ cai tù. Họ có thể dùng bất cứ nhục hình nào, tâm lý hay thể lý, mà họ có thể tưởng tượng ra. Mục đích của các nhục hình này là để trấn áp tinh thần các tù nhân để bắt buộc họ tuân phục các

*Ngày 10-12-2019, thầy giáo Đào Quang Thực chết ở trong nhà tù. Ông đã bị tuyên án 13 năm tù và 5 năm quân chế vào ngày 19-9-2018 vì “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân.”
Hình trên trang mạng VOA.*

tâm tuyệt thực để phản đối sự đối xử vô nhân đạo của nhà tù CSVN.¹⁹ Việc tuyệt thực của các tù nhân lương tâm đã đánh động lương tâm người Việt khắp mọi nơi. Nhiều người ở Việt Nam và nước ngoài đã ký một bản lên tiếng chung phản đối công an bạo hành đối với các tù nhân lương tâm.²⁰ Dư luận cũng rất phẫn nộ về trường hợp tù nhân lương tâm Lê Anh Hùng bị cưỡng bức đưa vào bệnh viện tâm thần, và trường hợp hai tù nhân lương tâm Đoàn Đình Nam và Đào Quang Thực

dám đòi hỏi quyền được đối xử đúng luật.¹⁷ Vụ án được xét xử vào tháng 10 năm 2019 liên hệ đến cái chết của một phạm nhân trẻ gây ra bởi ba quân giáo trại giam Long Hòa ở tỉnh Long An là một trường hợp được biết đến trong rất nhiều trường hợp không bao giờ được tiết lộ.¹⁸

Đặc biệt đối với các tù nhân chính trị, việc đối xử bất nhân lại càng được thi hành có hệ thống hơn. Họ thường phải chịu thêm những biện pháp trừng phạt như bị di chuyển đến những vùng xa xôi, cấm thân nhân thăm nuôi, biệt giam kỷ luật, không được chữa bệnh, bị đánh đập bởi chính công an trại giam, hoặc bởi tù nhân hình sự do công an sai khiến, v.v.

Trong năm 2019, dư luận đặc biệt quan tâm đến những trường hợp các tù nhân lương

¹⁷ RFA. *Tình trạng tù nhân trong các trại giam ở Việt Nam.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/programs/OverseasVietnamese/vdsnv0520-tt-05202016134036.html>

¹⁸ *Đời Sống Pháp Luật. Bản án cho 3 cựu cán bộ quân giáo đánh chết phạm nhân tuổi vị thành niên.*

<https://www.doisongphapluat.com/tin-tuc/tin-trong-nuoc/ban-an-cho-3-cuu-can-bo-quan-giao-danh-chet-pham-nhan-tuoi-vi-thanh-nien-a297425.html>

¹⁹ VOA. *Tù nhân lương tâm VN tuyệt thực phản đối cán bộ trại giam ‘ngược đãi’.*

<https://www.voatiengviet.com/a/tu-nhan-luong-tam-vn-tuyet-thuc-phan-doi-can-bo-trai-giam-nguoc-dai/4938822.html>

²⁰ BBC. *VN: Hơn 1000 người đã ký lời phản đối ngược đãi tù nhân chính trị.*

<https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-48878542>

qua đời trong nhà tù mà gia đình không được nhận xác để chôn cất.^{21& 22}

Trong năm 2019, nhà hoạt động nhân quyền Phạm Đoan Trang đã cho phát hành tác phẩm “Cầm Nang Nuôi Tù.” Đây là một tài liệu đầy đủ đầu tiên tại Việt Nam dành cho những gia đình có người thân bị đi tù, đặc biệt khi người thân là tù nhân lương tâm, tù chính trị. Sách nêu rõ, cụ thể, chi tiết tất cả những gì gia đình phải làm để hỗ trợ và bảo vệ người thân trong trại giam, suốt từ những ngày đầu khi mới bị bắt, trải qua giai đoạn tạm giam chờ xét xử, rồi ra toà và có án, cho đến những năm tháng thụ án.²³

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Chấm dứt ngay việc hình sự hóa các hành vi chính trị chính đáng của người dân bằng cách bãi bỏ tất cả những luật lệ mơ hồ của Bộ hình luật, đặc biệt là các điều 109 (Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân), điều 113 (Tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân), điều 116 (Tội phá hoại chính sách đoàn kết), điều 117 (Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước CHXHCNVN), điều 118 (Tội phá rối an ninh), điều 288 (Tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông), điều 318 (Tội gây rối trật tự công cộng), điều 330 (Tội chống người thi hành công vụ), và điều 331 (Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.)
- Tôn trọng thủ tục tố tụng hình sự theo tiêu chuẩn quốc tế.
- Tuân thủ đầy đủ những Nguyên tắc Căn bản về Vai trò của Luật sư của LHQ; cải thiện chế độ lao tù hiện hữu; và trả tự do ngay tức khắc và vô điều kiện cho những tù nhân lương tâm và tù nhân chính trị.

²¹ RFA. Tù nhân tôn giáo trong vụ án Công án Bia Sơn chết trong tù. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/prisoners-doan-dinh-nam-in-bia-son-case-dead-in-prison-10072019083848.html>

²² RFA. Tù nhân lương tâm Đào Quang Thực bị an táng ở trại giam, bắt chấp phân phối của gia đình. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/diceased-political-prisoner-dao-quang-thuc-buried-in-prison-6-12122019065148.html>

²³ Phạm Đoan Trang. *Cầm Nang Nuôi Tù*. <https://nhaxuatbantudo.com/wp-content/uploads/2019/11/Cam-nang-nuoi-tu-3008-Ban-Ebook.pdf>

III

QUYỀN ĐƯỢC THAM GIA ĐỜI SỐNG CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Hiến pháp 2013 qui định rằng người dân có quyền tham gia quản lý Nhà nước qua bầu cử và ứng cử (điều 27 và 28),¹ tự do ngôn luận, hội họp, lập hội và biểu tình (điều 25). Tuy nhiên, cũng chính điều 4 của bản Hiến pháp này lại khẳng định vai trò lãnh đạo tuyệt đối của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN) trong mọi sinh hoạt của đất nước.² Chính ở sự mâu thuẫn này và ý đồ duy trì độc quyền chính trị bằng mọi giá mà tất cả những quy định về quyền chính trị được công nhận nơi điều 20, 21 trong Bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và điều 21, 22 và 25 trong Công ước Quốc tế về Những Quyền Dân sự Và Chính trị mà VN cam kết tôn trọng đã bị triệt tiêu. Người dân bị tước đoạt tất cả quyền chọn lựa thể chế chính trị và người đại diện. Người dân không có quyền có quan điểm, chính kiến khác với đường lối của ĐCSVN. Tất cả các nhóm đối lập bị đàn áp và đặt ra ngoài vòng pháp luật.

1. ĐIỀU HÀNH VIỆC NƯỚC LÀ ĐẶC QUYỀN CỦA ĐCSVN

Cũng như hầu hết các quốc gia trên thế giới, VN thường xuyên tổ chức những cuộc bầu cử các cấp chính quyền. Điều 69 Hiến pháp qui định rằng Quốc hội là cơ quan quyền lực Nhà nước cao nhất, đại diện cho toàn dân, có quyền làm luật và quyền bổ nhiệm và kiểm soát chính phủ. Tuy nhiên việc tổ chức bầu cử và sinh hoạt nghị trường hiện nay chứng tỏ Quốc hội chỉ là công cụ của ĐCSVN.

Trong các cuộc bầu cử quốc hội không ai có thể ứng cử ngoại trừ đảng viên của ĐCSVN và một số rất ít người ngoài đảng do đảng chọn lựa. Tất cả mọi ứng viên đều bị gạn lọc bởi Mặt Trận Tổ Quốc - một cơ quan ngoại vi của ĐCSVN - qua “Hội nghị Hiệp thương” và “Hội nghị Cử tri” ở cấp trung ương và cấp địa phương.

Trong kỳ bầu cử quốc hội mới nhất vào năm 2016, toàn quốc có 1209 hồ sơ ứng cử cho 500 ghế đại biểu, trong đó có 162 hồ sơ tự ứng cử.³ Tuy nhiên sau các “Hội nghị hiệp thương” và “Hội nghị cử

¹ Điều 27: Công dân đủ mười tám tuổi trở lên có quyền bầu cử và đủ hai mươi mốt tuổi trở lên có quyền ứng cử vào Quốc hội, Hội đồng nhân dân. Việc thực hiện các quyền này do luật định.

Điều 28: 1) Công dân có quyền tham gia quản lý nhà nước và xã hội, tham gia thảo luận và kiến nghị với cơ quan nhà nước về các vấn đề của cơ sở, địa phương và cả nước. 2) Nhà nước tạo điều kiện để công dân tham gia quản lý nhà nước và xã hội; công khai, minh bạch trong việc tiếp nhận, phản hồi ý kiến, kiến nghị của công dân

² “Đảng Cộng sản Việt Nam - Đội tiên phong của giai cấp công nhân, đồng thời là đội tiên phong của Nhân dân lao động và của dân tộc Việt Nam, đại biểu trung thành lợi ích của giai cấp công nhân, Nhân dân lao động và của cả dân tộc, lấy chủ nghĩa Mác – Lê nin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng là lực lượng lãnh đạo Nhà nước và xã hội.” (Điều 4 HP Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam 2013)

³ Cảnh Cò. *Có 1 đơn tố cáo người ứng cử đại biểu Quốc hội thuộc diện Bộ Chính trị quản lý*. <https://canhco.net/co-1-don-to-cao-nguoi-ung-cu-dai-bieu-quoc-hoi-thuoc-dien-bo-chinh-tri-quan-ly-p120501.html>

tri” thì số người được chọn vào danh sách ứng cử viên chính thức là 870 người kể cả 11 ứng viên tự đề cử. Trong số 11 ứng viên tự đề cử này có 3 bí thư đảng ủy cơ sở, và 2 trong 3 người này là 2 người tự ứng cử duy nhất đắc cử vào Quốc hội.⁴

Theo kết quả bầu cử được công bố, tỉ lệ đi bầu Quốc hội tháng 5-2016 đạt 99,35%. Những người lãnh đạo ĐCSVN cũng được hưởng sự tín nhiệm tuyệt đối, như Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc 99,48%, Bộ trưởng Quốc phòng Ngô Xuân Lịch 95,87%, Bộ trưởng Tài chính Đinh Tiến Dũng 95,44%, Phó thủ tướng Vương Đình Huệ 95,32%, và Bộ trưởng Công an Tô Lâm 95,16%.⁵ Trong số 496 đại biểu Quốc hội được bầu, có 21 là người ngoài đảng (4,23%).

So với các cuộc bầu cử Quốc hội trước đây, số đại biểu là đảng viên ĐCSVN càng ngày càng tăng. Quốc hội Khóa I (1946-1960) có 333 đại biểu, trong đó đại biểu Việt Minh (tiền thân của ĐCSVN) chiếm 120 ghế (36%), Đảng Dân Chủ Việt Nam 46 ghế, Đảng Xã Hội Việt Nam 24 ghế, và 143 ghế không đảng phái. Quốc hội Việt Nam khóa XIII (2011-2016) có 500 đại biểu, đại biểu không phải là đảng viên ĐCSVN chiếm 42 ghế (8,4%).

Cũng như đối với bất kỳ chế độ toàn trị nào, những con số tham gia và tín nhiệm bất thường đó nói rõ hơn bản chất và mức độ độc tài càng ngày càng gia tăng của chế độ CSVN trong ý đồ độc quyền lãnh đạo đất nước. Thật thế, trong hoàn cảnh hiện nay tại Việt Nam đi bầu là một việc mà không một công dân nào dám từ chối, bởi vì nếu không đi bầu và không bầu theo đúng chỉ thị thì sẽ bị xếp vào thành phần có vấn đề, và phải đối diện với những biện pháp chế tài từ chính quyền trong cuộc sống hằng ngày, từ giấy tờ hộ tịch đến giấy phép xây cất, sang nhượng nhà cửa v.v.

Một điểm nổi bật trong cuộc bầu cử Quốc hội năm 2016 là “phong trào tự ứng cử” của người bất đồng chính kiến, đặc biệt là của các thành viên của các tổ chức xã hội dân sự “chui”. Có ít nhất 30 người bất đồng chính kiến đã nộp đơn ứng cử,⁶ và tất cả đã bị loại sau các cuộc hội nghị hiệp thương và hội nghị cử tri mang màu sắc đấu tố. Hơn thế nữa, chính quyền đã tìm đủ mọi cách để ngăn cản và bác bỏ ý định ứng cử của những người bất đồng chính kiến bằng mọi thủ đoạn, từ bôi xấu triệt hạ uy tín đến đe dọa an ninh.⁷ Báo Công an Nhân dân cho rằng “phong trào tự ứng cử đại biểu Quốc hội” là một trong những chiêu bài chống phá cuộc bầu cử Quốc hội và HĐND các cấp của số đối tượng, phần tử chống đối trong và ngoài nước.⁸

Cho đến thời điểm của báo cáo này, Bộ Chính Trị ĐCSVN chưa ra chỉ thị cho việc tổ chức bầu cử Quốc hội Khóa XV vào năm 2021 như họ thường làm đối với các sinh hoạt chính trị quan trọng; tuy nhiên, theo bà Tạ Thị Yên, Vụ trưởng Vụ công tác đại biểu của Văn phòng Quốc hội thì tiêu chuẩn cho đại biểu Quốc hội sắp tới “được quy định trong các Nghị Quyết, Chỉ thị của Đảng cũng như trong các quy định của pháp luật.”⁹

⁴ VnExpress. *Danh sách 870 ứng viên đại biểu Quốc hội khóa 14.*

<http://vnexpress.net/interactive/2016/dai-bieu-quoc-hoi>

⁵ VnExpress. *Thủ tướng đạt trên 99% phiếu bầu vào Quốc hội.*

<http://vnexpress.net/tong-thuat/thoi-su/thu-tuong-dat-tren-99-phieu-bau-vao-quoc-hoi-3416887.html>

⁶ Việt Báo. *Hành trình của những ứng cử viên tự do.*

<https://vietbao.com/a252053/hanh-trinh-cua-nhung-ung-cu-vien-tu-do>

⁷ BBC. *Ứng viên độc lập ‘bị sách nhiễu đồng loạt’.*

http://www.bbc.com/vietnamese/forum/2016/03/160303_ung_vien_doc_lap_bi_sach_nhieu_dong_loat

⁸ Công an Nhân dân Online. *Sự thật về cái gọi là “phong trào tự ứng cử đại biểu Quốc hội”.*

<http://cand.com.vn/Chong-dien-bien-hoa-binh/Su-that-ve-cai-goi-la-phong-trao-tu-ung-cu-dai-bieu-Quoc-hoi-385400/>

⁹ Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. *Cơ cấu, tiêu chuẩn, đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng Nhân dân.* <http://quochoi.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=44251>

Hiến pháp (Điều 70) quy định rằng các chức vụ quan trọng hàng đầu trong guồng máy Nhà nước đều do Quốc hội bầu; tuy nhiên trên thực tế, chính Trung Ương ĐCSVN chọn trước và Quốc hội chỉ bỏ phiếu chấp thuận.

Trong quá trình công tác lập pháp tại VN, mọi dự án luật đều xuất phát từ văn phòng Trung ương ĐCSVN. Trong mấy năm gần đây, để đánh bóng vai trò của Quốc hội, Đảng ủy Văn phòng Quốc hội đã cho phép tổ chức những buổi chất vấn một số bộ trưởng và ngay cả thủ tướng. Sự kiện này làm cho dư luận trong nước và nhất là một số quan sát viên bên ngoài VN có ảo tưởng rằng Quốc hội VN có thực quyền. Sự thật đó chỉ là kịch bản đã được thỏa thuận trước giữa các nhân vật trong Đảng về việc phân công điều hành Chính phủ và Quốc hội. Đảng vẫn thống lĩnh Quốc hội với gần 96% đại biểu là đảng viên và phần còn lại là những người được Đảng dùng trong vai trò trang trí cho bộ máy cai trị.

Ở cấp bậc địa phương, để gia tăng sự kiểm soát chính trị của ĐCSVN trên chính quyền tỉnh, huyện và xã, năm 2008 Bộ Chính Trị ban hành Nghị quyết số 22/NQ-TW đề ra “mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là chủ tịch Ủy ban Nhân dân cấp xã, phường” để tăng cường sự lãnh đạo của đảng ủy địa phương. Cho đến năm 2019, Tỉnh Hưng Yên, chẳng hạn, đã có 7/10 huyện, thành phố và 114/161 xã, phường, thị trấn thực hiện mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là Chủ tịch Hội đồng nhân dân. Tỉnh An Giang, cũng vậy, đã có 118/156 xã, phường, thị trấn (chiếm 75,64% số xã, phường, thị trấn) áp dụng mô hình tổ chức này.¹⁰ Với mô hình tổ chức này, không còn biên giới giữa tổ chức đảng và tổ chức chính quyền.

Nói tóm lại, qua quy định pháp lý cũng như thực tế tổ chức và điều hành Quốc hội cũng như các Hội đồng Nhân dân ở các địa phương, người dân không có tiếng nói. Những định chế này không phải là đại diện cho người dân; họ chỉ là công cụ của ĐCSVN để thi hành chính sách và đường lối toàn trị của Đảng.

2. TRIỆT HẠ ĐỐI LẬP

Để bảo vệ an ninh chính trị cho Đảng, chính quyền không dung thứ bất kỳ bất đồng và chỉ trích nào từ bên ngoài. Ngày 4-12-2019, phát biểu trong hội nghị của Đảng ủy Công an Trung ương, Tổng Bí Thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định lực lượng Công an có vai trò rất quan trọng trong công tác giữ gìn an ninh chính trị, và chỉ đạo lực lượng công an phải giữ vững an ninh chính trị, không để xảy ra phá hoại, hình thành, công khai tổ chức chính trị đối lập trong nội địa.¹¹

Vì thế một số tập hợp vận động dân chủ và nhân quyền được nhen nhúm trước đây như Khối 8406, Đảng Nhân Dân Hành Động, Đảng Dân Chủ, Đảng Thăng Tiến Việt Nam, Đảng Vì Dân, Cao Trào Nhân Bản, Ủy Ban Nhân Quyền, Hiệp Hội Đoàn Kết Công Nông, Phong Trào Lao Động Việt, Hội Ái hữu Tù Nhân Chính Trị và Tôn giáo Việt Nam, Tuổi Trẻ Yêu Nước, Phong Trào Con Đường Việt Nam, Hội Anh Em Dân Chủ, Phụ Nữ Nhân Quyền Việt Nam, Nhóm Hiến Pháp, và Hội Nhà Báo Độc Lập vẫn tiếp tục bị ngăn cấm và đàn áp. Nhiều thành viên của các tổ chức này đã bị cô lập hoặc giam giữ.

¹⁰ Bộ Nội Vụ. *Bản Tin Cải Cách Hành Chính*.

http://www.quan2.hochiminhcity.gov.vn/Hnh%20nh%20bn%20tin/2019-5/Ban%20tin%20CCHC%20so%2017_PH.pdf

¹¹ Công An Nhân Dân. *Phải tạo tinh thần mới, khí thế mới để hoàn thành tốt công tác Công an năm 2020*.

<http://cand.com.vn/Su-kien-Binh-luan-thoi-su/Phai-tao-tinh-than-moi-khi-the-moi-de-hoan-thanh-tot-cong-tac-Con-g-an-nam-2020-572625/>

Ngày 21-11-2019, Tiến sĩ Phạm Chí Dũng, Chủ tịch Hội Nhà Báo Độc Lập, bị bắt và truy tố với tội danh “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước CHXHCN VN.” Hình trên trang mạng Đàn Chim Việt.

Chẳng hạn, cho đến tháng 12 năm 2019, Khối 8406 có đến 50 thành viên bị bắt và kết án tù, số đang còn bị giam cầm là 7 người. Hội Anh Em Dân Chủ có 9 người đang bị giam giữ, trong đó có 8 người bị kết án từ 7 đến 13 năm tù, một người đang đợi ra tòa. LS Nguyễn Văn Đài, người sáng lập Hội, đã bị trục xuất ra nước ngoài.

Ông Trần Huỳnh Duy Thức, người lãnh đạo tổ chức Con Đường Việt Nam cũng đang chịu án 16 năm tù giam với tội danh “hoạt động nhằm lật đổ chính

quyền nhân dân” theo điều 79 của Bộ Luật Hình sự 1999. Bác sĩ Nguyễn Đan Quế, người sáng lập Cao Trào Nhân Bản cũng đang bị quản thúc tại gia. Bà Huỳnh Thục Vy, sáng lập viên Phụ Nữ Nhân Quyền Việt Nam bị kêu án 2 năm 9 tháng tù. TS Phạm Chí Dũng, Chủ tịch Hội Nhà Báo Độc Lập, bị bắt ngày 21 tháng 11 năm 2019, và bị khởi tố với cáo buộc “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước” theo Điều 117 của Luật Hình sự 2015. Tám thành viên của Nhóm Hiến Pháp sắp bị đưa ra tòa.

Trong năm 2019, mức độ dùng bạo lực để trấn áp những tiếng nói đối lập có phần thuyên giảm so với những năm trước; thay vào đó việc bắt bớ và truy tố ra tòa với những tội danh hình sự quy chụp gia tăng một cách trầm trọng. [xem chương II, đoạn 1 Giam Giữ Tùy Tiện và Hình Sự Hóa Các Sinh Hoạt Chính Trị Đi Ngược Lại Quyền Lợi Của ĐCSVN của báo cáo này.]

Sau đây là một số trường hợp bạo hành tiêu biểu đối với giới đối lập, có những trường hợp bạo hành có tính trả thù xảy ra trong nhà tù:

- Ngày 12-7-2019, một nhóm hơn 20 nhà hoạt động nhân quyền bị một đám đông có sự hỗ trợ của công an hành hung nặng nề khi họ đến thăm các tù nhân chính trị tại Trại 6, Thanh Chương, tỉnh Nghệ An.¹²
- Ngày 28-1-2019, ông Hà Văn Nam, một người hoạt động nhân quyền, bị một số kẻ lạ mặt bắt đưa lên xe hơi và đưa đến một địa điểm bí mật và đánh đập, yêu cầu ông chấm dứt các hoạt động cổ vũ cho nhân quyền.¹³
- Ngày 11-10-2019, vợ của tù nhân chính trị Nguyễn Ngọc Anh cho Đài Á Châu Tự Do biết ông Anh bị đánh đến bất tỉnh trong nhà tù.¹⁴
- Ngày 12-5-2019, tù nhân lương tâm Nguyễn Văn Hóa, nguyên là phóng viên của Đài Á Châu Tự Do, bị công an quân giáo trại giam An Điền đánh đập gây thương tích.¹⁵

¹² RFA. Các nhà hoạt động bị hành hung tại Trại 6, Nghệ An.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/activists-severely-beaten-at-prison-6-nghe-an-07122019075458.html>

¹³ RFI. Việt Nam: Ân Xá Quốc Tế lên án vụ xử nhà tranh đấu chống trạm thu phí. <http://www.rfi.fr/vi/vietnam/20190729-viet-nam-an-xa-quoc-te-len-an-phen-xu-nha-tranh-dau-chong-tram-thu-thue-bot>

¹⁴ RFA. Tù chính trị Nguyễn Ngọc Anh ‘bị đánh đến bất tỉnh trong tù’. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/environmental-activist-nguyen-ngoc-anh-allegedly-being-beaten-in-jail-10112019084853.html>

¹⁵ RFA. Ân xá Quốc tế: vụ tra tấn Nguyễn Văn Hóa là “vô cùng nghiêm trọng”.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/amnesty-international-raised-concern-over-report-about-nguyen-van-hoa-being-tortured-05242019080051.html>

Ngoài việc kết án tù và hành hung thể xác, chính quyền còn tìm cách triệt hạ những người đối lập bằng cách huy động những phương tiện truyền thông chính thức và không chính thức của chính quyền để bôi nhọ danh dự, cáo gian và hăm dọa.

3. QUYỀN LẬP HỘI, BIỂU TÌNH, CƯ TRÚ VÀ ĐI LẠI

Điều 25 Hiến pháp VN ấn định: “Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin, hội họp, lập hội, biểu tình. Việc thực hiện các quyền này do pháp luật quy định.” Vì tính cách quan yếu của quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, và quyền được thông tin trong hoàn cảnh cụ thể của VN hôm nay, bản báo cáo này đã có một phần riêng cho các vấn đề này [Chương IV- Quyền Tự do Ngôn luận].

3. 1. Quyền Tự Do Lập Hội

Cho đến nay, khung cảnh pháp lý của các hội đoàn là Nghị định số 45/2010/NĐ-CP của Chính phủ năm 2010, được sửa đổi và bổ sung bởi nghị định số 33/2012/NĐ-CP của Chính phủ năm 2012. Trong khung cảnh này, tự do sinh hoạt hội đoàn không phải là một quyền như Công ước Quốc tế về các Quyền dân sự và Chính trị quy định. Theo hai Nghị định nói trên thì việc lập hội, với những thủ tục đăng ký – cho phép, chỉ là một đặc ân của chính quyền.

Trước áp lực của việc hội nhập quốc tế và khuyến cáo của Hội đồng Nhân quyền LHQ, từ năm 2005 chính phủ đã công bố Dự luật về Hội. Năm 2014, sau 11 lần sửa đổi dự luật vẫn chưa được đưa ra Quốc hội thảo luận và biểu quyết. Đến cuối năm 2015, Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Sinh Hùng tuyên bố Quốc hội sẽ chuyển giao việc biểu quyết Luật về Hội cho Quốc hội khóa 14.¹⁶

Sau nhiều lần đệ nạp và rút lui, Quốc hội Khóa 14 vẫn chưa biểu quyết Dự Luật về Hội. Đến cuối năm 2019, trong tờ trình gửi Quốc hội, Chính phủ đề nghị đưa việc biểu quyết Luật về Hội vào công tác lập pháp năm 2020. Lý do trì hoãn là phải chờ ý kiến chỉ đạo của Bộ Chính trị.¹⁷

Sự chậm trễ bất thường này cho thấy Nhà nước vẫn còn lo sợ người dân sẽ sử dụng luật này như là một phương tiện pháp lý qua mặt sự kiểm soát của Nhà nước trong việc xây dựng những tổ chức độc lập, đặc biệt trong thời điểm Việt Nam đang thương thảo với Liên Âu về Hiệp ước tự do mậu dịch (EVFTA), mà trong đó quyền tự do nghiệp đoàn là một đề tài thương thảo quan trọng.

Theo tờ trình Luật về hội của Chính phủ gửi Quốc hội thì tính đến tháng 12 năm 2014 cả nước có 52.565 hội (483 hội hoạt động phạm vi cả nước và 52.082 hội hoạt động phạm vi địa phương.) Đây là những hội đoàn do ĐCSVN thành lập như là những đoàn thể ngoại vi, hoặc những hội đoàn chịu sự kiểm soát của chính quyền. Ngân sách quốc gia đã phải chi cho các hội đoàn này vào khoảng 68 ngàn tỷ đồng (tương đương 3 tỷ Mỹ kim).¹⁸

Trong những năm gần đây, nhiều tổ chức xã hội dân sự tranh đấu cho quyền con người đã được hình thành và hoạt động “một cách bất hợp pháp” như Khối 8406, Diễn đàn Xã hội Dân sự, Hội

¹⁶ BBC. *Luật về Hội - phép thử bị trì hoãn?*

http://www.bbc.com/vietnamese/vietnam/2015/09/150925_vn_draft_association_law_views

¹⁷ Giao Thông. “*Số phận*” Luật về Hội, Luật Biểu tình sau nhiều lần hoãn giờ ra sao?

<https://www.baogiaothong.vn/so-phan-luat-ve-hoi-luat-bieu-tinh-sau-nhieu-lan-hoan-gio-ra-sao-d413923.html>

¹⁸ Tuổi Trẻ Online. *Tổng chi phí cho các hội lên tới 68.000 tỉ đồng.*

<http://tuoitre.vn/tin/kinh-te/tai-chinh/20160707/tong-chi-phi-cho-cac-hoi-len-toi-68000-ti-dong/1133212.html>

Cựu Tù nhân Lương tâm, Mạng lưới Blogger Việt Nam, Hội Anh em Dân chủ, Hội Bầu bí Tương thân, Hiệp hội Dân oan, Phong trào Liên đới Dân oan, Hội Ái hữu Tù nhân Chính trị Tôn giáo, Con đường Việt Nam, Bạch Đằng Giang Foundation, Hội Phụ nữ Nhân quyền, Truyền thông Dòng Chúa Cứu Thế, Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam, Lao Động Việt, Green Trees, và Hội Hỗ trợ Nạn nhân bạo hành.

Mặc dù hoạt động còn rất giới hạn, hầu hết qua phương tiện mạng xã hội, và luôn bị đàn áp, những hội đoàn này đã tạo được một sinh khí mới cho quyền tự do lập hội, một quyền có ghi trong Hiến pháp Việt Nam. Chính quyền cộng sản luôn lo sợ trước sự ra đời của những tổ chức xã hội dân sự vì họ luôn bị ám ảnh rằng các tổ chức này sẽ đi “từ ‘phản biện’ hướng đến ‘phản đối’ và cuối cùng thành tổ chức ‘phản động, chống đối’ Đảng Cộng sản và Nhà nước xã hội chủ nghĩa.”

3. 2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa

Hiện nay việc tụ tập để bày tỏ quan điểm và nguyện vọng của người dân vẫn còn bị quy định bởi Nghị định 38/2005 của Chính phủ và Thông tư số 09/2005/TT-BCA của Bộ Công an. Theo hai văn bản pháp lý này, muốn tập hợp từ 5 người trở lên, người dân phải đăng ký trước và có sự cho phép của Ủy ban Nhân dân có thẩm quyền, và phải khai trình tên tuổi người tham dự, nội dung, ngày giờ... của buổi tập hợp. Những cuộc tập hợp không đáp ứng những điều kiện trên bị coi là bất hợp pháp.

Chính quyền rất ái ngại những đám đông ngoài sự kiểm soát của họ; tuy nhiên trước áp lực của nhu cầu hội nhập quốc tế, một Dự luật Biểu tình do Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đề nghị vào tháng 11 năm 2011 đã được đệ nạp, nhưng đến cuối năm 2015 vẫn chưa được Quốc hội Khóa 13 thảo luận. Đầu năm 2016, Bộ trưởng Tư pháp VN, Hà Hùng Cường cho hay vì “ý kiến của các thành viên của Chính phủ còn rất khác nhau về nội dung dự luật” cho nên Chính phủ đề nghị Quốc hội cho phép chuyển dự án Luật biểu tình qua kỳ họp thứ 2 của Quốc hội Khóa 14 (cuối năm 2016).¹⁹ Tuy nhiên, cũng như dự án Luật về hội, cho đến nay dự án Luật biểu tình vẫn chưa được Quốc hội thông qua.

Tuy thế, năm 2019 lại được đánh dấu bởi những cuộc biểu tình của quần chúng ở nhiều nơi nhằm những mục tiêu khác nhau: từ việc dân oan bị cướp đất đòi công lý, công nhân bị bóc lột đòi cải thiện tiền lương và điều kiện làm việc, tín hữu đòi tự do tôn giáo, người dân chống Trung cộng xâm lấn lãnh hải và hải đảo, đến việc phản đối sự bạo hành của công an, phản đối các trạm thu phí bất hợp pháp, và việc phá hoại môi trường sống.

Các cuộc tụ họp của dân oan đòi quyền tự hữu đất vẫn tiếp tục xảy ra nhiều nơi trên toàn lãnh thổ vào nhiều thời điểm khác nhau trong năm 2019. Có những vụ quy tụ người biểu tình từ nhiều địa phương khác nhau, như:

- Ngày 15-1-2019, hơn 1000 giáo dân giáo xứ Xuân Hòa đã tuần hành đến UBND Quảng Xuân yêu cầu UBND trả lại đất nghĩa trang.
- Ngày 2-6-2019, nhiều dân oan từ nhiều địa phương tập trung trước trụ sở Văn Phòng Tiếp Dân Trung ương tại Hà Nội kêu oan vì bị cướp đất.
- Ngày 5-6-2019, dân oan biểu tình trước Quốc hội Việt Nam hô vang “Đả đảo bà Nguyễn Thị Kim Ngân - Chủ tịch Quốc hội bù nhìn”

¹⁹ Tuổi Trẻ Online. *Chính phủ lại xin lùi dự án Luật biểu tình.*

<http://tuoitre.vn/tin/chinh-tri-xa-hoi/20160217/chinh-phu-lai-xin-lui-du-an-luat-bieu-tinh/1052683.html>

- Ngày 19-7-2019, hàng trăm người dân Thủ Thiêm đã kéo đến trụ sở Ủy ban Nhân dân quận 2 thành phố Hồ Chí Minh khiếu nại và đòi bồi thường vì đất bị quan tham chiếm đoạt.
- Ngày 21-10-2019, nhiều người dân từ các tỉnh có mặt ở Hà Nội đòi công lý khi kỳ họp thứ 8 của Quốc hội khai mạc.
- Ngày 2-12-2019, dân oan ba Miền biểu tình tại trụ sở Thanh tra Chính phủ tố cáo quan tham cướp đất.
- Ngày 3-12-2019, dân oan ba Miền biểu tình trước dinh Thủ tướng tố cáo quan tham cướp đất.
- Ngày 10-12-2019 dân oan Vườn Rau Lộc Hưng tập hợp biểu tình chống chính quyền cướp đất.

Các cuộc biểu tình chống Trung Cộng, tuy không mãnh liệt như năm 2014 khi Trung Cộng đem dàn khoan dầu vào lãnh hải Việt Nam, nhưng vẫn tiếp tục diễn ra ở Hà Nội và Sài Gòn sau khi Trung quốc điều tàu thăm dò dầu lửa đến khu vực Bãi Tư Chính thuộc vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam vào tháng 8 năm 2019.^{20&21}

Những cuộc biểu tình phản đối những hành vi phá hoại môi trường sống vẫn tiếp diễn nhiều

Ngày 12-4-2019, Học viện Cảnh sát Nhân dân tổ chức diễn tập chống biểu tình, Hình trên trang mạng HVCSND.

nơi trong cả nước tuy cường độ không mãnh liệt như các cuộc biểu tình chống nhà máy luyện thép Formosa trong những năm trước. Chẳng hạn, ngày 24-6-2019, hàng trăm người dân thôn Kim Sơn (xã Lê Thiện, huyện An Dương, TP.Hải Phòng) đã kéo đến công nhà máy thuộc công ty Thương binh Đoàn Kết, căng biểu ngữ phản đối công ty xả thải gây ô nhiễm môi trường, yêu cầu giám đốc công ty ra đối thoại với người dân và yêu cầu công ty phải chuyển sang hoạt động sản xuất khác.²²

Ngày 18-9-2019, người dân thôn Nam Phước (xã Đại Tân, huyện Đại Lộc, tỉnh Quảng Nam) dựng lều trước công nhà máy còn Đại Tân để phản đối hoạt động sản xuất gây ô nhiễm môi trường sống của dân cư.²³ Đêm 28-3-2020, người dân xã Thạch Trung, Thành phố Hà Tĩnh tập trung đông

đảo phản đối công ty Formosa chôn chất thải độc của nhà máy trong khu vực dân cư nơi có dự án xây bệnh viện.²⁴

²⁰ RFA. Công an giải tán cuộc biểu tình chống Trung Quốc của người dân Hà Nội.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/po-dis-pro-hn-08062019092836.html>

²¹ RFA. Nhóm nhân sĩ trí thức Sài Gòn biểu tình chống Trung Quốc.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/an-cn-pr-sb-08102019102626.html>

²² Môi Trường và Cuộc Sống. Hải Phòng: Người dân lập chốt phản đối công ty xả thải gây ô nhiễm môi trường.

<https://moitruong.net.vn/hai-phong-nguoi-dan-lap-chot-phan-doi-cong-ty-xa-thai-gay-o-nhiem-moi-truong/>

²³ VNExpress. Người dân giữa đêm dựng lều phản đối nhà máy gây ô nhiễm.

<https://vnexpress.net/thoi-su/nguoi-dan-giua-dem-dung-leu-phan-doi-nha-may-gay-o-nhiem-3987302.html>

²⁴ RFA. Hà Tĩnh: Chính quyền đổ trộm chất thải của nhà máy Formosa vào khu dân cư, dân chúng phản ứng dữ dội. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/blog/ha-tinh-local-govermen-us-formosa-waste-as-land-fill-angering-people-03292020102847.html>

3.3. Quyền Tự Do Cư Trú và Đi Lại

Hiện nay, ngoài việc bắt giam vào nhà tù, chính quyền còn giới hạn quyền cư trú và quyền đi lại của người dân bằng nhiều biện pháp hành chính. Thông thường nhất là chế độ đăng ký hộ khẩu, một hình thức kiểm soát dân cư chỉ còn được áp dụng tại Trung Cộng, Bắc Triều Tiên, và Việt Nam. Chế độ đăng ký hộ khẩu đã được chính quyền Việt Nam sử dụng từ thập niên 50 cho đến nay và được luật hóa bởi Luật Cư trú năm 2006.

Mặc dù chế độ đăng ký hộ khẩu đã gây ra nhiều hậu quả tiêu cực trong mọi lãnh vực từ kinh tế đến xã hội, chính quyền vẫn không chịu từ bỏ bởi vì đây là một trong những phương tiện kiểm soát an ninh chính trị hữu hiệu nhất.

Một hình thức kiểm soát khác là biện pháp “quản chế hành chính” được quy định bởi Nghị định 31/CP do Ông Võ Văn Kiệt ban hành năm 1997. Với quyết định quản chế hành chính, Chủ tịch Ủy ban Nhân dân cấp tỉnh có toàn quyền chỉ định nơi cư trú bất cứ công dân nào, cấm họ không được hành nghề, không được di chuyển, không được tiếp xúc với quần chúng, không được trả lời phỏng vấn và không được tham gia chính quyền khi xét thấy họ có hành vi xâm phạm đến an ninh quốc gia được quy định trong Bộ Luật Hình sự nhưng chưa đến mức phải truy tố. Hầu hết những nhà bất đồng chính kiến tại Việt Nam đều đã chịu qua hình phạt này.

Năm 2006, trước áp lực của cộng đồng quốc tế, nhất là muốn lấy lòng Hoa Kỳ trước chuyến viếng thăm Việt Nam của TT Bush, nhà cầm quyền Việt Nam đã ra Nghị quyết số 22/NQ-CP hủy bỏ Nghị định 31/CP. Tuy nhiên thực tế đây là một xảo thuật pháp lý của chính quyền bởi vì nội dung chính của Nghị định 31/CP đã được đưa vào Pháp lệnh xử lý vi phạm hành chính 2002 44/2002/PL-UBTVQH10 vốn có giá trị hiệu lực pháp lý cao hơn.²⁵

Ngoài các biện pháp hành chính trên, chính quyền vẫn tiếp tục dùng an ninh ngăn cản, chặn bắt, và tịch thu sổ thông hành với lý do rất mơ hồ “bảo vệ an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội.”

Ngoài việc hàng ngày rình rập theo dõi việc di chuyển của những người bất đồng chính kiến, lực lượng an ninh đã gia tăng kiểm soát và ngăn chặn những người này trong những dịp đặc biệt. Chẳng hạn, trước ngày TT Trump đến VN gặp nhà lãnh đạo Bắc Hàn Kim Jong-un vào tháng 2 năm 2019, hàng chục nhà hoạt động chính trị được biết tiếng ở Việt Nam đã bị lực lượng an ninh theo dõi và ngăn cản không cho ra khỏi nhà. Trước phiên đối thoại nhân quyền Việt-Mỹ năm 2019, Phái đoàn Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ đã mời một số người hoạt động nhân quyền Việt Nam đến gặp để tham khảo vào ngày 13-5-2019. Nhiều người đã bị công an ngăn chặn không cho ra khỏi nhà, trong đó có Chánh trị sự Hứa Phi của Cao Đài Giáo, là đồng Chủ tịch Hội đồng Liên Tôn VN, ông Phạm Bá Hải, Điều phối viên của Hội Cứu tù nhân lương tâm Việt Nam, và LS Lê Công Định.

Chính quyền cũng tự tiện không cấp hoặc thu hồi hộ chiếu mà không nêu lý do, như trường hợp LS Lê Công Định không được cấp hộ chiếu, và trường hợp người hoạt động nhân quyền Đinh Thị

Ngày 13-5-2019, Chánh trị sự Hứa Phi của Cao Đài Giáo phản đối hai công an thường phục ngăn ông rời khỏi nhà để tham dự một cuộc họp với Phái đoàn Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ. Ảnh chụp từ youtube trên Facebook Cao Đài Bảo Tồn Chánh Pháp.

²⁵ Ls Lê Thị Công Nhân. *Sự Thật Về Việc Bãi Bỏ Nghị Định 31/CP Ngày 14.4.1997.*
http://www.vietnamhumanrights.net/Forum/LTCN_111106.htm

Phương Thảo bị tịch thu hộ chiếu khi trở về Việt Nam ngày 15-11-2019, sau chuyến đi vận động nhân quyền ở ngoại quốc. Chính quyền cũng đã ngăn cản người bất đồng chính kiến xuất ngoại, như trường hợp LM Nguyễn Đình Thục, một linh mục hoạt động cho nhân quyền, bị chặn lại ở phi trường ngày 20-11-2019, khi ông chuẩn bị lên máy bay đi Nhật để tham dự đón tiếp Đức Giáo Hoàng Francis; và trường hợp cô Cao Vĩnh Thịnh, thành viên của nhóm dân sự độc lập Green Trees bị an ninh ngăn cản tại phi trường không cho xuất cảnh ngày 13-6-2019.

Ngày 24-5-2019, hơn 135 người hoạt động dân chủ và nhân quyền, là nạn nhân của các vi phạm quyền tự do cư trú và đi lại, đã đưa ra một Bản Tuyên Bố Chung tố cáo chính quyền CSVN vi phạm nghiêm trọng luật nhân quyền quốc tế về quyền tự do đi lại mà Việt Nam cam kết tôn trọng, và yêu cầu chính quyền “chấm dứt tình trạng ngang nhiên phạm pháp kéo dài rất lâu này.”²⁶

Nói tóm lại, từ trung ương đến địa phương, chỉ có khoảng 5.2 triệu đảng viên ĐCSVN, trong số gần 96 triệu công dân VN, là những người được quyền sinh hoạt chính trị. Số còn lại đã bị tước đoạt mất không những quyền và cơ hội tham gia lãnh đạo và quản lý đất nước, mà còn bị cướp mất những quyền căn bản khác trong lãnh vực dân sự và chính trị, bao gồm quyền tự do ngôn luận, tự do hội đoàn, tự do biểu tình, và tự do đi lại.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Bãi bỏ điều 4 Hiến pháp vốn cho phép ĐCSVN độc quyền lãnh đạo đất nước;
- Bảo đảm quyền lập hội, quyền biểu tình ôn hòa, và quyền tự do đi lại, không phải chỉ bằng luật lệ, mà trước hết bằng những biện pháp cụ thể để tuân giữ Công ước Quốc tế về những Quyền Dân sự và Chính trị mà chính phủ Việt Nam đã ký kết.

²⁶ Thông Tin Đức Quốc. *Báo Cáo Bản Tuyên Bố Chung Về Quyền Tự Do Đi Lại Bị Xâm Phạm*.
<http://www.viettin.de/node/1224>

IV

QUYỀN TỰ DO NGÔN LUẬN VÀ THÔNG TIN

Hiến pháp VN được tu chính năm 2013 quy định “Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin, hội họp, lập hội, biểu tình. Việc thực hiện các quyền này do pháp luật quy định.” (Điều 25) Tuy nhiên tình hình sinh hoạt báo chí, truyền thanh, truyền hình, và Internet trong năm 2019 chứng tỏ cho thấy đó chỉ là những khẩu hiệu trống rỗng. Chính quyền vẫn tiếp tục xâm phạm quyền tự do ngôn luận của người dân bằng cách:

- Tiếp tục chiếm giữ độc quyền thông tin,
- Tiếp tục ngăn chặn thông tin bất lợi cho chế độ, và
- Tiếp tục đàn áp những người có chính kiến trái ngược hoặc dám trình bày sự thật.

1. NGÔN LUẬN LÀ ĐỘC QUYỀN CỦA NHÀ NƯỚC CSVN

Việc cải tổ luật pháp nhằm củng cố độc quyền ngôn luận cũng như việc gia tăng số lượng bộ máy tuyên truyền của ĐCSVN cho thấy rõ không có một bước tương nhượng nào đối với quyền tự do phát biểu của người dân trong thời gian gần đây.

Ngày 5-4-2016, tại Kỳ họp thứ 11, Quốc hội nước CHXHCN Việt Nam khóa XIII đã thông qua Luật Báo chí năm 2016 và Luật sẽ có hiệu lực từ ngày 1-1-2017. Ngày 12 tháng 6 năm 2018, Quốc hội Việt Nam đã thông qua Luật An Ninh Mạng. Luật có hiệu lực thi hành từ đầu năm 2019. Mặc dù được cơ quan tuyên truyền của Nhà nước đánh bóng rằng có nhiều điểm tiến bộ, thực chất cốt lõi vẫn không có gì thay đổi. Điều 4 của Luật Báo chí 2016 lặp lại điều 6 của Luật báo chí 1999 khi xác định nhiệm vụ của báo chí là: “tuyên truyền, phổ biến, góp phần xây dựng và bảo vệ đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước...”

Trong Hội nghị Báo chí toàn quốc tháng 12 năm 2019, Ông Võ Văn Thường, Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương, đã nhấn mạnh rằng “tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác báo chí là một đòi hỏi cấp thiết, một nhiệm vụ quan trọng, cần được các cơ quan, đơn vị thực hiện nghiêm túc, hiệu quả.”¹

Vì thế, với Luật Báo Chí 2016 và, nhất là Luật An Ninh Mạng 2018, quyền tự do ngôn luận đã bị triệt tiêu; nhà nước kiểm soát tất cả mọi phương tiện truyền thông.

Bởi vì mục tiêu và việc quản lý truyền thông là để củng cố quyền lực đảng cầm quyền, cho nên những số liệu thống kê về số người sử dụng Internet, số trang mạng điện tử, số báo giấy phát hành, số đài truyền hình, và số phóng viên được cấp thẻ hành nghề mà chính quyền thường trưng ra như

¹ Sài Gòn Giải Phóng Online. “Tăng cường công tác xây dựng Đảng trong các cơ quan báo chí.”

<https://mic.gov.vn/Pages/TinTuc/140290/Tang-cuong-cong-tac-xay-dung-dang-trong-cac-co-quan-bao-chi.html>

là những bằng chứng tôn trọng quyền tự do ngôn luận chỉ cho thấy chính quyền đang gia tăng bộ máy tuyên truyền mà thôi.²

2. CHÍNH QUYỀN GIA TĂNG NGĂN CHẶN THÔNG TIN TRÁI CHIỀU: LUẬT AN NINH MẠNG

Đồng thời với việc ban hành Luật Báo chí 2016, ngày 6-4-2016, Quốc hội Việt Nam biểu quyết thông qua Luật Tiếp cận Thông tin. Khác với luật Báo chí 2016, vốn là một bộ luật cũ được tu chính, Luật Tiếp cận Thông tin là một bộ luật mới mà theo cơ quan đề xuất dự án luật là để “mở rộng dân chủ, bảo đảm quyền công dân, quyền con người”, “tạo cơ chế nhân dân thực hiện đầy đủ quyền làm chủ, nhất là dân chủ trực tiếp”, “bảo đảm quyền được thông tin của công dân.”³

Trong hầu hết các quốc gia trên thế giới, mục đích của các bộ luật về tự do tiếp cận thông tin là để bảo vệ quyền của người dân được biết những thông tin nhà nước dùng để đưa ra những chính sách và quyết định có ảnh hưởng đến họ. Luật tiếp cận Thông tin 2016 của Việt Nam, trái lại, chỉ cho phép người dân được biết những tin tức chính quyền muốn truyền đạt, và luật hóa việc cấm đoán những thông tin không thuận lợi cho đảng cầm quyền với những khái niệm mơ hồ được sao chép lại từ Bộ Luật Hình Sự như lợi ích của Nhà nước, an ninh quốc gia, phá hoại chính sách đoàn kết (Điều 6 & 11 Luật Tiếp cận Thông tin 2016.)

Luật An Ninh Mạng, có hiệu lực thi hành từ đầu năm 2019, được Bộ Công An soạn thảo và có nội dung được sao chép từ Luật An Ninh Mạng của Trung Cộng. Trên thế giới đã có 138 quốc gia ban hành luật an ninh mạng (72% tổng số quốc gia).⁴ Tuy nhiên trong lúc mục đích chính của các văn bản pháp lý của các quốc gia này là để bảo vệ sự an ninh và lợi ích của người sử dụng Internet thì Luật An Ninh Mạng 2018 của Việt Nam nhằm hợp pháp hóa việc chính quyền kiểm soát Internet để bảo vệ sự độc tôn lãnh đạo của Đảng CSVN.

Những khái niệm mơ hồ trong Bộ Luật Hình Sự như vi phạm pháp luật về an ninh quốc gia, tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, xâm phạm lợi ích nhà nước, phủ nhận thành tựu cách mạng, phá hoại khối đại đoàn kết toàn dân tộc v. v. được lặp lại trong Luật An Ninh Mạng như là những vũ khí để khống chế quyền tự do ngôn luận của người dân. Ngoài ra Luật An Ninh Mạng còn vi phạm quyền bảo mật thông tin cá nhân khi ép buộc các công ty dịch vụ Internet phải cung cấp thông tin cho chính quyền về người sử dụng Internet mà không cần lệnh của tòa án. Các công ty này phải đặt chi nhánh hoặc văn phòng đại diện tại Việt Nam, và phải gỡ bỏ các nội dung có vấn đề trong vòng 24 tiếng từ khi nhận được yêu cầu từ Bộ Thông tin và Truyền thông hoặc Bộ Công an.

Vì những vi nhân quyền trầm trọng đó, Luật An Ninh Mạng 2018 đã gặp sự chống đối mạnh mẽ từ người dân trong nước cũng như từ các cơ quan nhân quyền quốc tế như Văn phòng Nhân quyền của

² Theo Ban Tuyên giáo Trung ương, tính đến ngày 30/11/2019, cả nước có 850 cơ quan báo chí, gồm 179 Báo (trong đó 116 Báo có hoạt động báo điện tử, 648 Tạp chí (trong đó 52 Tạp chí có hoạt động tạp chí điện tử), 23 Cơ quan báo chí điện tử độc lập (trong đó có 16 Báo điện tử và 7 Tạp chí điện tử.) Về phát thanh, truyền hình, hiện cả nước có 72 đài phát thanh, truyền hình Trung ương và địa phương. *Tuyên Giáo*. “Hoạt động báo chí chủ động, kịp thời, linh hoạt, hiệu quả” <http://tuyengiao.vn/nhip-cau-tuyen-giao/ban-tuyen-giao-tw/hoat-dong-bao-chi-chu-dong-kip-thoi-linh-hoat-hieu-qua-126096>

³ *Tờ trình về dự án Luật tiếp cận thông tin của Chính phủ gửi Quốc hội khóa XIII*, 10/2015

⁴ United Nations Conference on Trade and Development. “Cybercrime Legislation Worldwide” https://unctad.org/en/Pages/DTL/STI_and_ICTs/ICT4D-Legislation/eCom-Cybercrime-Laws.aspx

Ngày 9-3-2020, tòa án Hà Nội đã đưa nhà báo / blogger Trương Duy Nhất ra xét xử về tội “lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản,” và tuyên án 10 năm tù. Ảnh TP

bức thư tới bà Nguyễn Thị Kim Ngân, Chủ tịch Quốc hội VN để phản đối dự thảo luật an ninh mạng. Bức thư cũng nhận được hơn 27.000 chữ ký đồng thuận trên mạng xã hội. Ngày 10 tháng 6 năm 2018, nhiều cuộc biểu tình chống đối Dự thảo Luật Đặc khu Kinh tế và Dự thảo Luật An ninh mạng quy tụ hàng ngàn người tại nhiều nơi như Sài Gòn, Bình Dương, Vũng Tàu, Đồng Nai, Bình Thuận, Nha Trang, Đà Nẵng, và Hà Nội. Hàng trăm người bị bắt và có ít nhất 127 người đã bị kết án tù với các tội như gây rối trật tự công cộng, chống người thi hành công vụ. Nhiều người biểu tình đã bị đánh dã man.⁵

3. ĐÀN ÁP NHỮNG QUAN ĐIỂM CHÍNH KIẾN KHÁC VỚI ĐƯỜNG LỐI CỦA ĐCSVN

Việc đàn áp tiếng nói đối lập đã gia tăng cường độ tại Việt Nam trong năm 2019 và những tháng đầu năm 2020. Chính quyền đã dùng những điều khoản mơ hồ của Bộ luật Hình sự và Luật An ninh Mạng để truy tố và bỏ tù nhiều người sử dụng mạng xã hội để bày tỏ chính kiến của mình, trong đó có những vụ bị kết án nặng nề như:

- Đầu tháng 3-2019, ông Nguyễn Văn Quang bị TAND tỉnh Thanh Hóa xử 6 năm tù giam với cáo buộc làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống

Liên Hiệp Quốc tại Đông Nam Á, Tổ Chức Ân Xá Quốc Tế, Tổ chức Theo Dõi Nhân Quyền, Tổ chức Phóng Viên Không Biên Giới, và Ủy Ban Bảo Vệ Ký Giả. Hội Đồng Nhân Quyền LHQ trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019 cũng đã đưa khuyến nghị bãi bỏ hoặc sửa đổi những điều khoản của Luật An Ninh Mạng không phù hợp với tiêu chuẩn nhân quyền LHQ.⁵

Trước khi luật An Ninh Mạng được Quốc Hội VN thông qua, hơn 500 cá nhân và 7 tổ chức trong và ngoài nước đã gửi một

⁵ BBC. *Liên Hiệp Quốc bày tỏ quan ngại về Luật an ninh mạng*. <https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-44492573>

- Amnesty International. Open Letter: Vietnam Must Respect Human Rights in The Cybersecurity Law.

<https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA4192582018ENGLISH.pdf>

- Human Rights Watch. *Vietnam: Withdraw Problematic Cyber Security Law*.

<https://www.hrw.org/news/2018/06/07/vietnam-withdraw-problematic-cyber-security-law>

- Reporter s Without Borders. *RSF calls for repeal of Vietnam's new cybersecurity law*.

<https://rsf.org/en/news/rsf-calls-repeal-vietnams-new-cybersecurity-law>

- Committee to Protect Journalists. *New cybersecurity law threatens press freedom in Vietnam*.

<https://cpj.org/2018/06/new-cybersecurity-law-threatens-press-freedom-in-v.php>

- Human Rights Council -Forty-first session. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review - Viet Nam*. tr. 16

⁶ RFA. *Một năm sau tổng biểu tình chống Luật Đặc khu và Luật An ninh mạng*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/one-year-after-the-protest-against-the-sez-bill-special-law-and-the-cyber-security-law-06072019142743.html

Nhà nước Cộng hòa XHCN Việt Nam.⁷

- Ngày 20-3-2019, ông Lê Minh Thế bị TAND quận Bình Thủy (Cần Thơ) xử 2 năm tù giam với cáo buộc đã sử dụng tài khoản facebook “Le Minh The” livestream nhiều nội dung thể hiện quan điểm cá nhân sai lệch, thái độ cực đoan về các vấn đề xã hội.⁸
- Ngày 10-5-2019: bà Vũ Thị Dũng và Nguyễn Thị Ngọc Sương đã bị kết án với hình phạt tù giam lần lượt là 6 và 5 năm vì đăng video và bài viết trên facebook chống lại các đặc khu kinh tế được đề nghị cho nước ngoài thuê dài hạn và chống lại Luật An Ninh Mạng.⁹
- Ngày 18-5-2019, bốn người gồm ông Lê Quang Cường, cô Nguyễn Thị Loan, ông Lê Khắc Linh, và ông Đặng Nguyên Tùng bị công an huyện Tĩnh Gia, tỉnh Thanh Hóa xử phạt vi phạm hành chính tổng số tiền 30 triệu đồng vì đã dùng facebook để bình luận, nói xấu, làm ảnh hưởng uy tín của các lãnh đạo đảng và lực lượng CAND.¹⁰
- Ngày 6-6-2019, kỹ sư Thủy Sản Nguyễn Ngọc Ánh bị TAND tỉnh Bến Tre xử 6 năm tù giam và 5 năm quản chế với cáo buộc dùng facebook kêu gọi chính quyền Cộng sản trả lại miền Nam cho Việt Nam Cộng Hòa.¹¹
- Ngày 10-6-2019, blogger Trương Duy Nhất bị truy tố với cáo buộc lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản theo điều 355 Bộ Luật Hình sự. Blogger Trương Duy Nhất là người có nhiều bài viết chỉ trích chính phủ, và từng cộng tác với Đài Á Châu Tự Do. Trước khi bị bắt, ông đã sang Thái Lan để xin tị nạn vì lo sợ có thể bị bắt giữ vì những thông tin quan trọng mà ông biết về chính phủ. Ông đã bị mật vụ VN bắt cóc đưa về VN.¹²
- Ngày 28-6-2019, ông Trương Hữu Lộc bị TAND TPHCM tuyên phạt 8 năm tù vì thường xuyên sử dụng mạng xã hội facebook để xuyên tạc đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật Nhà nước, nói xấu các lãnh đạo cấp cao, kích động người dân tham gia biểu tình nhằm chống chính quyền nhân dân.¹³
- Ngày 21-8-2019, ông Huỳnh Đắc Túy, bị tòa án tỉnh Quảng Ngãi tuyên 6 năm tù giam và 3 năm quản chế với cáo buộc ‘tàng trữ, phát tán thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước CHXHCNVN.’¹⁴
- Ngày 23-8-2019, bà Dương Thị Lan bị tòa án Nhân dân tỉnh Đắk Nông tuyên phạt 8 năm tù giam với cáo buộc “Phát tán thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ

⁷ Báo Thanh Hóa. *6 năm tù cho đối tượng sử dụng facebook tuyên truyền thông tin chống phá Nhà nước.*

<http://baothanhhoa.vn/phap-luat/6-nam-tu-cho-doi-tuong-su-dung-facebook-tuyen-truyen-thong-tin-chong-pha-nha-nuoc/100340.htm>

⁸ Thanh Niên. *Livestream kích động biểu tình, chủ Facebook Le Minh The bị phạt 2 năm tù.*

<https://thanhnien.vn/thoi-su/livestream-kich-dong-bieu-tinh-chu-facebook-le-minh-the-bi-phat-2-nam-tu-1062489.html>

⁹ BBC. *VN tuyên án 11 năm tù cho hai phụ nữ vì ‘tuyên truyền’ trên mạng.*

<https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-48237736>

¹⁰ ZingNews. *Xử phạt người dùng MXH xúc phạm lãnh đạo Đảng, Nhà nước và công an.*

<https://zingnews.vn/xu-phat-nguoi-dung-mxh-xuc-pham-lanh-dao-dang-nha-nuoc-va-cong-an-post947680.html>

¹¹ SBS Vietnamese. *Sáu năm tù cho Kỹ sư Nguyễn Ngọc Ánh.*

<https://www.sbs.com.au/language/english/audio/sau-nam-tu-cho-ky-su-nguyen-ngoc-anh>

¹² Thanh Niên. *Blogger Trương Duy Nhất bị truy tố tội Lạm dụng chức vụ, quyền hạn.*

<https://thanhnien.vn/thoi-su/truy-to-bi-can-truong-duy-nhat-toi-loi-dung-chuc-vu-quyen-han-1127290.html>

¹³ Trang tin Điện tử Đảng bộ TPHCM. *Livestream trên Facebook nhằm phá rối an ninh, lãnh 8 năm tù.*

<https://thanhuytphcm.vn/tin-tuc/livestream-tren-facebook-nham-pha-roi-an-ninh-lanh-8-nam-tu-1491855610>

¹⁴ RFA. *Ông Huỳnh Đắc Túy bị án tù với cáo buộc chống Nhà nước.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/hdt-se-6-3-08212019093126.html>

nghĩa Việt Nam.”¹⁵

- Ngày 5-9-2019, ông Lê Văn Sinh bị TAND Ninh Bình xử 5 năm tù giam với cáo buộc đăng tải qua mạng Internet 16 bài có nội dung nói xấu, bôi nhọ Đảng Cộng sản Việt Nam; xuyên tạc, quy chụp chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.¹⁶
- Ngày 17-9-2019, ông Nguyễn Văn Công Em ở tỉnh Bến Tre bị kết án 5 năm tù và 5 năm quản chế với cáo buộc “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu nhằm chống nhà nước.”¹⁷
- Ngày 18-9-2019, ông Trần Đình Sang bị TAND thành phố Yên Bái phạt 2 năm tù với cáo buộc “Chống người thi hành công vụ.” Ông Sang được biết đến với vai trò trưởng nhóm Đình Sang và những người bạn hoạt động trên mạng xã hội, facebook của (anh ta) ông có gần 90.000 người theo dõi. Ông thường quay video và phát trực tiếp trên facebook cá nhân về những vấn đề liên quan cảnh sát giao thông, nhà chức trách địa phương.¹⁸
- Ngày 23-9-2019, facebooker Vượng Nguyễn bị Công an Lâm Đồng bắt giữ tạm giam với cáo buộc đã sử dụng mạng xã hội để làm, tán phát tài liệu, tuyên truyền xuyên tạc nhằm bôi nhọ, nói xấu chế độ, xúc phạm Chủ tịch Hồ Chí Minh, chống phá Nhà nước Cộng hoà Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.¹⁹
- Ngày 23-9-2019, TAND TP Hồ Chí Minh xử phúc thẩm y án 6 năm tù đối với bà Vũ Thị Dung, và 5 năm tù đối với bà Nguyễn Thị Ngọc Sương với cáo buộc “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước CHXHCN Việt Nam.”²⁰
- Ngày 17-10-2019, bà Nguyễn Thị Huệ bị TAND huyện Ia Grai xử 2 năm 6 tháng tù giam với cáo buộc lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước. Bà Huệ đã thường ghi hình bằng thiết bị di động những cảnh cán bộ ức hiếp dân và phát tán trên mạng xã hội.²¹
- Ngày 29-10-2019, ông Nguyễn Văn Phước bị TAND tỉnh An Giang xử 5 năm tù về tội làm, phát tán, tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.²²

¹⁵ Báo Đắk Nông điện tử. *Phạt 8 năm tù đối tượng phát tán thông tin, tài liệu chống phá Nhà nước.*

<http://baodaknong.org.vn/an-ninh-trat-tu/phet-8-nam-tu-doi-tuong-phet-tan-thong-tin-tai-lieu-chong-pha-nha-nuoc-74265.html>

¹⁶ RFA. *Facebooker bị tuyên án 5 năm tù vì nói xấu chế độ.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/facebooker-sentenced-to-5-years-09132019141102.html>

¹⁷ Hà Nội Mới. *Tuyên phạt 5 năm tù đối tượng tuyên truyền thông tin chống Nhà nước.*

<http://www.hanoimoi.com.vn/tin-tuc/phap-dinh/945590/tuyen-phet-5-nam-tu-doi-tuong-tuyen-truyen-thong-tin-chong-nha-nuoc>

¹⁸ VNExpress. *Người đánh cảnh sát giao thông bị phạt 2 năm tù.*

<https://vnexpress.net/phap-luat/nguoi-danh-can-sat-giao-thong-bi-phet-2-nam-tu-3984081.html>

¹⁹ Báo Công an nhân dân điện tử. *Tạm giam đối tượng hoạt động nhằm chống Nhà nước.*

<http://cand.com.vn/Ban-tin-113/Khoi-to-Nguyen-Quoc-Duc-Vuong-theo-Dieu-117-Bo-Luat-hinh-su-563307/>

²⁰ RFA. *Y án đối với tù nhân lương tâm Vũ Thị Dung và Nguyễn Thị Ngọc Sương.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/appeal-court-upholds-sentences-for-two-female-anti-sez-and-cybersecurity-bills-09232019090212.html>

²¹ InfoNet. *Đối tượng xâm phạm lợi ích nhà nước bị tuyên án 2 năm 6 tháng tù giam.*

<https://infonet.vietnamnet.vn/phap-luat/doi-tuong-xam-pham-loi-ich-nha-nuoc-bi-tuyen-an-2-nam-6-thang-tu-giam-52148.html>

²² Công An TP Hồ Chí Minh. *Lãnh 5 năm tù vì lợi dụng Facebook chống phá Nhà nước.*

http://congan.com.vn/song-theo-phap-luat/lanh-5-nam-tu-vi-loi-dung-facebook-chong-pha-nha-nuoc_82278.html

- Ngày 31-10-2019, kiến trúc sư Phạm Xuân Hào, giảng viên Khoa Công nghệ Trường Đại học Cần Thơ bị kết án 1 năm tù giam vì chia sẻ bài viết bị cho là trái chiều, xuyên tạc đường lối, chủ trương của đảng trên facebook.²³
- Ngày 5-11-2019, ông Nguyễn Văn Nghiêm, tức facebooker Nghiêm Nguyễn với biệt danh ‘Giáo sư hớt tóc’, ở tỉnh Hòa Bình bị bắt tạm giam 4 tháng và khởi tố với cáo buộc “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm có nội dung xuyên tạc, phỉ báng chính quyền nhân dân, có nội dung bịa đặt, gây hoang mang trong nhân dân.”²⁴
- Ngày 15-11-2019, thầy giáo Nguyễn Năng Tĩnh bị TAND tỉnh Nghệ An xử 11 năm tù giam với cáo buộc dùng facebook cá nhân đăng tải một số bài viết, hình ảnh, video có nội dung chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.²⁵
- Ngày 19/11/2019, facebooker Phan Công Hải bị bắt tại Hà Tĩnh với cáo buộc sử dụng các facebook Người Việt Xấu Xí, David Nguyễn và Hung Manh để “xúc phạm lãnh tụ, xuyên tạc lịch sử”.²⁶ Ông Hải bị kết án 5 năm tù giam và 3 năm quản chế ngày 28-4-2020.
- Ngày 21-11-2019, TS Phạm Chí Dũng, Chủ tịch Hội Nhà Báo Độc Lập bị Công an Thành phố Hồ Chí Minh bắt giữ, khởi tố hình sự với cáo buộc “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.”²⁷
- Ngày 26-11-2019, ông Phạm Văn Điệp bị TAND tỉnh Thanh Hóa tuyên xử 9 năm tù giam về tội “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam”.²⁸
- Ngày 26-11-2019, ông Nguyễn Chí Vững bị TAND tỉnh Bạc Liêu xử 6 năm tù giam với cáo buộc dùng điện thoại phát trực tiếp (livestream) thu hút nhiều lượt thích và chia sẻ, hàng ngàn lượt bình luận nhằm tuyên truyền, xuyên tạc chủ trương, đường lối, chính sách của Nhà nước Việt Nam.²⁹
- Ngày 27-11-2019, ông Trần Thanh Giang, một tín đồ Phật giáo Hòa Hảo bị TAND tỉnh An Giang tuyên án 8 năm tù giam với cáo buộc đã sử dụng facebook cá nhân để “phỉ báng lãnh tụ, các nhà lãnh đạo của Đảng, nhà nước, xuyên tạc tình hình hiện tại của đất nước.”³⁰
- Ngày 28-11-2019, TAND tỉnh Đồng Nai đã tuyên án ông Huỳnh Minh Tâm 9 năm tù và cô Huỳnh Thị Tố Nga 5 năm tù giam cùng với cáo buộc viết và đăng tải nhiều bài viết có nội

²³ RFA. *Giảng viên đại học bị kết án 1 năm tù vì chia sẻ bài viết trên Facebook*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/university-lecturers-jailed-for-sharing-negative-posts-on-facebook-10312019095222.html>

²⁴ RFA. *Facebooker ‘Giáo sư hớt tóc’ bị bắt vì phát livestream ‘gây hoang mang trong nhân dân.’* <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/facebooker-dr-haircut-arrested-for-live-streaming-11062019073915.html>

²⁵ Báo Công an nhân dân điện tử. *11 năm tù và 5 năm quản chế với đối tượng tuyên truyền chống phá Nhà nước*. <http://cand.com.vn/Phap-luat/11-nam-tu-va-5-nam-quan-che-voi-doi-tuong-tuyen-truyen-chong-pha-Nha-nuoc-570060/>

²⁶ Người Việt. *Facebooker Phan Công Hải bị bắt vì ‘xúc phạm HCM’*. <https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/facebooker-phan-cong-hai-bi-bat-vi-xuc-pham-hcm/>

²⁷ BBC. *Việt Nam bắt và khởi tố hình sự ông Phạm Chí Dũng*. <https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-50503041>

²⁸ Dân Sinh. *Tuyên truyền, chống phá Nhà nước, lĩnh 9 năm tù*. <http://baodansinh.vn/tuyen-truyen-chong-pha-nha-nuoc-linh-9-nam-tu-20191126221413877.htm>

²⁹ Sài Gòn Giải Phóng Online. *Bị phạt 6 năm tù vì dùng mạng xã hội chống phá Nhà nước*. <https://www.sggp.org.vn/bi-phat-6-nam-tu-vi-dung-mang-xa-hoi-chong-pha-nha-nuoc-631032.html>

³⁰ RFA. *Tòa An Giang tuyên tin đồ Phật giáo Hòa Hảo 8 năm tù với cáo buộc “phỉ báng lãnh tụ”*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/hoa-hao-follower-sentenced-to-8-years-in-prison-11272019081817.html>

dung xuyên tạc, kích động chống đối chính quyền lên mạng xã hội.³¹

- Ngày 9-1-2020, ông Đinh Văn Phú bị Chính quyền CSVN khởi tố và bắt tạm giam 3 tháng với cáo buộc phát tán qua mạng xã hội nhiều bài viết có nội dung kích động bạo loạn, biểu tình chống đối Nhà nước.³²
- Ngày 11-1-2020, ông Chung Hoàng Chương bị an ninh thành phố Cần Thơ bắt giữ và truy tố vì đã sử dụng facebook đăng tải nhiều bài viết có nội dung xuyên tạc, làm mất uy tín của cơ quan nhà nước trong vụ Đồng Tâm.³³ Ông Chương bị kết án 18 tháng tù giam ngày 27-4-2020.

Ngày 28-11-2019, TAND tỉnh Đồng Nai đã tuyên án ông Huỳnh Minh Tâm 9 năm tù và cô Huỳnh Thị Tố Nga 5 năm tù giam cùng với cáo buộc viết và đăng tải nhiều bài viết có nội dung xuyên tạc, kích động chống đối chính quyền lên mạng xã hội. Ảnh TV Tuần San.

Ngoài việc dùng Bộ Hình luật và Luật An ninh mạng để khống chế quyền tự do ngôn luận, CSVN còn tiếp tục sử dụng những phương tiện áp lực tâm lý và/hoặc bạo hành thể xác đối với các nhà báo “lề trái”. Không một bloggers hoặc một chủ trang facebook nào có những sáng tác hoặc đăng lại những bài viết khác với quan điểm của chính quyền mà không bị theo dõi và quấy phá bằng nhiều cách. Nhẹ thì, cho công an chìm nổi “canh gác” nhà, nghe lén hoặc cắt điện thoại, mạnh hơn thì ngăn chặn đi lại, tấn công gia cư bằng gạch đá hoặc đồ bắn, xâm nhập gia cư vô cớ, bắt về đồn công an “làm việc” không có lệnh tòa, và hành hung gây thương tích.

Đa số những vụ hành hung nhằm vào những cá nhân riêng lẻ bởi những kẻ vô danh chẳng bao giờ bị truy tố; tuy nhiên cũng có những vụ đánh đập tập thể mà tác nhân là công an mật vụ như vụ các nhà hoạt động nhân quyền bị hành hung tàn khốc khi trên đường đi thăm tù tại trại giam số 6, Nghệ An ngày 12-7-2019.³⁴

Ngay cả những người bất đồng chính kiến đang lưu vong ở nước ngoài cũng bị đe dọa; như trường hợp blogger Người Buôn Gió buộc lòng phải ngưng viết vào tháng 2 năm 2020 vì chính quyền Việt Nam gây áp lực đối với thân nhân còn ở trong nước.³⁵

Ngoài ra, trên phương diện tổ chức, chính quyền cũng tiếp tục gia tăng quyền hạn và nhân sự cho bộ máy kiểm soát và tuyên truyền như Cục An Ninh Mạng trực thuộc Bộ Công an được thành lập hồi tháng 8 năm 2014 và Bộ Tư Lệnh Tác Chiến Không gian Mạng – còn được gọi là Lực lượng 47, hay Trung đoàn 47 – thuộc Bộ Quốc Phòng được thành lập vào tháng 8 năm 2018. Cục An

³¹ Tuổi Trẻ Online. *Tuyên truyền chống phá Nhà nước, hai anh em lãnh án.*
<https://tuoitre.vn/tuyen-truyen-chong-pha-nha-nuoc-hai-anh-em-lanh-an-20191128140309711.htm>

³² Đọc Báo. *Bắt đối tượng tuyên truyền chống phá Nhà nước.*
<https://docbao.vn/phap-luat/bat-doi-tuong-tuyen-truyen-chong-pha-nha-nuoc-tintuc662130>

³³ VOV. *Khởi tố Facebooker xuyên tạc vụ việc xảy ra tại Đồng Tâm.*
<https://vov.vn/phap-luat/khoi-to-facebooker-xuyen-tac-vu-viec-xay-ra-tai-dong-tam-1002528.vov>

³⁴ Bauxite Việt Nam. *Các nhà hoạt động dân chủ bị hành hung tàn nhẫn tại trại 6 Nghệ An.*
<http://www.boxitvn.net/bai/63829>

³⁵ RSF. *Dissident exile stops blogging because family in Vietnam is being hounded.*
<https://rsf.org/en/news/dissident-exile-stops-blogging-because-family-vietnam-being-hounded>

Ninh Mạng điều khiển một lực lượng dư luận viên đông đảo được tổ chức từ trung ương đến địa phương với hàng nghìn trương mục và thành viên tham gia.³⁶ Riêng chỉ tại một quận ở TP Hồ Chí Minh thôi cũng đã có 486 dư luận viên cơ sở dưới sự quản lý của Ban Tuyên giáo Quận uỷ.³⁷ Lực lượng 47 là do Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam điều hành có nhiệm vụ đấu tranh trên không gian mạng trong Quân đội chống các luận điệu xuyên tạc các đường lối quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam. Lực lượng này có quân số tương đương 1 trung đoàn (10,000 người) có mặt ở tất cả các đơn vị cơ sở, mọi miền, mọi lĩnh vực của quân đội.³⁸

Hầu hết các quốc gia trên thế giới đều có các cơ quan chuyên trách an ninh mạng. Tuy nhiên điểm khác biệt là trong lúc đối tượng phục vụ của các cơ quan an ninh mạng trong các quốc gia dân chủ là an ninh quốc gia và phúc lợi của người dân thì Cục An ninh Mạng và Bộ Tư Lệnh Tác Chiến Không gian Mạng tại Việt Nam chủ yếu là phục vụ cho sự thống trị của ĐCSVN.

4. MỘT KHÔNG GIAN BẤT AN CỦA NHÀ BÁO CHUYÊN NGHIỆP

Trong năm 2019 tình trạng những người làm công tác truyền thông chuyên nghiệp có thể hành nghề bị hành hung trong lúc thi hành nhiệm vụ gia tăng đến mức báo động. Mặc dù có nhiều phóng viên bị hành hung không bao giờ lên tiếng vì nhiều lý do,³⁹ ít nhất đã có đến 13 trường hợp phóng viên bị hành hung trong năm 2019 và đầu năm 2020 được loan truyền rộng rãi trên các trang báo mạng:

- Ngày 26-1-2019, ông Nguyễn Văn Tý, phóng viên thường trú Thông tấn xã Việt Nam tại Tuyên Quang bị truy sát khi đang tác nghiệp phản ánh tình trạng khai thác quặng trái phép tại thôn Tân Tiến, xã Lương Thiện, huyện Sơn Dương (Tuyên Quang).⁴⁰
- Ngày 27-1-2019, nhà báo Hoàng Đình Chiêu của Đài Truyền hình Việt Nam thường trú tại tỉnh Kon Tum đã bị nhóm côn đồ tấn công phải nhập viện trong tình trạng đa chấn thương.⁴¹
- Ngày 28-2-2019, phóng viên Nguyễn Duy Trung, công tác tại Tạp chí Thương Trường bị 3 đối tượng lạ mặt đánh liên tiếp gây trọng thương.⁴²
- Ngày 25-3-2019, phóng viên Trần Văn Quyên của Báo Người Lao Động bị một nhóm người hành hung, uy hiếp đòi xóa các hình ảnh trong camera khi ông đang lấy tin về một tai nạn giao

³⁶ Nguyễn Văn Đạo. *Đấu Tranh Chống Các Luận Điệu Xuyên Tạc Hồ Chí Minh Trong Điều Kiện Hiện nay*. Luận án tiến sĩ, Học Viện Chính Trị Quốc Gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 2019.

³⁷ Cổng Thông Tin Điện Tử Quận Bình Tân. *Bình Tân: Chủ động nắm bắt thông tin, định hướng dư luận xã hội*. <https://binhtan.hochiminhcity.gov.vn/tin-tuc/-/xem/binh-tan-chu-dong-nam-bat-thong-tin-dinh-huong-du-luan-xa-hoi?post=730250>

³⁸ Tuổi Trẻ Online. *Hơn 10.000 người trong 'Lực lượng 47' đấu tranh trên mạng*. <https://tuoitre.vn/hon-10-000-nguoi-trong-luc-luong-47-dau-tranh-tren-mang-20171225150602912.htm>

³⁹ Dân Trí. *"Nhiều phóng viên bị đe dọa, hành hung nhưng chỉ 1/5 số vụ có thông tin"*. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/nhieu-phong-vien-bi-de-doa-hanh-hung-nhung-chi-15-so-vu-co-thong-tin-1434872706.htm>

⁴⁰ Dân Sinh. *Phóng viên TTXVN bị truy sát khi tác nghiệp tại Tuyên Quang*. <http://baodansinh.vn/phong-vien-ttxvn-bi-truy-sat-khi-tac-nghiep-tai-tuyen-quang-89738.htm>

⁴¹ Đời Sống Pháp Luật. *Phóng viên VTV bị côn đồ vây đánh sau khi báo tin bắt 'đất tặc'*. <https://www.doisongphapluat.com/phap-luat/phong-vien-vtv-bi-con-do-vay-danh-sau-khi-bao-tin-bat-dat-tac-a261217.html>

⁴² KonTum Online. *Nhà báo cần được tôn trọng và bảo vệ*. <http://m.baokontum.com.vn/tieu-diem/nha-bao-can-duoc-ton-trong-va-bao-ve-11142.html>

thông tại Đà Nẵng.⁴³

- Ngày 2-4-2019, hai phóng viên (dấu tên) của Báo Lâm Đồng và Thông tấn xã Việt Nam tại Lâm Đồng bị hành hung khi đi tìm hiểu những biểu hiện bất thường trong việc đấu thầu xây dựng tại huyện Đa Huoai, tỉnh Lâm Đồng.⁴⁴
- Ngày 3-5-2019, nhà báo Lê Tấn Lộc của Báo Pháp Luật TP HCM bị một số người gọi điện thoại đến dọa sẵn sàng bỏ vài tỉ đồng thuê người thanh toán cả gia đình vì bài viết của ông trên Báo Pháp Luật TP HCM trước đó.⁴⁵
- Ngày 11-6-2019, phóng viên Trương Ngọc Minh của Báo Công Lý bị ông Đinh Viết Hưng, nhân viên của trạm sang chiết gas Petro miền Trung hành hung khi ông và 2 phóng viên của VTV8 tại Huế điều tra việc sang chiết gas trái phép.⁴⁶
- Ngày 2-7-2019, hai phóng viên Duy Tân và Văn Huy thuộc báo Tuổi trẻ Thủ đô bị nhiều người hành hung khi điều tra thông tin vi phạm về quản lý, sử dụng đất tại khu vực Cửa Nghè, Thạch Cầu, quận Long Biên, TP Hà Nội.⁴⁷
- Ngày 26-9-2019, nhà báo Kiều Đình Liệu, thuộc Tạp chí Luật sư Việt Nam, bị ba kẻ lạ mặt hành hung đến chấn thương sọ não. Ông Liệu bị hành hung trong lúc đi xác minh thông tin do người dân phản ánh về việc tranh chấp đất đai ở huyện Đức Cơ, tỉnh Gia Lai.⁴⁸
- Ngày 3-11-2019, phóng viên N.K.N. của kênh VOV Giao thông thuộc Đài Tiếng nói Việt Nam, bị “người lạ” hành hung trọng thương phải vào bệnh viện cấp cứu ngay tại trước căn nhà của ông tại TP HCM; người thân của ông cũng bị đe dọa.⁴⁹
- Ngày 20-12-2019, phóng viên Võ Bình Dương của Báo Thương hiệu và Công luận bị nhóm người hành hung khi quay video về vụ xe tải vận chuyển đất có dấu hiệu trái phép.⁵⁰
- Ngày 9-2-2020, ký giả Lê Hà, chủ bút kênh Tiếng Dân Tivi cùng vợ và mẹ vợ bị truy sát bằng

Ngày 2-7-2019, phóng viên báo Tuổi trẻ Thủ đô bị nhiều người hành hung khi điều tra thông tin vi phạm về quản lý, sử dụng đất tại khu vực Cửa Nghè, Thạch Cầu, quận Long Biên, TP Hà Nội. Ảnh từ báo Lao Động.

⁴³ Viet Times. *Tác nghiệp hiện trường tại nạn giao thông, phóng viên Báo Người Lao Động bị đánh hội đồng.*
<https://viettimes.vn/tac-nghiep-hien-truong-tai-nan-giao-thong-phong-vien-bao-nguoi-lao-dong-bi-danh-hoi-dong-318804.html>

⁴⁴ Người Lao Động. *Lâm Đồng: Phóng viên bị côn đồ hành hung tại buổi mua hồ sơ dự thầu.*
<https://nld.com.vn/thoi-su/lam-dong-phong-vien-bi-con-do-hanh-hung-tai-buoi-mua-ho-so-du-thau-20190403113539688.htm>

⁴⁵ Hội Nhà Báo Việt Nam. *Một phóng viên Báo Pháp Luật TP HCM bị dọa “thanh toán cả gia đình”.*
http://hoinhabaovietnam.vn/Mot-phong-vien-Bao-Phap-Luat-TP-HCM-bi-doa-thanh-toan-ca-gia-dinh_n49324.html

⁴⁶ Hội Nhà Báo Việt Nam. *Xử lý đối tượng hành hung nhóm phóng viên tại Thừa Thiên - Huế.*
http://hoinhabaovietnam.vn/Xu-ly-doi-tuong-hanh-hung-nhom-phong-vien-tai-Thua-Thien---Hue_n52280.html

⁴⁷ Lao Động. *Nhiều kẻ côn đồ tấn công nhóm phóng viên Báo Tuổi trẻ Thủ đô.*
<https://laodong.vn/phap-luat/nhieu-ke-con-do-tan-cong-nhom-phong-vien-bao-tuoi-tre-thu-do-742014.lao>

⁴⁸ VOA. *RSF giục Việt Nam điều tra vụ nhà báo bị đánh chấn thương sọ não.*
<https://www.voatiengviet.com/a/rsf-giuc-vn-dieu-tra-vu-nha-bao-bi-danh-chan-thuong-so-nao/5107697.html>

⁴⁹ VOV. *Phóng viên Kênh VOV Giao thông bị hành hung.*
<https://vov.vn/xa-hoi/phong-vien-kenh-vov-giao-thong-bi-hanh-hung-974649.vov>

⁵⁰ Công An TP Đà Nẵng. *Phóng viên bị hành hung.*
http://cadn.com.vn/news/121_217984_phong-vien-bi-hanh-hung.aspx

dao. Ông là người trong hơn 10 năm luôn bênh vực những người dân oan tại đập thủy điện ở Tuyên Quang.⁵¹

- Ngày 12-2-2020, Phóng viên Phương Anh của VTV8 tại Đà Nẵng bị hai người lạ mặt tấn công khi đang làm phóng sự tại gác chắn đường sắt ở quận Thanh Khê (Đà Nẵng).⁵²

5. VẬN ĐỘNG CHO QUYỀN TỰ DO NGÔN LUẬN VÀ THÔNG TIN TẠI VIỆT NAM

Việc đấu tranh cho quyền tự do phát biểu và tự do ngôn luận trong năm 2019, mặc dù phải đối đầu với sự đàn áp của chính quyền, đã có nhiều thuận lợi nhờ vào việc phát triển của các phương tiện truyền thông hiện đại như blogs, facebook, twitter, youtube... và sự nối kết của cộng đồng mạng.

Việt Nam là quốc gia có số lượng người truy cập Internet gia tăng phi thường trong những năm gần đây. Theo cơ quan Statista, Việt Nam hiện có khoảng 63.5 triệu người dùng Internet, trong đó có khoảng 47 triệu có trang mạng facebook.⁵³ Các trang mạng của cá nhân cũng như của các tổ chức xã hội dân sự đã dần dần thay thế truyền thông chính thống của nhà nước để trở thành nơi chuyển tải tin tức đáng tin cậy và kịp thời cho những người cần biết sự thật.

Hầu hết các tổ chức xã hội dân sự không được nhà nước thừa nhận đều có trang mạng riêng để chuyển tải tin tức hoạt động của họ. Chính qua các phương tiện truyền thông phổ biến trên, các nhà hoạt động liên kết với nhau dễ dàng hơn để nâng cao tầm vóc của việc vận động cho nhân quyền và dân chủ.

Vì những vi phạm nghiêm trọng quyền tự do ngôn luận và thông tin, trong suốt năm 2019 chính quyền Việt Nam liên tục nhận được những đánh giá tiêu cực và cảnh báo từ các tổ chức nhân quyền quốc tế:

- Tổ Chức Phóng Viên Không Biên Giới (Reporters Without Borders) trong Danh mục Tự do Báo chí Thế giới Năm 2020 đã xếp Việt Nam gần chót bảng, thứ hạng 175 trong số 180 quốc gia, và chỉ hơn Djibouti, Trung Quốc, Eritrea, Turkmenistan, và Bắc Hàn.⁵⁴
- Tổ chức Freedom House, trong báo cáo Tự do Internet năm 2019, ghi 24 điểm cho Việt Nam (00 = tệ nhất, 100 = tốt nhất), chỉ hơn có Cuba, Iran, Syria, và Trung quốc.⁵⁵
- Ủy ban Bảo vệ Nhà báo, trong bảng xếp hạng kiểm duyệt báo chí năm 2019, đã xếp Việt Nam vào hàng thứ 6 trong những quốc gia có mức độ kiểm duyệt báo chí nghiêm ngặt nhất thế giới, chỉ sau Eritrea, Bắc Hàn, Turkmenistan, Saudi Arabia, và Trung quốc.⁵⁶

⁵¹ Nghiệp đoàn báo chí Việt Nam. *Tuyên Quang: gia đình ký giả Lê Hà- Tiếng Dân Tivi bị truy sát và thăm sát.* <https://nghiepdoanbaochi.org/2020/02/10/tuyen-quang-gia-dinh-ky-gia-le-ha-tieng-dan-tivi-bi-truy-sat-va-tham-sat/>

⁵² ZingNews. *Phóng viên VTV8 bị hành hung khi tác nghiệp.* <https://zingnews.vn/phong-vien-vtv8-bi-hanh-hung-khi-tac-nghiep-post1047787.html>

⁵³ Statista. *Number of internet users in Vietnam from 2017 to 2023.* <https://www.statista.com/statistics/369732/internet-users-vietnam/>

⁵⁴ Reporters Without Borders. *2020 World Press Freedom Index.* <https://rsf.org/en/ranking>

⁵⁵ Freedom House. *Freedom on the Net 2019.* <https://www.freedomonthenet.org/report/freedom-on-the-net/2019/the-crisis-of-social-media>

⁵⁶ CPJ. *10 Most Censored Countries.* <https://cpj.org/reports/2019/09/10-most-censored-eritrea-north-korea-turkmenistan-journalist.php>

- Tổ chức Human Rights Watch đánh giá tình trạng tự do biểu đạt, chính kiến, và ngôn luận tại Việt Nam trong năm 2020 như sau: “Các blogger viết về nhân quyền ở Việt Nam thường xuyên phải đối mặt với nạn sách nhiễu và dọa dẫm. Chính quyền thường bắt giữ những nhà phê bình chính trị vì đăng tải bài viết lên mạng internet.”⁵⁷
- Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019 của Hội Đồng Nhân Quyền Liên Hiệp Quốc, Việt Nam đã nhận được khuyến nghị cải thiện tình trạng tự do ngôn luận, đặc biệt là bãi bỏ hoặc sửa đổi những điều khoản của Luật An Ninh Mạng không phù hợp với tiêu chuẩn nhân quyền LHQ từ 9 quốc gia (Phần Lan, Hòa Lan, Ái Nhĩ Lan, Tân Tây Lan, Thụy Điển, Áo, Gia Nã Đại, Hoa Kỳ, và Úc.) Việt Nam đã từ chối chấp hành những khuyến nghị này.

KHUYẾN NGHỊ

Chính phủ Việt Nam nên:

- Bảo đảm đầy đủ quyền tự do ngôn luận và sự an toàn của các nhà báo;
- Thu hồi Luật An Ninh Mạng 2018;
- Thả tất cả những tù nhân bị kết án vì đã sử dụng quyền tự do bày tỏ chính kiến một cách ôn hòa.

⁵⁷ HRW. *World Report 2020*. <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/vietnam#f81d60>

V QUYỀN TỰ DO TÔN GIÁO VÀ THỜ PHƯỢNG

Từ khi nắm được chính quyền, với chủ trương xóa bỏ tôn giáo để thực hiện chế độ cộng sản toàn trị, Nhà nước CSVN đã tìm mọi cách để ngăn cấm quyền tự do tôn giáo của người dân bằng nhiều phương tiện khác nhau:

- Ngăn chặn bằng pháp luật
- Kiểm soát bằng tổ chức
- Đàn áp bằng bạo lực

1. NGĂN CHẶN BẰNG PHÁP LUẬT

Trong khung cảnh pháp lý hiện hành, hoạt động tôn giáo tại Việt Nam được quy định bởi Luật Tín ngưỡng Tôn giáo, ban hành ngày 18-11-2016, và Nghị định Số 162/2017/NĐ-CP quy định chi tiết việc thi hành Luật Tín ngưỡng Tôn giáo nói trên ban hành ngày 30/12/2017. Theo quan điểm của Nhà nước, Luật Tín ngưỡng - Tôn giáo được ban hành nhằm khắc phục những bất cập của luật lệ hiện hành cho phù hợp với quan điểm của Đảng và Hiến pháp 2013 về quyền tự do tín ngưỡng và tôn giáo.¹

So với những quy định trước đây, Luật Tín ngưỡng Tôn giáo 2016 có một số thay đổi được đánh giá là tích cực, mà đáng kể nhất là Nhà nước công nhận tư cách pháp nhân của các tổ chức tôn giáo được Nhà nước công nhận (Điều 30), những người bị giam cầm có quyền sử dụng kinh sách, bày tỏ niềm tin tôn giáo. (Điều 6), và các tôn giáo được tham gia các hoạt động giáo dục, đào tạo, y tế, bảo trợ xã hội, từ thiện, nhân đạo theo quy định của pháp luật liên quan. (Điều 55).

Tuy nhiên căn bản Luật Tín ngưỡng - Tôn giáo 2016 vẫn không có gì thay đổi so với luật lệ trước đó trong tương quan nhà nước với tôn giáo. Thứ nhất, tổ chức tôn giáo phải có sự công nhận của chính quyền mới được hoạt động hợp pháp (Điều 2.12 và Chương V, Mục 1), thứ đến mọi sinh hoạt tôn giáo phải được đăng ký, nói một cách rõ ràng hơn là phải xin phép, và phải xin phép nghĩa là có thể bị từ chối (Chương IV), và thứ ba là chính quyền vẫn tiếp tục có quyền can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo, đặc biệt là trong việc tuyển chọn, phong chức và bổ nhiệm tu sĩ. (Chương V, Mục 2 và 3). Những quy định này hoàn toàn đi ngược lại những nguyên tắc căn bản về quyền tự do tôn giáo được vạch rõ trong Điều 18 của Tuyên Ngôn Quốc tế Nhân Quyền và Điều 18 của Công ước Quốc tế về Những Quyền dân sự và Chính trị mà Việt Nam đã cam kết tôn trọng như là một thành viên của LHQ.

¹ Bộ Nội Vụ. *Phòng van Bộ trưởng Lê Vĩnh Tân về Luật tín ngưỡng, tôn giáo.*

<https://moha.gov.vn/tin-noi-bat/phong-van-bo-truong-le-vinh-tan-ve-luat-tin-nguong-ton-giao-28534.html>

Vì lẽ đó, trong quá trình lập pháp, nhiều đoàn thể và cá nhân trong cũng như ngoài nước đã lên tiếng phản đối. Vào ngày 6-10-2016, trước ngày dự luật được thông qua, 54 tổ chức, kể cả những tổ chức nhân quyền có tầm vóc thế giới như Ân xá Quốc tế, Human Rights Watch, Liên Đoàn Quốc tế Nhân quyền (FIDH) (Fédération Internationale des Ligues des Droits de l'Homme), Liên đới Ki-tô giáo Toàn cầu (Christian Solidarity Worldwide)... đã gửi đến Chủ tịch Quốc hội Việt Nam một thư công khai yêu cầu cứu xét lại dự luật cho phù hợp với luật pháp quốc tế.² Tuy nhiên đã không có gì thay đổi trong bản văn Quốc hội biểu quyết thông qua. Ngày 20-10-2016, trong kháng thư lên tiếng bác bỏ hoàn toàn Dự luật Tín ngưỡng - Tôn giáo, 27 đại diện của 5 tôn giáo lớn trong Hội đồng Liên tôn đã cho rằng “Chấp nhận Luật Tín ngưỡng Tôn giáo là tiếp tục góp phần dung dưỡng chế độ vô thần độc tài toàn trị!”³

Trong phiên Kiểm điểm Định kỳ lần thứ 3 của Hội Đồng Nhân quyền LHQ vào năm 2019, Việt Nam đã nhận được khuyến nghị rà soát và sửa đổi Luật tín ngưỡng, tôn giáo 2016 cho phù hợp với những đòi hỏi của Công ước về các quyền dân sự và chính trị. Tuy nhiên Việt Nam đã từ chối không chấp nhận khuyến nghị này và cho rằng dự thảo đã được tham vấn kỹ lưỡng với công chúng rồi.

Công cụ pháp lý thứ hai mà chính quyền CSVN dùng để không chế những người hoạt động cho quyền tự do tôn giáo là Bộ Luật Hình sự 2015, được bổ túc vào năm 2017. Việc hình sự hóa những hoạt động vì tự do tôn giáo chính đáng nhưng không hợp với chính sách của nhà nước với các tội danh như tội phá hoại chính sách đoàn kết (Điều 116 BLHS), tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam (Điều 117), tội gây rối trật tự công cộng (Điều 318)... là những lạm dụng hiển nhiên luật hình sự để đàn áp quyền tự do tôn giáo.

Trong năm 2019 tòa án CSVN đã phạt 8 năm tù giam đối với ông Trần Thanh Giang,⁴ một tín đồ hoạt động của Phật giáo Hòa Hảo với cáo buộc của điều 117 BLHS, và ông Hsor Ruk,⁵ một tín hữu Tin lành sắc tộc Jarai, 10 năm tù giam với cáo buộc của điều 116 của BLHS. Ngày 19-3-2020 công an tỉnh Gia Lai đã bắt giữ ba tín hữu Đạo Hà Môn có tên Jư, Lúp và Kưnh cùng trú tại xã H'ra, thu giữ nhiều tài liệu bị cho là chống phá, tuyên truyền trái pháp luật. Theo chính quyền, cả

Ngày 19-3-2020, công an Việt Nam đã bắt giữ ba Kitô hữu dân tộc thiểu số trốn trong rừng. Đó là ông Kưnh, ông Lúp và ông Jư. Họ đã trốn trong rừng 8 năm để thực hành tín ngưỡng tôn giáo Hà Môn của họ. Ảnh trên trang mạng Báo Lao Động.

² FIDH. *Open Letter to the National Assembly President on the draft Law on Belief and Religion*.

<https://www.fidh.org/en/region/asia/vietnam/open-letter-to-the-national-assembly-president-on-the-draft-law-on>

³ Defend the Defenders. *Kháng thư của Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam: Bác bỏ hoàn toàn Luật Tín ngưỡng Tôn giáo*.

<http://www.vietnamhumanrightsdefenders.net/2016/10/22/khang-thu-cua-hoi-dong-lien-ton-viet-nam-bac-bo-hoan-toan-luat-tin-nguong-ton-giao/>

⁴ RFA. *Tòa án An Giang tuyên tin đồ Phật giáo Hòa Hảo 8 năm tù với cáo buộc “phỉ báng lãnh tụ”*.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/hoa-hao-follower-sentenced-to-8-years-in-prison-11272019081817.html>

⁵ Gia Lai Online. *10 năm tù cho đối tượng ý định khôi phục “Tin lành Ê-đê-ga”*.

<https://baogialai.com.vn/channel/8301/201903/10-nam-tu-cho-doi-tuong-y-dinh-khoi-phuc-tin-lanh-de-ga-5625073/>

ba người này đã sống lẫn tránh trong rừng và thường liên lạc và lôi kéo người khác tham gia đạo Hà Môn trong suốt 8 năm nay.⁶

Ngoài ra, để hạn chế sinh hoạt và ảnh hưởng của các tổ chức tôn giáo, chính quyền còn dùng Luật Đất đai 2003, được sửa đổi và bổ túc nhiều lần, để cướp đi hoặc không chịu trả lại những cơ sở bất động sản như trường học và cơ sở y tế xã hội của các giáo hội. Sau khi kiểm soát được toàn Miền Nam, chính quyền cộng sản đã tịch thu tất cả đất đai, các cơ sở giáo dục, y tế, xã hội, và một số tu viện của các tôn giáo. Cho đến nay, một số ít cơ sở bị tịch thu vẫn còn được sử dụng trong mục đích trước đây; tuy nhiên một số lớn lại được chính quyền khai thác trong các dịch vụ kiếm lời như vũ trường, khách sạn, hay chung cư cho cán bộ nhà nước. Việc chiếm đoạt các cơ sở tôn giáo nhằm mục đích hạn chế các phương tiện sinh hoạt của tôn giáo vẫn còn tiếp tục trong những năm gần đây. Trong năm 2019, ngoài những vụ cưỡng chiếm chưa giải quyết trong nhiều năm như vụ cơ sở Dòng Thiên An ở Huế, cơ sở của Dòng Saint Paul ở Hà Nội, và đất của giáo xứ Thái Hà, chính quyền CSVN còn tiến hành nhiều vụ cưỡng chiếm mới các cơ sở tôn giáo như:

- Chiếm đất nhà thờ Giáo xứ An Hòa để xây chung cư.⁷
- Chiếm đất giáo họ Văn Thai, xứ Song Ngọc để xây nhà văn hoá.⁸
- Chiếm và phá bỏ cơ sở của Hội Thánh Tin Lành Tuy Hòa, TP Tuy Hòa, Tỉnh Phú Yên để xây trường Mầm non Hoàng Yến.⁹
- Chiếm đất của Tu hội Thừa Sai Paris (MEP) ở quận Tân Bình, Sài Gòn, và ủi sập nhà của giáo dân giáo xứ Lộc Hưng, kể cả ngôi nhà Tình Thương do các linh mục Dòng Chúa Cứu Thế xây cho các thương binh Việt Nam Cộng Hòa.¹⁰
- San bằng chùa Sơn Linh Tự ở TP Kontum do Thượng toạ Thích Đồng Quang trụ trì khi sư thầy trụ trì đi chữa bệnh.¹¹
- Cưỡng chiếm đất của Giáo xứ Bắc Kạn thuộc giáo phận Bắc Ninh.¹²

2. KIỂM SOÁT BẰNG TỔ CHỨC

Đối với chính quyền CSVN, kiểm soát các tôn giáo là công tác ưu tiên trong việc ổn định chính trị. Việc kiểm soát các tôn giáo của CSVN được thực hiện qua hai cách. Cách thứ nhất là kiểm soát từ bên ngoài bởi bộ máy nhà nước, và cách thứ hai là từ bên trong nội bộ các tôn giáo.

⁶ RFA. 3 người của đạo Hà Môn bị bắt.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/3-followers-hamon-cult-arrested-03192020083115.html>

⁷ Người Việt. Các tổ chức tôn giáo không thuộc quốc doanh vẫn thường xuyên bị CSVN đàn áp.

<https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/csvn-thuong-xuyen-dan-ap-ton-giao/>

⁸ Người Việt. *Ibid*.

⁹ Tin Mừng Cho Người Nghèo. Đơn kêu cứu khẩn cấp của Nhà thờ Tin Lành Tuy Hòa – Tỉnh Phú Yên.

<https://www.tinmunchonguoingho.com/blog/2019/10/30/don-keu-cuu-khan-cap-cua-nha-tho-tin-lanh-tuy-hoa-tinh-phu-yen/>

¹⁰ AsiaNews. Catholic homes destroyed, land expropriated in Ho Chi Minh City.

<http://www.asianews.it/news-en/Catholic-homes-destroyed,-land-expropriated-in-Ho-Chi-Minh-City-45902.html>

¹¹ SBS Vietnamese. Kontum: Chùa Linh Sơn Tự bị đập nát khi Trụ Trì đi trị bệnh.

<https://www.sbs.com.au/language/english/audio/kontom-chua-linh-son-tu-bi-dap-nat-khi-tru-tri-di-tri-benh>

¹² Nhà Thờ Thái Hà. Giáo xứ Bắc Kạn xin hiệp thông cầu nguyện trong biến cố đau thương.

<https://nhathothaiha.net/giao-xu-bac-kan-giao-phan-bac-ninh-keu-cuu090/>

2.1. Kiểm Soát Từ Bên Ngoài

Để khai triển việc kiểm soát từ bên ngoài, CSVN đã thiết lập hai cơ quan chuyên biệt ở cấp trung ương là Ban Tôn giáo Chính phủ thuộc Bộ Nội Vụ và Vụ Tôn giáo thuộc Ban Dân vận Trung ương thuộc hệ thống Đảng. Cả hai cơ quan này đều có những tổ chức lệ thuộc ở cấp tỉnh và cấp huyện.

Ban Tôn giáo Chính phủ là một cơ quan có chức năng “ tham mưu giúp Bộ trưởng Bộ Nội vụ quản lý nhà nước về lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo và tổ chức thực hiện chính sách, pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo trong phạm vi cả nước; thực hiện các dịch vụ công thuộc lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo theo quy định của pháp luật.” (Quyết định số 32/2018/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 3-8-2018). Ban Tôn Giáo có nhiều Vụ, mỗi Vụ đặc trách một tôn giáo.

Ở cấp địa phương, trên toàn 64 tỉnh - thành đều có Ban Tôn giáo tỉnh. và trong số 670 huyện trên cả nước có 637 huyện có tổ chức bộ máy và cán bộ làm công tác quản lý nhà nước về tôn giáo; ở 10.862 xã, phường, thị trấn, có 8.160 cán bộ theo dõi và làm công tác quản lý nhà nước về tôn giáo.¹³

Cơ quan thứ hai là Vụ Tôn giáo thuộc Ban Dân vận Trung ương, có nhiệm vụ theo dõi và tham mưu cho Ban Chấp hành Trung ương ĐCSVN về chính sách tôn giáo.

Việc kiểm soát các tổ chức tôn giáo cũng được ĐCSVN thực hiện qua Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, một tổ chức ngoại vi của ĐCSVN, mà thành viên bao gồm các tổ chức chính trị, tổ chức xã hội và các cá nhân tiêu biểu. Thành phần tôn giáo trong Mặt trận Tổ quốc Việt Nam hiện nay gồm có một số tổ chức tôn giáo được nhà nước thừa nhận, như Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam, Tổng Hội Thánh Tin lành Việt Nam...

Được trang bị với các tổ chức quyền lực đó, trong năm 2019, chính quyền đã tiếp tục kiểm soát các tôn giáo bằng nhiều phương cách. Thủ tục “đăng ký hoạt động” và cấp “Giấy công nhận” đối với mọi tôn giáo vẫn được duy trì. Theo báo cáo của Việt Nam cho cơ chế Kiểm soát Định kỳ Phổ quát đầu năm 2019 thì chính quyền Việt Nam đã công nhận tư cách pháp nhân cho 42 tổ chức thuộc 15 tôn giáo. Ngày 23-10-2019, Ban Tôn giáo Chính phủ đã trao giấy công nhận tổ chức tôn giáo do Bộ nội vụ ký cho Giáo Hội Phúc Âm Ngũ Tuần Việt Nam sau 10 năm hoạt động.¹⁴

Về việc thừa nhận như thế này, TS Ahmed Shaheed, Báo cáo viên Đặc biệt LHQ về Tự do Tôn giáo, nói rõ: “Các quốc gia phải hiểu rằng nhân quyền không thể bắt đầu với sự thừa nhận của Nhà nước. [...] Nhà nước không thể là bước khởi đầu cho tự do tôn giáo hay tín ngưỡng.”¹⁵

Tuy nhiên, tại Việt Nam ngày nay, mọi sinh hoạt tôn giáo như các khóa tu tập, cấm phòng, rước kiệu...vẫn tiếp tục cần có phép mới được tiến hành. Việc tuyển chọn, đào tạo, phong chức, bổ nhiệm và chuyển chuyển các chức sắc tôn giáo đều phải xin phép Nhà nước; có được Nhà nước chấp nhận thì mới được thi hành.

Chương trình đào tạo các tu sĩ hay chức sắc tôn giáo phải được Nhà nước xét duyệt, và phải có

¹³ Ban Tôn giáo Chính phủ. *Quá trình xây dựng và phát triển của Ban Tôn giáo Chính phủ - Bộ Nội vụ*. http://btgcp.gov.vn/Plus.aspx/vi/News/38/0/153/0/1062/Qua_trinh_xay_dung_va_phat_trien_cua_Ban_Ton_giao_Chinh_phu_Bo_Noi_vu

¹⁴ Ban Tôn Giáo Chính Phủ. *Trao Quyết định công nhận tổ chức tôn giáo cho Giáo hội Phúc âm Ngũ tuần Việt Nam*. http://btgcp.gov.vn/Plus.aspx/vi/News/38/0/254/0/16357/Trao_Quyết_dinh_cong_nhan_to_chuc_ton_giao_cho_Giao_hoi_Phuc_am_Ngu_tuan_Viet_Nam

¹⁵ Phòng Thông Tin Phật Giáo Quốc Tế. *Tiến sĩ Ahmed Shaheed, Báo cáo viên Đặc biệt LHQ về Tự do Tôn giáo cho biết: “Việt Nam là một trong 5 quốc gia có số lượng thông báo vi phạm tự do tôn giáo cao nhất trên thế giới”*. <https://pttpgqt.org/2018/04/18/ts-ahmed-shaheed-bao-cau-vien-dac-biet-lhq-ve-tu-ton-giao-cho-biet/>

những môn học về chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lịch sử ĐCSVN, và nền pháp chế XHCN do các cán bộ Nhà nước dạy.

Ứng viên vào các chức vụ cao cấp trong các tôn giáo phải được Nhà nước cấp trung ương xét duyệt và chấp thuận thì tôn giáo mới được phong chức. Ngoài ra chính quyền cộng sản còn đào tạo riêng những cán bộ “công an đội lột tu sĩ” đặc biệt là tu sĩ Phật Giáo, để cài vào các chùa, các tu viện ở trong nước, cũng như tại hải ngoại với mục đích lũng đoạn hàng ngũ các chức sắc của các giáo hội và tín đồ tôn giáo.

2.2. Kiểm Soát Từ bên Trong

Cách thức kiểm soát từ bên trong được chính quyền thực hiện bằng cách cho người xâm nhập các tổ chức tôn giáo qua Mặt trận Tổ quốc Việt Nam mà thành viên bao gồm một số tổ chức ngoại vi của ĐCSVN và một số tổ chức tôn giáo được nhà nước thừa nhận. Thành viên của các tổ chức này xâm nhập vào bên trong nội bộ các tôn giáo để thi hành chính sách “chia để trị” đối với các tôn giáo. Mỗi tôn giáo đều có một ủy ban do Nhà nước thúc đẩy thành lập và được Mặt Trận Tổ Quốc giám sát thường xuyên, nhằm phối hợp các hoạt động cho phù hợp với đường lối chính trị của chế độ.

Đối với Phật Giáo, Nhà nước chỉ công nhận Giáo hội Phật giáo Việt Nam, một tổ chức do chính quyền tạo nên,¹⁶ mà phủ nhận và đàn áp Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất (được thành lập trước năm 1975 và là tổ chức thừa kế chính danh của nhiều môn phái Phật giáo trước.) Người đứng đầu Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất là Đức Tăng thống Thích Quảng Độ, đã bị giam cầm và quản chế hơn 3 thập niên vừa viên tịch vào tháng 2 năm 2020.

Đối với Phật Giáo Hòa Hảo, Nhà nước phủ nhận Phật Giáo Hòa Hảo Thuần Túy và lập ra Ban Trị sự Trung ương Phật Giáo Hòa Hảo không được đa số tín đồ nhìn nhận.

Đối với Cao Đài Giáo, chính quyền dựng lên hội thánh Cao Đài quốc doanh tức là Cao Đài thuộc Hội Đồng Chương Quản theo bản Hiến Chương năm 2007 để tách ra khỏi hội thánh Cao Đài Chơn Truyền.

Đối với Phật tử sắc tộc Khmer, Nhà nước giải tán hội Phật Giáo tiểu thừa Theravada và ép buộc sư sãi gia nhập Hội Đoàn Kết Sư Sãi Yêu Nước.

Đối với Công Giáo thì họ tìm mọi cách nuôi dưỡng Ủy ban Đoàn Kết Công Giáo, để gây sức ép với Hội Đồng Giám Mục.

Đối với các giáo hội Tin lành, chính quyền chỉ công nhận 9 tổ chức; còn hơn 70 tổ chức Tin lành khác sinh hoạt bất hợp pháp.¹⁷

3. ĐÀN ÁP BẰNG BẠO LỰC

Ngoài những biện pháp ngăn chặn, hạn chế và kiểm soát nêu trên, chính quyền CSVN không ngần

¹⁶ Đỗ Trung Hiếu. Hồ sơ “Thống Nhất Phật Giáo”.

<http://phatgiaokhongcongsan.blogspot.com/2011/05/ho-so-thong-nhat-phat-giao-do-trung-hieu.html>

¹⁷ Sở Nội vụ tỉnh Sơn La. Thông tin về các tổ chức Tin Lành đã được nhà nước Việt Nam công nhận, chưa được công nhận. <https://sonoivu.sonla.gov.vn/1282/30665/64444/503167/cong-tac-ton-giao/thong-tin-ve-cac-to-chuc-tin-lanh-da-duoc-nha-nuoc-viet-nam-cong-nhan-chua-duoc-cong-nhan>

ngại dùng bạo lực vũ trang và tâm lý để khống chế và ngăn cản các tổ chức tôn giáo khi cần thiết. Sau đây là một số hành vi bạo lực nhằm vào những người hoạt động tôn giáo được ghi nhận trong năm 2019:

- Ngày 8-12-2019, Công an, dân quân, an ninh mặc thường phục và các cán bộ phường 6, quận Tân Bình xông vào khu đất Vườn rau Lộc Hưng cản trở giáo dân dựng hang đá Giáng Sinh, kéo giật sập khung gỗ làm hang đá và cướp các dụng cụ.¹⁸
- Ngày 7-10-2019, 6 tu sĩ Phật giáo Hòa Hảo bị những người mặc thường phục hành hung khi đang trên đường đến An Hòa Tự ở huyện Phú Tân, tỉnh An Giang.¹⁹
- Ngày 29-9-2019, công an và mật vụ đàn áp và đòi trục xuất cộng đồng Hmong theo đạo Tin lành tại xã Nàn Sán, huyện Si Ma Cai, tỉnh Lào Cai.²⁰
- Ngày 15-8-2019, chính quyền huyện Ngọc Hồi, tỉnh Kon Tum ngăn cản Thượng tọa Thích Đồng Quang, trụ trì chùa Sơn Linh làm lễ trên nền chùa đã bị chính quyền đập phá trước đây.²¹
- Ngày 14-8-2019, công an huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa-Vùng Tàu quấy phá, không cho Hòa thượng Thích Không Tánh cùng chư tăng cử hành đại lễ Vu Lan ở tịnh thất Đạt Quang ở xã Bà Lâm và chùa Phước Bửu Tự do Hoà thượng Thích Vĩnh Phước trụ trì.²²
- Ngày 30-7-2019, một nhóm côn đồ tấn công đập phá nhà ông Phong Xuân, Trị sự viên của Giáo Hội Phật Giáo Hòa Hảo Thuận Túy.²³
- Ngày 16-02-2019, lực lượng an ninh bắt giữ và đánh đập 36 tín đồ Cao Đài Chân Truyền khi họ tập hợp cầu nguyện cho tín đồ Phạm Thị Giêng, 96 tuổi tại xã Chà Lả, huyện Dương Minh Châu.²⁴

Ngoài những hành vi bạo lực thể lý, chính quyền CSVN còn sử dụng cả đến những phương pháp bạo lực tâm lý để trấn áp những tiếng nói đòi hỏi tự do tôn giáo. Hệ thống truyền thông chính thống của nhà nước, và nhất là lực lượng dư luận viên, có rất nhiều trang mạng sẵn sàng để bôi nhọ các nhà lãnh đạo và các tín đồ tôn giáo không cùng tiếng nói với chính quyền. Những tiếng nói can đảm như giám mục Hoàng Đức Oanh, linh mục Đặng Hữu Nam, Nguyễn Đình Thục, Nguyễn Duy Tân và các linh mục Dòng Chúa Cứu Thế, hòa thượng Thích Không Tánh, chánh trị sự Hứa Phi và các vị trong Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam luôn là mục tiêu của những chiến dịch bôi nhọ và chụp mũ của đội ngũ dư luận viên, và của kẻ cả viên chức của chính quyền CSVN.

¹⁸ RFA. *Người dân Vườn rau Lộc Hưng tố cáo chính quyền địa phương đập phá tượng Đức Mẹ*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/loc-hung-garden-evictees-accused-local-government-destroying-christian-projects-12082019084713.html>

¹⁹ RFA. *Tu sĩ Phật giáo Hòa Hảo bị hành hung khi ngăn cản việc phá chùa*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/hoa-hao-followers-beaten-while-protesting-destruction-of-their-pagoda-10072019111650.html>

²⁰ Facebook. *Đàn áp Tôn Giáo tại tỉnh Lào Cai*. <https://www.facebook.com/jprvietnam/videos/681336325691303/UzpfSTlZOTA2NDI3Mjk0OTc0MjoxMTUzMjE0NTM4MjAxMzcz/>

²¹ Việt Báo. *Chính Quyền CSVN Quấy Nhiễu Giáo Hội PGVNTN Mùa Vu Lan*. <https://vietbao.com/p124a297734/20/chinh-quyen-csvn-quay-nhiều-giao-hoi-pgvntn-mua-vu-lan>

²² Tiếng Dân. *Nhà cầm quyền Bà Rịa – Vũng Tàu ngăn cản HT Thích Không Tánh cử hành Đại lễ Vu Lan*. <https://baotientangdan.com/2019/08/15/nha-cam-quyen-ba-ria-vung-tau-ngan-can-ht-thich-khong-tanh-cu-hanh-dai-le-vu-lan/>

²³ SBTN. *Mật vụ An Giang tấn công tư gia gia đình Phật Giáo Hoà Hảo Thuận Túy*. <https://www.sbtn.tv/mat-vu-an-giang-tan-cong-tu-gia-gia-dinh-phat-giao-hoa-hao-thuan-tuy/>

²⁴ Hội Đồng Liên Tôn. *HDLTVN Tường trình và kiến nghị đến phái đoàn Quốc Tế ngày 16/1/2020 tại Sài Gòn*. <https://hdltnv.org/hdltnv-tuong-trinh-va-kiem-nghi-den-phai-doan-quoc-te-ngay-16-1-2020-tai-sai-gon/>

Chính quyền lại thường cản trở việc đi lại của các chức sắc tôn giáo và ngăn cấm các lễ hội tôn giáo mà họ cho là không phù hợp với lợi ích của đảng cầm quyền. Sau đây là một số trường hợp điển hình:

- Ngày 18-12-2019, công an ngăn cản mọi ngã đường dẫn đến trụ sở tạm thời của Ban Trị Sự Trung Ương Giáo Hội PGHH Thuận Tuỷ tại xã Long Giang, huyện Chợ Mới tỉnh An Giang. Không một ai có thể đến tham dự Lễ Kỷ Niệm 100 năm ngày Đản Sinh Đức Huỳnh Giáo Chủ.²⁵
- Ngày 20-11-2019, linh mục Nguyễn Đình Thục bị an ninh hải quan tại sân bay Nội Bài cấm xuất cảnh khi ông chuẩn bị lên máy bay đi Nhật Bản tham dự đón tiếp Đức Giáo Hoàng Phanxicô sang thăm Nhật Bản.²⁶
- Ngày 13-5-2019, chánh trị sự Hứa Phi của Cao Đài Giáo Chân Truyền bị một số an ninh mặc thường phục ngăn cản không cho đi gặp Phái đoàn Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ mặc dù ông đã nhận được giấy mời.²⁷
- Ngày 28-3-2019, công an, dân phòng và mật vụ đàn áp tín đồ Phật giáo Hoà Hảo, ngăn chặn họ tụ tập để kỷ niệm Đại lễ ngày Đức Giáo chủ Huỳnh Phú Sổ vắng mặt tại xã Long Giang, huyện Chợ Mới, tỉnh An Giang. Trước đó, vào ngày 26-3-2019, công an ở nhiều địa phương đã gửi “Giấy mời” để triệu tập nhiều chức sắc cao cấp của Ban Trị sự Trung ương, như ông Lê Văn Sốc, Bùi Văn Luót ở tỉnh Vĩnh Long, và ông Nguyễn Văn Thơ ở Đồng Tháp đến đồn công an trong ngày 27 tháng 3, và được thông báo rằng họ sẽ không được đi dự Đại lễ ở An Giang, và không được treo cờ Giáo hội cũng như biểu ngữ nói về ngày Đại lễ.²⁸
- Ngày 23-1-2019, khoảng 50 cán bộ nhà nước và an ninh kéo đến Nhà thờ Hòa Khánh, quận Liên Chiểu, thành phố Đà Nẵng, ngăn trở Chương trình Tri ân Thương Phế Binh VNCH do các linh mục Dòng Chúa Cứu Thế tổ chức.²⁹

Ngày 11-1-2019, chùa Sơn Linh Tự ở TP Kontum do Thượng toạ Thích Đồng Quang trụ trì bị phá sập khi sư thầy trụ trì đi chữa bệnh. Trong hình TT Thích Đồng Quang trước cảnh chùa đổ nát. Hình trên trang mạng SBS Vietnamese.

²⁵ Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam. CSVN ngăn cản Lễ Kỷ Niệm 100 năm ngày Đản Sinh Đức Huỳnh Giáo Chủ. <https://hdltn.org/csvn-ngan-can-le-ky-niem-100-nam-ngay-dan-sanh-duc-huynh-giao-chu/>

²⁶ International Christian Concern. Vietnamese Priest Banned from Attending Pope's Mass in Japan. <https://www.persecution.org/2019/11/28/vietnamese-priest-banned-attending-popes-mass-japan/>

²⁷ RFA. Công an Việt Nam chặn một số nhà hoạt động, chức sắc gặp Phái đoàn Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/vietnamese-police-bar-pro-democracy-activist-from-meeting-the-us-state-department-mission-05132019084747.html>

²⁸ SBTN. Nhà cầm quyền CSVN tỉnh An Giang đàn áp tín đồ trong đại lễ Phật giáo Hoà Hảo. <https://www.sbtn.tv/nha-cam-quyen-csvn-tinh-an-giang-dan-ap-tin-do-trong-dai-le-cua-phat-giao-hoa-hao/>

²⁹ Tin Mừng Cho Người Nghèo. Chương trình tri ân TPB – VNCH tại miền trung không được suôn sẻ như dự kiến. <http://www.tinmugchonguoingho.com/blog/2019/01/24/chuong-trinh-tri-an-tpb-vnch-tai-mien-trung-khong-duoc-suon-se-nhu-du-kien/>

4. NHỮNG HOẠT ĐỘNG CHO TỰ DO TÔN GIÁO

Trước việc nhà nước không chịu thi hành những điều mà Hiến pháp đã quy định cũng như điều mà họ đã cam kết với cộng đồng quốc tế, người dân Việt Nam và các tổ chức nhân quyền quốc tế đã không ngừng đấu tranh để quyền tự do tôn giáo phải được tôn trọng. Sau đây là một số hoạt động đặc biệt cho tự do tôn giáo được ghi nhận trong năm 2019:

- Trong kỳ Kiểm điểm Định kỳ Phổ quát năm 2019, Việt Nam đã nhận được 13 khuyến nghị liên hệ đến vấn đề tự do tôn giáo từ 11 quốc gia. Việt Nam chấp thuận 9 khuyến nghị, chấp thuận một phần 2 khuyến nghị, và từ chối 2 khuyến nghị. Hai khuyến nghị bị từ chối liên hệ đến việc

Ngày 30-3-2019 (ngày 25 tháng 2 năm âm lịch), tín đồ Phật Giáo Hòa Hảo giương cao biểu ngữ phản đối lực lượng an ninh chặn đường đến lễ tưởng niệm ngày Đức Thầy Huỳnh Phú Sổ ra đi. Ảnh trên trang mạng SBTN.

tra tự do cho tất cả những người bảo vệ nhân quyền cũng như các nhà hoạt động chính trị và tôn giáo bị giam giữ vì biểu đạt ôn hòa các quan điểm chính trị hoặc niềm tin tôn giáo từ phái đoàn Ba Lan, và xét lại Tín ngưỡng - Tôn giáo để bảo đảm quyền tự do tôn giáo đến từ phái đoàn Canada và phái đoàn Croatia.

- Ủy Hội Quốc tế Hoa Kỳ về Tự do Tôn giáo Thế Giới (USCIRF), trong bản phúc trình thường niên 2020 đã kêu gọi chính phủ Hoa Kỳ đưa Việt Nam trở lại danh sách các quốc gia đáng quan tâm đặc biệt vì những vi phạm quyền tự do tôn giáo.³⁰

- Tổ chức Open Doors USA đã xếp Việt Nam ở thứ hạng 20 trong số 50 quốc gia có nhiều nguy hiểm nhất cho những người tin theo Đức Ki-Tô trong báo cáo năm 2019.³¹

- Ngày 9-2-2020, 26 tổ chức quan tâm đến tự do tôn giáo cùng lên tiếng với 700 nghị sĩ Âu Châu, yêu cầu hoãn biểu quyết Hiệp Ước Mậu Dịch Tự Do Liên Âu – Việt Nam (EVFTA) và Hiệp Ước Bảo Vệ Đầu Tư (IPA), cho đến khi nhà nước Việt Nam chứng minh sự tuân thủ nghiêm chỉnh những cam kết về quyền tự do tôn giáo trong các công ước LHQ mà họ đã ký kết.³²

- Tổ chức Human Rights Watch, trong hai báo cáo thường niên 2019 và 2020, cũng như trong các tường trình và kiến nghị gửi LHQ, Liên Âu và Úc trước các kỳ đối thoại nhân quyền với Việt Nam đã trình bày rõ những vi phạm quyền tự do tôn giáo của chính quyền Việt Nam.

- Hội đồng Liên Tôn Việt Nam, quy tụ đại diện các tổ chức tôn giáo độc lập, trong năm 2019, đã

³⁰ USCIRF. *USCIRF Releases 2020 Annual Report with Recommendations for U.S. Policy*.

<https://www.uscirtf.gov/news-room/press-releases-statements/uscirtf-releases-2020-annual-report-recommendations-us-policy>

³¹ Open Doors USA. *World Watch List 2019 - The 50 countries where it is most dangerous to follow Jesus*.

https://www.opendoorsusa.org/wp-content/uploads/2019/01/WWL2019_FullBooklet.pdf

³² Freedom of Religion or Belief Round Table. *To all members of the EU Parliament*.

<http://dvov.org/wp-content/uploads/2020/02/Joint-Letter-on-EVFTA-and-IPA-Vote-Feb-11-2020.pdf>

có nhiều hoạt động cho tranh đấu cho tự do tôn giáo, như tham gia điều trần và gặp gỡ các tổ chức nhân quyền quốc tế, lên tiếng tố giác các vụ đàn áp tôn giáo cũng như phản đối Luật Tín ngưỡng – Tôn giáo. Ngày 16-1-2020, một phái đoàn ngoại giao của các nước Canada, Úc, Mỹ, Tây Ban Nha, Ý, Anh, Đức và Liên Minh Châu Âu đến thăm và làm việc với Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam về vấn đề tự do tôn giáo tại chùa Giác Hoa, đường Nơ Trang Long, quận Bình Thạnh, Sài Gòn.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Tức khắc và vô điều kiện trả tự do cho những ai bị bắt bớ tùy tiện vì biểu tỏ ôn hoà đức tin tôn giáo của họ;
- Xem xét lại Luật Tín ngưỡng - Tôn Giáo và mọi quy định về tôn giáo, tuân thủ theo tiêu chuẩn quốc tế được bảo đảm trong Công ước Quốc tế về Các Quyền Dân sự và Chính trị;
- Xóa bỏ mọi hình thức hạn chế quyền tự do hành đạo; không can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo.

Chính quyền Hoa Kỳ nên:

- Đưa Việt Nam trở lại Danh Sách Các Quốc Gia Cần Quan Tâm Đặc Biệt mà Ủy Hội Hoa Kỳ về Tự Do Tôn Giáo Quốc Tế, nhiều tổ chức phi chính phủ, và nhiều đại biểu quốc hội Hoa Kỳ đã nhiều lần đề nghị.

VI

QUYỀN ĐƯỢC LÀM VIỆC VÀ HƯỞNG THỤ THÀNH QUẢ LAO ĐỘNG

Quyền của người lao động được đề cao, chú ý nhiều hơn trong năm 2019 cùng với việc Việt Nam tham gia tiến trình thương thảo Hiệp định Thương mại tự do giữa Liên hiệp Âu châu và Việt Nam. Nhiều ý kiến cổ xúy cho Hiệp định dựa trên tin tưởng rằng quyền của người lao động sẽ được thăng tiến hơn nếu Việt Nam thi hành những cam kết trong Hiệp định, và Liên hiệp Âu châu sẵn sàng xử dụng những chế tài cần thiết để buộc Việt Nam thực thi đầy đủ và nghiêm chỉnh hiệp định đã ký.

1. NHỮNG SỬA ĐỔI LUẬT LỆ VỀ LAO ĐỘNG ĐỂ HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO VỚI LIÊN ÂU (EVFTA) ĐƯỢC THÔNG QUA

Cũng như đối với việc tham gia Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương trong những năm trước, chính quyền Việt Nam đã chuẩn bị để cho Quốc hội Liên Âu thông qua Hiệp định Thương mại Tự do giữa EU và Việt Nam (EVFTA) trước tiên bằng cách chứng tỏ cam kết với những đòi hỏi về luật lệ về lao động của Tổ Chức Lao Động Quốc tế.

Một trong những đòi hỏi căn bản của EVFTA là Việt Nam, với tư cách là thành viên của Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO), cam kết tôn trọng, thúc đẩy và thực hiện Tuyên bố 1998 của ILO về những nguyên tắc và quyền cơ bản trong lao động, bao gồm việc phê chuẩn và thực thi có hiệu quả các Công ước cơ bản của ILO.

Trong số 8 công ước cơ bản của Tổ Chức Lao Động Quốc tế, Việt Nam đã phê chuẩn 5 công ước (Công ước 29 về Lao động cưỡng bức; Công ước 100 về Trả công bình đẳng; Công ước 111 về phân biệt đối xử trong việc làm và nghề nghiệp; Công ước 138 về tuổi tối thiểu được đi làm việc; Công ước 182 về loại bỏ những hình thức lao động trẻ em tồi tệ nhất). Ba Công ước cơ bản Việt Nam chưa phê chuẩn là Công ước 87 về Quyền tự do lập hội, Công ước 98 về Quyền tổ chức và thương lượng tập thể, và Công ước 105 về xóa bỏ lao động cưỡng bức.

Ngày 14-6-2019, Quốc hội VN đã thông qua Nghị quyết gia nhập Công ước 98 về Quyền tổ chức và thương lượng tập thể. Chính phủ Việt Nam cho biết sẽ tiếp tục công việc chuẩn bị để tiến tới phê chuẩn Công ước 105 về lao động cưỡng bức vào năm 2020, và Công ước 87 về tự do hiệp hội vào năm 2023. Công ước số 98 của ILO về Quyền Tổ chức và Thương lượng Tập thể sẽ có hiệu lực với Việt Nam từ ngày 5-7-2020.

Vì luật lệ về lao động hiện hành tại Việt Nam có nhiều điều không phù hợp với công ước 98, công ước 87, và Công ước 105 của ILO cho nên trong năm 2019 chính quyền Việt Nam đã tiến hành sửa đổi Luật Lao động 2012 và Luật Công đoàn 2012.

Ngày 20-11-2019 Quốc hội VN đã thông qua Bộ luật Lao động số 45/2019/QH14, và luật sẽ có hiệu lực thi hành từ ngày 01-01-2021. Ngoại trừ một vài điều khoản hiếm hoi được đổi mới như người lao động được đơn phương chấm dứt hợp đồng không cần lý do trong một số trường hợp (Điều 34), có thêm nhiều hình thức đối thoại giữa người lao động và doanh nghiệp (Điều 63), và nhà nước không can thiệp trực tiếp vào tiền lương của doanh nghiệp (Điều 93), hầu hết các điểm được sửa đổi có tính cách kỹ thuật vụn vặt như tăng tăng ngày nghỉ lễ và trả lương qua ngân hàng v.v.

Tuy nhiên khi đánh giá về bộ luật Lao động được sửa đổi nêu trên, Tòa Đại sứ Hoa kỳ tại Hà Nội đã vội vàng cho rằng “Quốc hội Việt Nam đã ban hành một đạo luật lịch sử, cho phép thành lập các tổ chức công đoàn độc lập tại cấp cơ sở.”¹

Sự thực, việc đọc lại toàn bộ bản văn Bộ Luật Lao động 2019 không cho thấy cụm từ “công đoàn độc lập” được dùng ở bất kỳ điều khoản nào. Điều 170 của Luật Lao động 2019 có quy định “quyền thành lập, gia nhập và tham gia hoạt động của tổ chức đại diện người lao động tại cơ sở”. Tuy nhiên, với những ràng buộc quy định bởi các điều khoản khác ngay trong bộ luật này thì “tổ chức đại diện người lao động” được nói ở đây không là một tổ chức công đoàn đầy đủ ý nghĩa như Công ước 87 của ILO quy định.

Cho đến thời điểm này, Quốc hội VN vẫn chưa ban hành luật công đoàn mới. Luật Công đoàn 2012 vẫn còn hiệu lực; và theo đó công đoàn là “tổ chức chính trị - xã hội rộng lớn của giai cấp công nhân và của người lao động, được thành lập trên cơ sở tự nguyện, là thành viên trong hệ thống chính trị của xã hội Việt Nam, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam... (Điều 1 Luật Công đoàn 2012).

Nhiều người đánh giá Luật Lao Động 2019 đã được thông qua quá vội vàng, thiếu sự góp ý của người lao động. Các đại biểu QH có nhiều người chưa đọc bản dự thảo. Chính Phó chủ nhiệm Ủy ban Đối ngoại Nguyễn Sỹ Cương cũng phàn nàn dự án luật được chuẩn bị quá gấp gáp, nên rất nhiều quy trình bị bỏ qua.²

2. VI PHẠM QUYỀN LAO ĐỘNG TRONG THỰC TẾ SINH HOẠT

Trong lúc chờ đợi Luật Lao động mới có hiệu lực và Luật Công đoàn được sửa đổi, sinh hoạt trong lãnh vực lao động vẫn bị chi phối bởi Luật Lao động 2012 và Luật Công Đoàn 2012. Điều đáng nói là chính quyền VN đã không chứng tỏ được cố gắng cải thiện tình trạng nhân quyền trong sinh hoạt hàng ngày của người lao động.

- Quyền của người lao động vẫn tiếp tục bị vi phạm qua những hoạt động sau:
- Đảng CSVN vẫn gia tăng kiểm soát hoạt động công đoàn;
- Người lao động vẫn kéo lê cuộc sống chật vật;
- Cường bức lao động và lao động vị thành niên vẫn tiếp tục.

¹ U.S. Embassy Hanoi. *U.S. Embassy Hanoi Statement on Vietnam Labor Reform*.
<https://vn.usembassy.gov/u-s-embassy-hanoi-statement-on-vietnam-labor-reform/>

² Vũ Hân, Thanh Niên. *Sửa đổi bộ luật Lao động: Làm quá gấp gáp, bỏ qua rất nhiều thủ tục*.
<https://thanhnien.vn/thoi-su/lam-qua-gap-gap-bo-qua-rat-nhieu-thu-tuc-1086048.html>

2.1. Đảng Cộng Sản VN Vẫn Gia Tăng Kiểm Soát Hoạt Động Công Đoàn

Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam, tổ chức công đoàn hợp pháp duy nhất tại Việt Nam ngày nay, được Đảng CSVN thành lập vào năm 1929 cùng với sự ra đời của ĐCSVN với mục đích tập hợp công nhân để hỗ trợ cho đường lối và chương trình hành động của Đảng. Là một thành viên của Mặt Trận Tổ Quốc VN, một tổ chức ngoại vi của ĐCSVN, từ ngày thành lập đến nay, mục đích và cách thức hoạt động của tổ chức công đoàn vẫn không thay đổi.

Phát biểu tại buổi lễ kỷ niệm 90 năm ngày thành lập Công đoàn Việt Nam (28/7/1929 - 28/7/2019), Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc khẳng định: “ Công đoàn là tổ chức chính trị - xã hội tiên phong trong xây dựng, chỉnh đốn, bảo vệ Đảng, bảo vệ chế độ; là chỗ dựa vững chắc và cầu nối giữa công nhân, người lao động với Đảng và Nhà nước.”³

Những thành phần nòng cốt của TLĐLĐVN phải là đảng viên, từ cấp Tổng Liên đoàn đến các công đoàn cơ sở. Hiện nay Chủ tịch TLĐLĐVN, Ông Nguyễn Đình Khang là Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Bí thư Đảng đoàn Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam. “Mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là Chủ tịch UBND cùng cấp” trong lãnh vực chính quyền cũng được mở rộng trong lãnh vực tổ chức công đoàn. Ngày 12-1-2020 Tổng LĐLĐVN đã tổ chức buổi lễ long trọng biểu dương 90 cấp ủy viên là chủ tịch công đoàn cơ sở tiêu biểu toàn quốc. Trong dịp này Bà Trương Thị Mai, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư T.U Đảng, Trưởng Ban Dân vận T.U cho hay “Đến nay đã có hơn 12.000 tổ chức cơ sở Đảng, hơn 180.000 đảng viên đang làm việc trong khu vực doanh nghiệp ngoài nhà nước.”⁴

Để kiểm soát sinh hoạt của công nhân theo chủ trương và đường lối của Đảng, ban chấp hành công đoàn các cấp phải “thực hiện chủ trương, nghị quyết, quy định của Đảng và công đoàn cấp trên” và “chỉ đạo, kiểm tra, hướng dẫn hoạt động đối với công đoàn cấp dưới”⁵

Ngoài ra, công đoàn còn được dùng như là môi trường đào tạo ứng viên cho ĐCSVN. Trong năm 2019, các cấp của TLĐLĐVN đã giới thiệu 119.603 ứng viên cho ĐCSVN xem xét, bồi dưỡng kết nạp.⁶

2.2. Người Lao Động Vẫn Kéo Lê Cuộc Sống Chật Vật

Ngoài bốn phần phải chấp hành chính sách và mệnh lệnh của công đoàn các cấp, công nhân hàng tháng còn phải đóng kinh phí công đoàn và đoàn phí công đoàn. Kinh phí công đoàn là số tiền các doanh nghiệp trích ra từ tiền lương người lao động để nộp cho công đoàn. Số tiền này hiện nay là 2% tiền lương của công nhân, và áp dụng cho mọi doanh nghiệp, dù doanh nghiệp đó có tổ chức công đoàn cơ sở hay không. Công đoàn cơ sở tại doanh nghiệp sử dụng 69% tổng số thu kinh phí công đoàn, và công đoàn cấp trên hưởng 31% tổng số còn lại. Các doanh nghiệp không thu kinh phí công đoàn sẽ bị phạt tiền 12%-15% tổng số tiền phải đóng. Ngoài ra, những công nhân là đoàn viên công đoàn còn phải đóng thêm 1% tiền lương của mình cho công đoàn, gọi là đoàn phí công đoàn.

³ Báo Điện Tử ĐCSVN. *Tổ chức Công đoàn phải không ngừng đổi mới.*

<http://dangcongsan.vn/xay-dung-dang/to-chuc-cong-doan-phai-khong-ngung-doi-moi---529937.html>

⁴ TLĐLĐVN. *Biểu dương 90 cấp ủy viên là chủ tịch công đoàn cơ sở tiêu biểu toàn quốc.*

<http://www.congdoan.vn/tin-tuc/tuyen-truyen-giao-duc-3576/bieu-duong-90-cap-uy-vien-la-chu-tich-cong-doan-co-so-tieu-bieu-toan-quoc-484469.tld>

⁵ *Điều lệ Công đoàn Việt Nam hiện hành*, ban hành ngày 03 tháng 02 năm 2020

⁶ Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam. *Kết quả hoạt động công đoàn năm 2019, nhiệm vụ trọng tâm năm 2020*

Đối với đoàn phí công đoàn, công đoàn cơ sở giữ lại 40% và công đoàn cấp trên hưởng 60%. Chế tài đối với đoàn viên không nộp đoàn phí là áp dụng kỷ luật công đoàn.

Mặc dù được trang bị với quyền lực của Đảng và tiền của công nhân đóng góp, TLĐLĐVN vẫn không làm được gì đáng kể cho quyền lợi của công nhân, ngoại trừ một vài công tác cứu trợ mà đáng lý ra là phần việc của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội.

Họ chưa từng tham gia hoặc ủng hộ những cố gắng của công nhân trong việc đòi hỏi những quyền lợi chính đáng; trái lại các cán bộ công đoàn luôn đứng về phía chính quyền và chủ nhân để đàn áp và dập tắt những cuộc đình công và những cá nhân hay tổ chức bảo vệ quyền của người lao động.

Theo báo cáo của Tổng Liên Đoàn Lao Động VN, trong năm 2019 trên toàn quốc có hơn 120 cuộc đình công tập thể, giảm 50% so với năm 2018. Theo TLĐLĐVN, có được sự cải thiện này là nhờ doanh nghiệp quan tâm, chăm lo tốt hơn cho người lao động và công đoàn cơ sở làm tốt vai trò đại diện người lao động trong đối thoại, thương lượng, ký kết thỏa ước lao động tập thể.⁷ Tuy nhiên theo nhận xét của những người hoạt động cổ xúy cho quyền tự do nghiệp đoàn và quyền của người lao động thì nguyên nhân làm cho các vụ đình công ít thường xuyên hơn trong năm 2019 không phải là vì điều kiện lao động tốt hơn nhưng vì chính quyền đã gia tăng kiểm soát hoạt động của công nhân qua các cán bộ công đoàn cơ sở mà thực chất là người của Đảng CSVN cài vào.⁸

Cũng như những năm trước, nguyên nhân cơ bản dẫn đến đình công là do các chủ xí nghiệp không thực hiện đầy đủ trách nhiệm xã hội đối với người lao động, bao gồm vấn đề tiền lương, tiền thưởng, giờ làm việc, giờ nghỉ, an toàn vệ sinh lao động v.v. Trong những năm qua có đến 85 - 90% số vụ đình công có nguyên nhân từ yếu tố tiền lương.⁹ Và yếu tố đó cũng không thay đổi trong năm 2019, khi quyền lợi người lao động không được đảm bảo.¹⁰

Có một điều mâu thuẫn rất hiển nhiên là trong lúc tự trao cho mình độc quyền “đại diện, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động (Điều 10 Luật Công đoàn), công đoàn tại Việt Nam đã không bao giờ khởi xướng hoặc hỗ trợ các cuộc đình công mặc dù thừa nhận rằng tuyệt đại đa số các cuộc đình công phát sinh do quyền lợi người lao động bị xâm phạm.

Trong năm 2019, chính phủ đã quy định tăng lương tối thiểu hai lần, nhưng cuộc sống của công

Ngày 19-3-2019, hàng ngàn công nhân công ty dệt Panko, TP Tam Kỳ, Quảng Nam đình công phản đối thức ăn có dòi. Hình trang mạng Công An TP Đà Nẵng

⁷ Pháp Luật. *Hơn 120 cuộc ngừng việc tập thể trong năm 2019.*

<https://plo.vn/xa-hoi/hon-120-cuoc-ngung-viec-tap-the-trong-nam-2019-882323.html>

⁸ RFA. *Báo cáo công nhân ở Sài Gòn giảm đình công: thực chất hay tô hồng?*

https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/why-are-workers-protests-in-hcmc-downgrading-rapidly-11132019132236.html

⁹ Báo Lao Động. *85 - 90% số vụ đình công có nguyên nhân từ yếu tố tiền lương.*

<http://laodong.com.vn/cong-doan/85-90-so-vu-dinh-cong-co-nguyen-nhan-tu-yeu-to-tien-luong-137037.bld>

¹⁰ Báo Lao động Thủ đô. *Nguyên nhân đình công chủ yếu vì quyền lợi người lao động không được đảm bảo.*

<http://laodongthudo.vn/nguyen-nhan-dinh-cong-chu-yeu-vi-quyen-loi-nguoi-lao-dong-khong-duoc-dam-bao-96653.html>

Ngày 13-3-2019, mỏ thiếc Suối Bắc ở tỉnh Nghệ An sập làm 3 công nhân thiệt mạng. Mỗi ngày trung bình có 22 vụ tai nạn lao động trên cả nước. Ảnh Huy Nhâm trên Báo Nghệ An

nhân vẫn không thoát khỏi tình cảnh khó khăn. Một cuộc nghiên cứu do Viện Công nhân và Công đoàn (IWTU) với sự cổ vũ của Trung tâm Quan hệ Lao động Việt Nam, Oxfam ở Việt Nam và Oxfam Úc tại một số doanh nghiệp may xuất khẩu ở Việt Nam được công bố vào tháng 2 năm 2019 đã cho thấy 69% công nhân không có đủ tiền để trang trải nhu cầu sinh hoạt; 31% không tiết kiệm được gì từ tiền lương; 37% phải vay nợ để bù đắp thiếu hụt chi tiêu; 68% hiếm khi hoặc chưa bao giờ có thời gian rảnh để đi thăm người thân và bạn bè; 96% không bao giờ hoặc hiếm khi đi ăn ở hàng quán; 28% công nhân nói rằng tiền lương không đủ để đảm bảo chi tiêu ăn uống cho gia đình trong tháng.¹¹

Kết quả cuộc nghiên cứu cũng cho thấy vì lương không đủ sống, 65% công nhân phải làm thêm giờ; 22% không sử dụng thời gian nghỉ giữa giờ; 69% công nhân hay bị đau đầu, chóng mặt, tụt huyết áp, đau lưng và đốt sống cổ vì ngồi lâu giờ và thường xuyên cúi xuống; 36% phải sống với các chứng bệnh như hen suyễn, huyết áp, tiểu đường, tim; và 53% không đủ tiền trang trải chi phí khám chữa bệnh, thuốc men.

Về nhà ở và điều kiện sống, 23% đang sống trong điều kiện nhà ở tạm bợ; 44% đang sử dụng nước giếng và nước mưa không chắc có sạch, an toàn hay không. Về giáo dục và gia đình, 9% bày tỏ khó khăn về tài chính ảnh hưởng đến quyết định sinh con; 20% cho biết lương của họ không đủ để mua đồ dùng học tập cho con cái.

Đã thế, người lao động phải làm việc trong những điều kiện thiếu an toàn. Theo Bộ LĐTBXH, Trong năm 2018, trên toàn quốc đã xảy ra 7.997 vụ tai nạn lao động, làm 8.229 người bị nạn trong đó 1.039 người chết, 1.939 người bị thương nặng. Trong các tai nạn được báo cáo, lý do chính là sự tắc trách của chủ nhân trong việc xây dựng quy trình thao tác, huấn luyện công nhân chưa đầy đủ, và thiết bị không bảo đảm an toàn (46,49%). Mặc dù thế, mới chỉ có 15 vụ có đề nghị khởi tố, trong đó 3 vụ đã có quyết định khởi tố của cơ quan cảnh sát điều tra.¹² Tuy nhiên theo đánh giá của nhiều người những con số đó chỉ là bề nổi, bởi trong thực tế số tai nạn lao động, số người chết và bị thương còn cao hơn nhiều. Lý do là vì chủ cơ sở, quản lý lao động che giấu thông tin do sợ chịu trách nhiệm, ảnh hưởng tới công trình thi công.¹³

Không những chỉ lo đồng lương không đủ sống và vấn đề an toàn lao động, hàng ngày người lao động còn phải áy náy về điều kiện vệ sinh nơi làm việc và sự an toàn của bữa cơm trưa tại xưởng làm. Việc công nhân ngộ độc thực phẩm tập thể tại các xí nghiệp đã trở thành mối lo ngại thường

¹¹ Tổ chức Oxfam tại Việt Nam. *Tiền lương không đủ sống và hệ lụy - nghiên cứu một số doanh nghiệp may xuất khẩu ở Việt Nam*. 26-2-2019.

¹² Người Lao Động. *Năm 2018, gần 3.000 người chết và bị thương do tai nạn lao động*. <https://nld.com.vn/cong-doan/nam-2018-gan-3000-nguoi-chet-va-bi-thuong-do-tai-nan-lao-dong-20190411210341804.htm>

¹³ baodantoc.vn. *Nguy cơ tai nạn lao động còn ở mức độ cao*. <http://baodantoc.vn/nguy-co-tai-nan-lao-dong-con-o-muc-do-cao-39422.htm>

trực của bản thân người lao động và gia đình.

Theo khảo sát của Cục An toàn thực phẩm, phẩm chất quá tồi tệ của thực phẩm là nguyên nhân chính của các vụ ngộ độc thực phẩm.¹⁴ Với giá trị mỗi phần ăn tiêu chuẩn chỉ vào khoảng 11 - 12.000 đồng/suất (\$US 0.50), thì không những năng xuất làm việc của công nhân bị trực tiếp ảnh hưởng, mà trong đường dài thể chất và trí tuệ của thế hệ tương lai cũng sẽ suy yếu.

2.3 Cường bức lao động và lao động vị thành niên vẫn tiếp tục

Có thể nói mà không sợ sai lầm rằng tất cả các trại tù và các trại tập trung cải huấn, và những trung tâm giáo dục lao động xã hội ở VN đều là trại lao động khổ sai. Liên tiếp trong hai năm 2011 và 2012, Tổ chức Human Rights Watch đã công bố hai bản báo cáo về tình trạng lao động cưỡng bách trong các trung tâm cai nghiện ma túy tại Việt Nam.^{15&16}

Chính quyền VN luôn phản bác những tố giác của Human Rights Watch và các tổ chức nhân quyền khác về việc lạm dụng những người bị tập trung trong các trại cai nghiện như là lao nô; tuy nhiên theo Diễn đàn Quốc tế Quyền Lao động trong một báo cáo đầu năm 2014 với tựa đề “*Những Trung tâm lao động Cưỡng bách của Việt Nam*”, thì tình trạng lao động cưỡng bách vẫn tồn tại trong các trung tâm cai nghiện. Dựa vào lời tường thuật của các người mới được thả khỏi trại, báo cáo vạch rõ các trại cai nghiện áp dụng những

Em bé mồ côi Sùng Mì Sò, 12 tuổi thuộc dân tộc H'mong đang oằn mình vác gạch lên dốc để kiếm 2000 đồng trong mùa dịch Covid-19. Ảnh Hải Âu trên trang mạng báo Thanh Niên.

biện pháp hà khắc buộc các trại viên làm việc quá sức để tăng gia sản xuất, không được nhận thù lao tương xứng, và nhiều khi bị đánh đập vì không đạt được chỉ tiêu sản xuất.¹⁷

Một cuộc nghiên cứu về tình trạng lao động cưỡng bách trong các nhà tù tại Việt Nam của tổ chức Lao Động Việt (Viet Labor) thực hiện vào năm 2016 cho thấy có khoảng 100 đến 200 ngàn tù nhân

¹⁴ Thanh Niên. *Suất ăn rẻ tiền là nguyên nhân ngộ độc thực phẩm cho công nhân*.

<https://thanhnien.vn/doi-song/suat-an-re-tien-la-nguyen-nhan-ngo-doc-thuc-pham-cho-cong-nhan-846092.html>

¹⁵ Human Rights Watch. *The Rehab Archipelago: Forced Labor and Other Abuses in Drug Detention*. 2011.

<https://www.hr-dp.org/contents/974>

¹⁶ Human Rights Watch. *Torture in the Name of Treatment: Human Rights Abuses in Vietnam, China, Cambodia, and Lao PDR*. 2012. https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/HHR%20Drug%20Detention%20Brochure_LOWRES.pdf

¹⁷ International Labor Rights Forum. *Vietnam's Forced Labor Centers*.

<http://www.laborrights.org/publications/vietnams-forced-labor-centers>

trong khoảng 60 nhà tù bị bắt buộc phải làm việc cực nhọc từ 40 đến 50 giờ mỗi tuần mà không được trả lương. Các mặt hàng sản xuất bao gồm hạt điều, quần áo, cao su, gạch, đá, lúa, mía, v.v.¹⁸

Trong năm 2019, QHVN đã thông qua việc tu chính Luật Thi hành án hình sự năm 2019 (có hiệu lực từ ngày 01-01-2020). Luật mới quy định chế độ lao động và tổ chức lao động cho phạm nhân tùy theo lứa tuổi, sức khỏe, giới tính, mức án, tính chất, mức độ hành vi phạm tội của phạm nhân; điều kiện đất đai, tài nguyên, ngành, nghề, trang thiết bị, phương tiện, vật tư, nguồn vốn mà trại giam đang quản lý và điều kiện cụ thể của trại giam. Theo luật này, các thiếu nhi được đưa vào các trường giáo dưỡng cũng phải lao động.

Trong xí nghiệp, những hình thức lao động cưỡng bức thường gặp là phải làm thêm giờ ngoài ý muốn dưới áp lực có thể bị sa thải.¹⁹ Một cuộc nghiên cứu của tổ chức Anti-Slavery International tại một số công ty may mặc tại Việt Nam vào năm 2018 cho thấy tất cả các công nhân bày tỏ rằng họ đã bị đe dọa mất việc làm hoặc khấu trừ lương nếu họ nghỉ ốm, mắc lỗi trong công việc hoặc làm bất cứ điều gì trái với mong đợi của ban quản lý. Các chỉ số của lao động cưỡng bức như lừa dối, hạn chế di chuyển, đe dọa và đe dọa, điều kiện sống và làm việc lạm dụng cũng như làm thêm giờ quá mức là phổ biến.²⁰

Một mảng lớn khác trong số 650 ngàn công nhân xuất khẩu ở 40 quốc gia và lãnh thổ, phần lớn tập trung ở Đài Loan, Nam Hàn, Mã Lai, Nhật Bản, và các nước Trung Đông cũng là nạn nhân của lao động cưỡng bức. Trong năm 2019, số công nhân được xuất khẩu làm việc ở nước ngoài lên đến 152.530 người, vượt 127.1% kế hoạch năm đặt ra.²¹

Nhiều người trong số họ là nạn nhân của việc buôn người, bị bóc lột bởi các công ty môi giới mà chủ là cơ quan nhà nước hoặc các viên chức của họ. Thông thường thì các công ty môi giới này tìm đến những làng nghèo khổ, hứa hẹn rằng sẽ được hợp đồng lao động tốt, rồi khi đưa họ đến phi trường ngoại quốc thì tịch thu hộ chiếu rồi giao cho chủ. Khi người lao động biết được rằng các điều khoản về lương cao là nói láo thì đã muộn, không có hộ chiếu và không có tiền để quay về được.

Chẳng hạn ở Malaysia, tỷ lệ người Việt lao động bất hợp pháp rất lớn, gần như cứ 10 người thì có 5 người là lao động trái phép.²² Theo một cuộc nghiên cứu của IOL và IOM vào năm 2017 thì có đến 76% lao động Việt ở Thái Lan, Malaysia bị lạm dụng quyền lao động.²³

Hoàn cảnh đó vẫn còn tồn tại trong năm 2019, đặc biệt tại một số quốc gia Trung Đông²⁴ hoặc đối với các công nhân xuất khẩu lao động chui tại Trung Cộng, và trường hợp trẻ em Việt bị nhập cảnh

¹⁸ Lao Động Việt. *Bản tường trình của Lao Động Việt về tù lao động*.

<https://laodongviet.org/2016/05/17/tu-nhan-an-don-lao-dong-nha-nuoc-an-loi-quat-roi/>

¹⁹ Fair Labor Association. *Forced Labor in Supply Chains: Addressing Risks and Safeguarding Workers' Freedoms*. https://www.fairlabor.org/sites/default/files/documents/reports/forced_labor_guidance_update_july-2019.pdf

²⁰ Anti-Slavery International. *Sitting on pins and needles: a rapid assessment of labour conditions in Vietnam's garment sector*. <https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2019/04/Pins-and-Needles-Vietnam-supply-chains-report.pdf>

²¹ VnEconomy. *Năm 2020, mục tiêu đưa 130.000 lao động đi làm việc ở nước ngoài*.

<http://vneconomy.vn/nam-2020-muc-tieu-dua-130000-lao-dong-di-lam-viec-o-nuoc-ngoai-20200109145853306.htm>

²² Hà Bùi. Zing. VN. *Cuộc sống ẩn dật của lao động Việt ở Malaysia*.

<https://news.zing.vn/cuoc-song-an-dat-cua-lao-dong-viet-o-malaysia-post938818.html>

²³ ILO and IOM 2017. *Risks and rewards: Outcomes of labour migration in South-East Asia*.

https://www.ilo.org/asia/publications/WCMS_613815/lang--en/index.htm

²⁴ Nghiêm Hương. *Đừng chết ở Ả-rập Xê-út*. Available at: <https://alphabooks.vn/dung-chet-o-a-rap-xe-ut>

lậu qua Anh Quốc.²⁵ [Xin xem Chương I Mục 3]

Một khía cạnh khác của lao động cưỡng bức là tình trạng trẻ em bị ngược đãi và bị bắt làm việc trong những điều kiện nguy hiểm.

Ngày 05 tháng 4 năm 2016, Quốc hội Khóa XIII đã thông qua Luật Trẻ Em số 102/2016/QH13 quy định cụ thể về các quyền và các biện pháp bảo vệ trẻ em. Năm 2015, Chính phủ Việt Nam đã cam kết rằng đến năm 2016 Việt Nam sẽ xóa bỏ các hình thức lao động trẻ em tồi tệ nhất, và đến 2020 sẽ xóa bỏ lao động trẻ em trong điều kiện nặng nhọc, độc hại nguy hiểm và dần sẽ giảm thiểu lao động trẻ em tham gia hoạt động kinh tế.

Theo tài liệu của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội năm 2019, Việt Nam hiện có 1.75 triệu trẻ em thuộc nhóm lao động, chiếm 9.6% tổng dân số trẻ em từ 5 đến 17 tuổi. 67% lao động trẻ em Việt Nam làm việc trong ngành nông nghiệp, số còn lại làm việc trong ngành công nghiệp, xây dựng và dịch vụ.²⁶

Báo cáo của Bộ Lao động Hoa Kỳ về sản phẩm do lao động thiếu nhi hay lao động cưỡng bức xuất bản năm 2018 liệt kê lãnh vực nghề nghiệp sử dụng trẻ em tại VN đã liệt kê các sản phẩm: gạch, hạt điều, cà phê, đánh cá, giày dép, đồ nội thất, may mặc, đồ da, trồng tiêu, trồng lúa, trồng cao su, trồng mía, trồng trà, nghề dệt, nghề mộc, trồng thuốc lá.²⁷

Tuy nhiên thực ra hiện tượng trẻ em bị cưỡng bức lao động phổ biến nhất tại Việt Nam là “nghề” ở đợ cho các gia đình giàu có, buôn thúng bán bưng tại các nơi công cộng như bán vé số, đánh giày... Thành phần này đã không được xếp vào báo cáo nói trên.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Sửa đổi Bộ Luật Lao Động và Luật Công Đoàn bảo đảm thiết thực quyền tự do thiết lập những công đoàn độc lập;
- Cải thiện điều kiện sinh sống và làm việc của công nhân;
- Xóa bỏ mọi hình thức lao động cưỡng bức; nghiêm cấm việc bóc lột lao động trẻ em;
- Ngưng ngay việc đàn áp những cá nhân và tổ chức đấu tranh cho quyền của người lao động.

²⁵ NCA. *National Referral Mechanism Statistics, End of Year Summary 2018*.

<https://nationalcrimeagency.gov.uk/who-we-are/publications/282-national-referral-mechanism-statistics-end-of-year-summary-2018/file>

²⁶ Zing News. *Hơn 1 triệu trẻ em Việt Nam phải làm việc trên đồng ruộng*.

<https://zingnews.vn/hon-1-trieu-tre-em-viet-nam-phai-lam-viec-tren-dong-ruong-post954460.html>

²⁷ U.S. Department of Labor. *The 2018 List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor*.

<https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/ILAB/ListofGoods.pdf>

VII

QUYỀN ĐƯỢC ĐỐI XỬ BÌNH ĐẲNG VÀ KHÔNG KỶ THỊ

Ngoài Bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và hai Công ước quốc tế về các quyền kinh tế, văn hoá và xã hội và Công ước quốc tế về các quyền dân sự chính trị, Việt Nam cũng đã tham gia nhiều công ước khác về việc chống lại phân biệt đối xử, chuyên biệt như: Công ước quốc tế về xoá bỏ các hình thức phân biệt chủng tộc (năm 1982), Công ước quốc tế về xoá bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ (năm 1982), và Công ước về quyền của người khuyết tật (2015). Hiến pháp Việt Nam được tu chính năm 2013 cũng minh thị quy định rằng “Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật” và “Không ai bị phân biệt đối xử trong đời sống chính trị, dân sự, kinh tế, văn hóa, xã hội.” (Điều 16).

Trong kỳ Kiểm điểm Định kỳ Phổ quát chu kỳ 3 vào năm 2019, Việt Nam đã tiếp nhận 20 khuyến cáo liên hệ đến vấn đề phân biệt đối xử từ các quốc gia tham dự. Việt Nam đã chấp thuận 16 và không chấp thuận 2. Hai trong 4 khuyến nghị bị từ chối liên hệ đến việc phê duyệt Công ước UNESCO 1960 về đấu tranh chống phân biệt đối xử trong lĩnh vực giáo dục.

Tuy nhiên, trong thực tế tình trạng kỳ thị và đối xử bất bình đẳng nói chung vẫn không cải thiện hơn trong năm 2019, đặc biệt là vấn đề phân biệt đối xử với những thành phần của chế độ cũ, thành phần ngoài Đảng CSVN, những tín đồ của các tôn giáo, những dân tộc thiểu số, và phụ nữ.

1. KỶ THỊ ĐỐI VỚI NHỮNG THÀNH PHẦN THUỘC CHẾ ĐỘ CŨ

Cho dù cuộc chiến đã chấm dứt từ hơn bốn thập niên qua, nhà nước Việt Nam vẫn theo đuổi một chính sách phân biệt và kỳ thị đối với phía thua cuộc như thể cuộc chiến đang còn tiếp diễn. Họ phân biệt bên này là “người có công” và bên kia là “ngụy” với tất cả những hệ lụy kèm theo.

Ngay sau 1975, ngoài việc tập trung hàng chục ngàn sĩ quan và viên chức của chính quyền Miền Nam trong các trại lao động khổ sai, cướp đoạt tài sản và đẩy ải hàng trăm ngàn gia đình có liên hệ với bên thua trận lên Vùng kinh tế mới, chính quyền CSVN còn áp dụng chính sách lý lịch đối với con cái của họ để khóa chặt bước tiến đến tương lai. Bốn mươi lăm năm sau, tuy các trại “tập trung cải tạo” đã đóng cửa, việc áp dụng chính sách lý lịch đối với người dân Miền Nam vẫn đang gây nên một hố sâu bất bình đẳng lớn lao trong mọi lãnh vực từ giáo dục, chính trị, và kinh tế.¹

Trong lãnh vực giáo dục, phần lớn con cái thuộc gia đình quân nhân và viên chức chế độ Việt Nam Cộng Hòa không có cơ hội tiếp tục đến trường vì điều kiện kinh tế gia đình. Cho dù có một số nhỏ trong họ cố gắng để con cái tiếp tục việc học thì chế độ lý lịch lại là một cản trở rất lớn. Mẫu khai lý lịch chuẩn dùng cho học sinh – sinh viên tại Việt Nam năm 2020, ngoài phần lý lịch

¹ RFA. *Ngược đãi sau 30/4 là bi kịch lịch sử.*

http://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/discri-after-fall-saigon-04222015080143.html

bản thân với câu hỏi về đoàn-đảng ra, học sinh còn phải kê khai sự liên hệ của cha mẹ với chế độ cũ. Đây vẫn luôn là một thách thức lớn cho các học sinh Miền Nam có cha mẹ là công chức hoặc quân nhân của Việt Nam Cộng Hòa.

Trong thành phần của chính quyền Việt Nam Cộng Hòa trước đây, những người bị đối xử kỳ thị rõ nét nhất bởi chế độ hiện nay là các thương phế binh. Sau 1975 khoảng 200 ngàn² thương phế binh VNCH đã phải chấp nhận sự ngược đãi của kẻ thắng trận. Một số trong những người này đã phải kéo lê cuộc đời còn lại bằng cuộc sống khắt thực trên đường phố. Mãi cho đến những năm gần đây, đặc biệt là từ năm 2014, song song với các phong trào đòi hỏi quyền con người, và với sự trợ giúp của đồng hương khắp nơi, một số thương phế binh VNCH đã tìm đến bên nhau và nói lên cho thế giới biết rằng tại VN họ đã và đang bị kỳ thị và đối xử phân biệt như là những kẻ bên lề.

Ngoài hai cơ sở tôn giáo là Chùa Liên Trì của HT Thích Không Tánh và Văn Phòng Công Lý và Hòa Bình của Dòng Chúa Cứu Thế Việt Nam, nhiều đoàn thể người Việt ở hải ngoại cũng đã góp bàn tay xoa dịu phần nào nỗi nhức nhối của những kẻ bị hắt ra bên lề xã hội. Từ năm 2014, chương trình Tri ân Thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa tại Dòng Chúa Cứu Thế Sài Gòn đã tổ chức khám bệnh, và cung cấp các vật dụng cần thiết như xe lắc, xe lăn, nạng chống, v.v... Tuy nhiên công việc từ thiện này lại bị chính quyền ngăn cản trong những năm vừa qua. Ngoài việc gây khó dễ cho những người tổ chức thiện nguyện, chính quyền còn đàn hạch những thương phế binh được giúp đỡ.³

Trong lúc đó, chính quyền áp dụng một chính sách ngược hắt đối với các thương phế binh của bộ đội cộng sản tham gia trong cuộc chiến và gia đình của họ. Theo báo cáo của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội hiện có hơn 9,2 triệu người có công được hưởng các chính sách ưu đãi dành cho người có công với cách mạng. Hàng năm, ngân sách Nhà nước đã dành hơn 32 nghìn tỷ đồng (tương đương 1 tỷ 378 triệu Mỹ kim) để thực hiện các chế độ ưu đãi đối với người có công với cách mạng.⁴ Nhờ thế ước tính năm 2019 có 99,5% hộ gia đình người có công có mức sống bằng hoặc cao hơn mức sống trung bình của nhân dân nơi cư trú.⁵

Thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa Nguyễn Văn Vinh trước ngôi nhà của ông. Ảnh từ trang mạng Trẻ Magazine.

² Hội HO Cứu Trợ TPB & QP. *Chuyện người thương binh*.

<http://tpbvnh.blogspot.com/2016/10/chuyen-nguoi-thuong-binh.html>

³ UCAN. *Công an ngăn cản chương trình tri ân thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa*.

<https://vietnam.ucanews.com/2019/02/23/cong-an-ngan-can-chuong-trinh-tri-an-thuong-phe-binh-viet-nam-cong-hoa/>

⁴ Cổng Thông tin điện tử Bộ LĐ-TBXH. *Bộ trưởng Đào Ngọc Dung: Không cho phép mình được ngưng nghỉ, hay tự hài lòng về kết quả chăm sóc người có công*. <http://www.molisa.gov.vn/Pages/tintuc/chitiet.aspx?tintucID=219246>

⁵ Dân Sinh. *Gần 100% hộ gia đình người có công có mức sống bằng hoặc cao hơn mức sống trung bình của nhân dân nơi cư trú*. <http://baodansinh.vn/gan-100-ho-gia-dinh-nguoi-co-cong-co-muc-song-bang-hoac-cao-hon-muc-song-trung-binh-cua-nhan-dan-noi-cu-tru-20191224231154476.htm>

2. KỲ THI ĐỐI VỚI NGƯỜI NGOÀI ĐẢNG

Đảng Cộng sản Việt Nam hiện nay có khoảng 5.2 triệu đảng viên trong một quốc gia với dân số khoảng 96 triệu. ĐCSVN là chính đảng duy nhất được quyền hoạt động theo Hiến pháp, và các đảng viên là những người có nhiều đặc quyền đặc lợi so với những người ngoài đảng. Sự phân biệt kỳ thi một bên là đảng viên và bên kia là người ngoài đảng không những chỉ giới hạn trong lãnh vực công quyền mà còn bao trùm mọi sinh hoạt xã hội, từ giáo dục, kinh tế, và y tế.v.v.

Về giáo dục, đặc biệt đối với việc thi tuyển, không kể những trường thuộc khối an ninh và quân sự mà điều kiện bắt buộc phải là đảng viên hoặc đoàn viên Đoàn Thanh Niên Cộng Sản Hồ Chí Minh,⁶ các trường cao đẳng và đại học khác cũng dựa vào lý lịch bản thân và gia đình của ứng viên như là điều kiện quyết định cho việc tuyển chọn. Trong năm 2015, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội đã ra Thông tư số 36/2015/TT-BLĐTBXH đề hướng dẫn việc thực hiện chế độ ưu đãi trong giáo dục đào tạo đối với người có công với cách mạng và con của họ. Trong kỳ thi tuyển vào Đại học Y khoa Hà Nội năm 2017, số thí sinh nhờ “điểm cộng” theo chế độ ưu tiên là 392 trên tổng số 476 thí sinh trúng tuyển, chiếm 82.4%.⁷

Về phương diện an sinh xã hội, trên nguyên tắc việc mọi người dân đều được hưởng chính sách an sinh xã hội của nhà nước (Điều 34 của Hiến pháp 2013); tuy nhiên, trong thực tế với chính sách đãi ngộ được áp dụng hiện nay thì các dịch vụ như nhà ở và y tế đều được phân loại và tùy theo chức vụ trong đảng mà các dịch vụ đó được phân phối.

Chẳng hạn trong lãnh vực y tế, trong lúc phần lớn các bệnh viện trong cả nước ở trong tình trạng quá tải và xuống cấp trầm trọng ảnh hưởng đến chất lượng dịch vụ y tế công nói chung,⁸ thì ở mỗi tỉnh, mỗi thành phố, mỗi huyện đều có bệnh viện riêng, hoặc khu vực riêng của bệnh viện dành chăm sóc sức khỏe cho cán bộ, đảng viên cao cấp. Ở trung ương có Ban Bảo Vệ & Chăm Sóc Sức Khỏe Cán Bộ Trung Ương, và ở địa phương có các ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh, huyện, thị xã, thành phố. Chế độ hỗ trợ và chăm sóc cũng được phân chia thành nhiều cấp tùy chức vụ cao thấp trong đảng. Theo báo cáo của Ban Bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ Trung ương thì trong năm 2019, cơ quan này đã chăm sóc 1.611 cán bộ cấp cao, tổ chức 4.525 lượt cán bộ cấp cao vào điều trị tại các bệnh viện dành riêng cho cán bộ và 9 đợt nghỉ điều dưỡng kết hợp điều trị bệnh lý, chăm sóc sức khỏe 124 nguyên cán bộ cấp cao của Đảng và Nhà nước.⁹

3. KỲ THI ĐỐI VỚI NGƯỜI CÓ TÔN GIÁO

Mặc dù điều 5 của luật Tín ngưỡng - Tôn giáo được Quốc hội Việt Nam thông qua ngày 18-11-2016 lần đầu tiên minh nhiên nghiêm cấm “phân biệt đối xử, kỳ thị vì lý do tín ngưỡng, tôn giáo”, việc phân biệt và kỳ thị đối với người có tôn giáo vẫn không cải thiện hơn trong năm 2019. Trong

⁶ Tuổi Trẻ Online. 3 điểm mới khi xét tuyển vào trường quân đội.

<https://tuoitre.vn/3-diem-moi-khi-xet-tuyen-vao-truong-quan-doi-20180305080716094.htm>

⁷ Đại Đoàn kết. Hơn 82% thí sinh đỗ Y đa khoa ĐHY Hà Nội nhờ điểm ưu tiên.

<http://daidoanket.vn/xa-hoi/hon-82-thi-sinh-do-y-da-khoa-dh-y-ha-noi-nho-diem-uu-tien-tintuc375690>

⁸ RFA. Thực trạng bệnh viện công hiện nay.

http://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/overloaded-public-hospitals-in-vn-av-12222016095151.html

⁹ Hậu Giang Online. Hội nghị trực tuyến toàn quốc triển khai nhiệm vụ bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ.

<http://baohaugiang.com.vn/thoi-su-trong-tinh/hoi-nghi-truc-tuyen-toan-quoc-trien-khai-nhiem-vu-bao-ve-cham-soc-suc-khoe-can-bo-86956.html>

thực tế, chính quyền CSVN vẫn coi các tôn giáo là mối nguy hại cho sự tồn tại của chế độ; vì thế, ngoài việc cấm đoán và đàn áp một số tôn giáo [xem chương IV của Báo cáo này], chính quyền luôn đối đãi với người có tín ngưỡng như là công dân bậc hai trong mọi lĩnh vực sinh hoạt xã hội, đặc biệt trong sinh hoạt công quyền và giáo dục.

3.1. Tín đồ các tôn giáo không có quyền và bình đẳng cơ hội trong sinh hoạt công quyền

Đối với các chức vụ dân cử, để trang trí cho chế độ, trong các kỳ bầu cử quốc hội và các Hội đồng Nhân dân tỉnh, nhà nước Việt Nam thường ấn định trước một số hạn ngạch cho các đại biểu tôn giáo được tuyển chọn theo tiêu chuẩn trung thành với Đảng CSVN. Trong kỳ bầu cử Quốc hội Khóa 14 vào năm 2016, chính quyền đã bố trí cho 6 chức sắc tôn giáo làm đại biểu.¹⁰ Tuy nhiên việc trình diễn đầy kịch tính đó không khóa lấp được thực tế khó khăn mà những người có niềm tin tôn giáo phải đối diện khi họ muốn thi thố tài năng của họ trong lĩnh vực công quyền. Chẳng hạn, với chế độ thẩm tra lý lịch ba đời, người theo tôn giáo không thể thi vào trường sĩ quan quân đội và công an.¹¹ Ngay cả người phối ngẫu của hai đối tượng này cũng không được theo đạo Công Giáo, đạo Tin Lành...¹²

Thực chất người CSVN luôn nghi ngờ người có tín ngưỡng vì họ xem tôn giáo như là một thế lực đối nghịch với tham vọng toàn trị của họ, ngay cả trên bình diện tư tưởng. Trên toàn quốc cũng như ở các địa phương, không một tín đồ tôn giáo nào được giữ một chức vụ quan trọng có thực quyền.

3.2. Tín đồ các tôn giáo không có quyền và bình đẳng cơ hội trong giáo dục

Cũng như đối với con cái của những viên chức cũ của VNCH, “chủ nghĩa lý lịch” cũng được áp dụng đối với thành phần tín hữu các tôn giáo trong việc ghi danh thi tuyển vào các trường cao đẳng. Mẫu khai lý lịch chuẩn dùng cho học sinh – sinh viên tại Việt Nam luôn có câu hỏi về tôn giáo. Cũng như câu hỏi về đảng-đoàn, lý lịch gia đình trước 1975, câu hỏi về tôn giáo là một yếu tố quan trọng quyết định đến tương lai con đường học vấn và nghề nghiệp.¹³ Những học sinh – sinh viên khai có tôn giáo sẽ không được ưu tiên lựa chọn ngành học, học bổng, và các quyền lợi khác dù điểm số khả năng cao hơn các học sinh khác.

4. KỲ THỊ ĐỐI VỚI CÁC SẮC TỘC THIỂU SỐ

Việt nam có 54 sắc dân, trong đó người Kinh chiếm 85,3% dân số, 53 dân tộc thiểu số chiếm 14,7% còn lại. Trừ người Hoa mà đa số sống bằng kinh doanh ở các khu thị tứ, số còn lại sống rải rác ở những vùng núi non hẻo lánh ở Cao nguyên Trung phần và Tây Bắc phần. Một số lớn các sắc dân có tập tục và ngôn ngữ riêng. Việc nghiêm cấm các chính sách và hành vi kỳ thị giữa các sắc dân đã được ghi vào Hiến Pháp năm 2013 ở điều 5: “Các dân tộc bình đẳng, đoàn kết, tôn trọng và giúp nhau cùng phát triển; nghiêm cấm mọi hành vi kỳ thị, chia rẽ dân tộc.” Tuy nhiên thực tế sinh hoạt

¹⁰ Ban Tôn giáo Chính phủ. *Gặp mặt các chức sắc tôn giáo là đại biểu Quốc hội khóa XIV*.

http://btgcp.gov.vn/Plus.aspx/vi/News/38/0/248/0/14716/Gap_mat_cac_chuc_sac_ton_giao_la_dai_bieu_Quoc_hoi_khoa_XIV

¹¹ Luật sư X. *Người theo tôn giáo có thể trở thành công an được không?*

<https://lsx.vn/nguoi-theo-ton-giao-co-the-tro-thanh-cong-an-duoc-khong/>

¹² Xaluan.com. *Điều kiện kết hôn với người trong ngành công an theo quy định mới nhất hiện nay?*

<https://www.xaluan.com/modules.php?name=News&file=article&sid=2475766>

¹³ hoc.vtc.vn. *Sơ yếu lý lịch tân sinh viên điền như thế nào?*

<http://hoc.vtc.vn/so-yeu-ly-lich-tan-sinh-vien-dien-nhu-the-nao-pt5985>

hàng ngày cho thấy nạn kỳ thị vẫn là mối lo âu thường trực của người dân thiểu số. Việc kỳ thị đối với các dân tộc ít người đặc biệt nổi bật trong các lĩnh vực kinh tế, giáo dục, và chính trị.

4. 1. Kỳ thị đối với các sắc tộc thiểu số: Bất bình đẳng trong sinh hoạt kinh tế

Những kế hoạch “xóa đói giảm nghèo” ở Việt Nam sau chính sách đổi mới kinh tế đã tăng lợi tức trung bình của người dân phần lớn nhờ vào lượng đầu tư nước ngoài và ngoại viện. Tuy nhiên sự tăng trưởng kinh tế thực ra chỉ đem lại giàu có cho một thiểu số ở thành thị, và đào sâu thêm hố ngăn cách giàu – nghèo giữa nhiều thành phần xã hội khác nhau. Đa số người dân, đặc biệt là các sắc dân thiểu số, còn đứng ngoài lề của sự phát triển này. Chính ông Hà Ngọc Chiến, Chủ tịch Hội Đồng Dân Tộc của Quốc Hội Việt Nam hiện nay cũng thừa nhận người dân tộc thiểu số chiếm gần 53% tổng số người nghèo toàn quốc trong lúc họ chỉ có 14% dân số cả nước.¹⁴ Thành quả của tăng trưởng kinh tế tập trung trong tay người Kinh và người gốc Hoa trong lúc các sắc dân thiểu số không những tiếp tục chịu cảnh nghèo, mà hơn thế nữa, mức độ phát triển cũng chậm hơn.

Có nhiều lý do tương tác đưa đến tình trạng chênh lệch đó, như vị trí địa dư, trình độ giáo dục, văn hóa... Tuy nhiên lý do quan trọng nhất vẫn là chính sách đối xử bất công đối với các nhóm sắc dân thiểu số này, đặc biệt là chính sách về đất đai. Mặc dù Luật đất đai năm 2013 quy định rằng: “Việc giao đất, cho thuê đất phải ưu tiên hộ gia đình, cá nhân là dân tộc thiểu số không có đất hoặc thiếu đất sản xuất ở địa phương,” (Điều 133) nhưng cho đến nay tình trạng kỳ thị đối với các sắc tộc thiểu số về việc sở hữu và sử dụng đất vẫn là một vấn đề nhức nhối.

Cho đến nay, tuyệt đại đa số các dân tộc ít người sống bằng nghề làm rẫy. Đất là nguồn sống chính, nếu không là duy nhất, của các dân tộc ít người. Sau 1975, với chính sách tái bố trí dân số, không gian sống của người thượng du càng bị thu nhỏ lại. Các số liệu chính thức cho thấy dân số của khu vực Cao Nguyên Trung Phần đã tăng từ 1,5 triệu người vào năm 1975 lên đến khoảng 6 triệu người vào năm 2010.¹⁵ Đa số những người mới đến là từ Miền Bắc vào. Việc khai thác rừng lấy gỗ bất hợp pháp, việc xây dựng các công trình hạ tầng như thủy điện, thủy lợi, và chính sách phát triển nông nghiệp của nhà nước qua việc khuyến khích canh tác quy mô lớn nông sản xuất khẩu và cao su, đã đẩy các buôn làng vào sâu hơn đến những vùng đất kém màu mỡ. Cũng theo ông Chủ tịch Hội Đồng Dân Tộc của Quốc Hội Việt Nam, việc giải quyết đất ở và đất sản xuất dành cho người các sắc tộc ở cao nguyên chưa cải thiện nhiều; thiếu đất sản xuất

Hai trẻ em nghèo dân tộc H'mong trong ngôi nhà rách nát của gia đình. Ảnh lấy từ youtube của Giàng A Pháo TV

¹⁴ Quốc hội Việt Nam. *Kết Quả Thực Hiện Chỉ Tiêu Giảm Nghèo Chưa Thực Sự Bền Vững*. <http://quochoi.vn/hoat-dongcuaquochoi/cackhopquochoi/quochoikhoaXIII/kyhopthusau/Pages/danh-sach-ky-hop.aspx?ItemID=37252&-CategoryId=0>

¹⁵ Vu Quoc Ngu. *Land Ownership in Vietnam and Land Seizure in One-party State*. <http://www.info-vietnam.de/VUQUOCNGU.pdf>

nên không thể có nguồn lực để thực hiện sinh kế.¹⁶

4. 2. Kỳ thị đối với các sắc tộc thiểu số: Bất bình đẳng trong giáo dục và y tế

Một hệ luận tất yếu của nghèo đói là thất học. Nhiều cuộc nghiên cứu về vấn đề giáo dục của thiểu số các sắc tộc tại Việt Nam đều đưa đến kết luận rằng các sắc dân thiểu số là thành phần ít có cơ hội tiếp nhận giáo dục nhất. Sự chênh lệch về giáo dục giữa các học sinh người Kinh và các sắc dân thiểu số không có gì thay đổi trong những năm qua. Các học sinh người dân tộc thiểu số bị loại ra khỏi sự phát triển giáo dục, đặc biệt từ cấp hai trở lên. Có đến 65% học sinh người Kinh và người gốc Hoa ghi danh học trung học phổ thông trong lúc tỷ lệ đó chỉ có 13.7% đối với học sinh thuộc các nhóm sắc dân thiểu số khác.¹⁷ Một nghiên cứu khác cho thấy 20.8% người các sắc dân thiểu số trên 15 tuổi không biết đọc và viết, trong lúc tỷ số đó chỉ ở 5.3% đối với người Kinh.¹⁸

Một yếu tố không kém quan trọng khiến hiện tượng bỏ học phổ biến hơn đối với các học sinh các dân tộc thiểu số là sự khác biệt ngôn ngữ, nhất là đối với những năm đầu đến trường.¹⁹ Trong những năm gần đây nhà nước Việt Nam đã thí nghiệm việc dạy song ngữ (tiếng Việt và tiếng dân tộc thiểu số) cho một số trường tiểu học ở những vùng có đông người sắc tộc; tuy nhiên kết quả rất khiêm nhường bởi số giáo viên có khả năng song ngữ rất hạn chế.²⁰

Việc chăm sóc y tế cho người dân tộc thiểu số đã được quy định ở điều 58 của Hiến pháp VN: “Nhà nước có chính sách ưu tiên chăm sóc sức khỏe cho đồng bào dân tộc thiểu số, đồng bào ở miền núi, hải đảo và vùng có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn.” Thế nhưng, theo báo cáo của Save The Children tại Việt Nam, sự chênh lệch về dinh dưỡng giữa trẻ em người Kinh và trẻ em người các sắc tộc thật đáng lo ngại. Có 14% trẻ em Kinh tuổi 12 bị bệnh còi, trong lúc tỷ lệ đó lên đến 52.4% ở các trẻ em các sắc tộc. Số trẻ em sắc tộc có cơ hội được nuôi bằng sữa bò ít hơn 10%, trong lúc tỷ lệ đó đối với các trẻ thơ người Kinh-Việt gốc Hoa là từ 41% đến 54%.²¹

4. 3. Kỳ thị đối với các sắc tộc thiểu số: Bất bình đẳng trong sinh hoạt chính trị

Trong cuộc bầu cử Quốc hội khóa XIV năm 2016, ĐCSVN đã bố trí đưa 86 người thuộc các dân tộc thiểu số vào nghị trường. Con số này, theo như báo cáo, thấp hơn con số dự kiến 4 người.²² Những con số dự kiến đó cho thấy, cũng như đối với thành phần đại biểu các tôn giáo hoặc phụ nữ tại Quốc hội, đây cũng chỉ là những hạn ngạch đã được sắp xếp với mục đích trình diễn của

¹⁶ Quốc hội Việt Nam, *Ibid*.

¹⁷ OXFAM. *Thu hẹp khoảng cách – Cùng giảm bất bình đẳng ở Việt Nam*. Nhà Xuất Bản Lao Động & Xã Hội, Hà Nội 2017, tr. 7

¹⁸ Tùng Phùng et al. *Ethnic Minorities and Sustainable Development Goals: Who Will Be Left Behind*. UNDP. Hanoi 2016

¹⁹ Le Thuc Duc and Tran Ngo Minh Tam. *Why Children in Vietnam Drop out of School and What They Do After That*. <http://www.younglives.org.uk/content/why-children-vietnam-drop-out-school-and-what-they-do-after>

²⁰ Bình Phước Online. *Gian nan dạy - học tiếng Việt, tiếng dân tộc thiểu số*. <http://baobinhphuoc.com.vn/Content/gian-nan-day---hoc-tieng-viet-tieng-dan-toc-thieu-so---bai-1-54840>

²¹ Save The Children. *Save The Children calls on to Improve Ethnic Minority Children's Life in Vietnam*. <https://vietnam.savethechildren.net/news/save-children-calls-improve-ethnic-minority-children%E2%80%99s-life-vietnam>

²² VOV. *Chính thức công bố 496 đại biểu Quốc hội khóa XIV*. <http://vov.vn/chinh-tri/quoc-hoi/chinh-thuc-cong-bo-496-dai-bieu-quoc-hoi-khoa-xiv-518820.vov>

Đảng CSVN. Trong chế độ độc đảng tại Việt Nam ngày nay, mục đích và quá trình tổ chức bầu cử là chỉ để củng cố quyền lực của đảng cầm quyền. Những người được gọi là đại biểu của các dân tộc thiểu số được chọn bởi chính quyền trung ương với nhiệm vụ là chuyển đạt mệnh lệnh từ trên xuống. Người dân tộc thiểu số ở các buôn làng không có một cơ chế phát sinh từ họ và đại diện được những quyền lợi của họ. Vì thế họ chỉ có thể bày tỏ nguyện vọng qua biểu tình, trốn ra nước ngoài, hoặc những hình thức chống đối khác. Đó chính là lý do của các cuộc đàn áp tập thể hoặc bắt bớ cá nhân mà người dân tộc thiểu số đã và đang phải tiếp tục chịu đựng. Hiện tại số người Thượng chạy trốn qua Thái Lan để tránh chính quyền Việt Nam bắt bớ cũng đang sống trong tình cảnh khó khăn; họ có thể bị bắt và trục xuất về Việt Nam bất cứ lúc nào.²³

Việc chính quyền cộng sản Việt Nam tiếp tục kỳ thị và ngược đãi các sắc dân thiểu số ở miền Cao nguyên Trung phần Việt Nam bắt nguồn từ sự nghi ngờ lòng trung thành của họ đối với chế độ hiện hành. Trong thời gian trước 1975, những nhóm sắc dân này đã có nhiều liên hệ với chính quyền Miền Nam cũng như quân đội Hoa Kỳ, và sau 1975 chính quyền luôn coi việc theo đạo Tin Lành của dân tộc thiểu số vùng Cao nguyên như là một mối đe dọa chính trị đối với chế độ.

5. KỲ THỊ ĐỐI VỚI PHỤ NỮ

Việt Nam tham gia Công ước của Liên hiệp quốc về Xóa bỏ mọi Hình thức Phân biệt Đối xử với Phụ nữ (CEDAW) từ năm 1982. Trong lãnh vực lập pháp, Việt Nam quả thực đã ban hành nhiều luật lệ liên hệ đến quyền của nữ giới, như Luật Bình đẳng giới (2006), Luật Phòng, chống bạo lực gia đình (2008) và nhiều nghị quyết, chính sách riêng cho công tác phụ nữ...

Tuy nhiên, trong thực tế tình trạng kỳ thị và ngược đãi phụ nữ vẫn phổ biến đến mức báo động trong mọi môi trường sinh sống, từ gia đình đến môi trường lao động và xã hội.

Theo Nghiên cứu quốc gia về Bạo lực Gia đình đối với phụ nữ ở Việt Nam được Chính phủ Việt Nam và Liên Hợp Quốc công bố năm 2010 thì có đến 58% số phụ nữ đã từng phải hứng chịu ít nhất một trong số ba loại bạo lực gia đình: thể xác, tình dục và tinh thần.²⁴

Từ đó đến nay, dù đã có nhiều luật lệ và chương trình trên toàn quốc, hiện tượng phụ nữ bị hành hung bằng bạo lực không những không thuyên giảm, mà lại có chiều hướng gia tăng.²⁵

Thống kê của Tòa án Nhân dân tối cao về kết quả 10 năm thi hành Luật Phòng, chống bạo lực gia đình cho thấy từ ngày 1-7-2008 đến ngày 31-7-2018, tòa án nhân dân các cấp đã giải quyết sơ thẩm 1.384.660 vụ án ly hôn, trong đó có 1.060.767 vụ xuất phát từ bạo lực gia đình. Điều đáng quan tâm là số lượng các vụ bạo hành đối với phụ nữ được trình báo chỉ chiếm một tỷ lệ nhỏ so với những vụ mà người phụ nữ đã âm thầm chịu đựng.²⁶ Nguyên nhân chủ yếu của bạo lực gia đình là do bất bình đẳng giới vẫn tồn tại trong xã hội và trong mỗi gia đình.

Trong môi trường làm việc, Việt Nam đã phê chuẩn nhiều công ước quốc tế của Tổ chức lao động Thế giới (ILO) liên hệ đến bình đẳng việc làm. Tuy nhiên theo thống kê mới nhất của Bộ Kế hoạch

²³ Luật Khoa Tạp Chí. *Khi Tây Nguyên không còn là nhà*.

<https://www.luatkhoa.org/2019/09/khi-tay-nguyen-khong-con-la-nha/>

²⁴ Tổng Cục Thống Kê. *Nghiên cứu mới cho thấy tỷ lệ bạo lực gia đình ở Việt Nam ở mức cao*.

<https://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=418&ItemID=10692>

²⁵ Nhân Dân. *Có đánh trống, bỏ dùi?*

<https://www.nhandan.com.vn/cuoituan/phong-su/item/42240302-co-danh-trong-bo-dui.html>

²⁶ VNExpress. *Domestic violence an under-reported problem in Vietnam*.

<https://e.vnexpress.net/news/news/domestic-violence-an-under-reported-problem-in-vietnam-3853670.html>

và Đầu tư, thì lao động nữ luôn nhận được mức thu nhập thấp hơn nam giới dù có cùng trình độ học vấn, độ tuổi, nhóm dân tộc.²⁷

Sự kỳ thị và bất bình đẳng giới tính bi đát nhất trong việc làm chính là số phận của những thiếu nữ vì hoàn cảnh kinh tế gia đình mà phải di dân lao động. Trong những năm gần đây, cùng với đà phát triển kinh tế, số người từ nông thôn đổ về các đô thị tăng mạnh, trong số đó lao động nữ chiếm tỷ lệ khá lớn, chủ yếu làm việc trong các ngành như may mặc, da giày, điện tử, chế biến thực phẩm... Tuy nhiên, đa số lao động di cư làm các công việc đơn giản trong khu vực kinh tế phi chính thức không có hợp đồng lao động, không có bảo hiểm y tế, bảo hiểm xã hội; và tệ hơn nữa, họ thường xuyên là nạn nhân của bạo lực.²⁸

Trong lãnh vực công quyền, Việt Nam thường tự hào về thành tích có nhiều phụ nữ tham gia chính quyền. Trong Quốc hội Khóa XIV được bầu lên năm 2016, có 133 phụ nữ, chiếm 26,80% tổng số đại biểu Quốc hội. Ở cấp tỉnh có 26,46% đại biểu hội đồng nhân dân là phụ nữ, và ở cấp xã tỷ lệ đó là 26,70%. Sự thực những số liệu đó không hề có khả năng biểu hiện được sự tham dự của nữ giới bởi vì trong cơ chế bầu cử của nền chính trị của CSVN tất cả các ứng cử viên các cấp đều do Đảng Cộng sản đề cử hoặc cho phép thông qua Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Lại nữa, các cơ chế đại biểu trong chế độ chính trị hiện hành không hề có chút quyền lực nào; mọi quyết định đều thuộc về đảng ủy; và thực tế là trong số 200 thành viên của Trung ương ĐCSVN hiện nay có 20 nữ, chỉ đạt tỷ lệ 10%, trong số 63 bí thư tỉnh-thành ủy hiện nay chỉ có 7 phụ nữ, chiếm 11%. Đây mới thực sự là những chức vụ quyền lực nhất trong hệ thống chính quyền Việt Nam hiện nay.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Tăng cường các nỗ lực nhằm giải quyết tình trạng phân biệt đối xử dựa trên lý lịch chính trị, tôn giáo, nguồn gốc sắc tộc, và phái tính, không chỉ bằng luật lệ, mà bằng những hành động cụ thể;
- Ngưng ngay việc tra cứu lý lịch chính trị và tôn giáo trong việc tuyển chọn giáo dục và nghề nghiệp.
- Thiết lập một cơ chế độc lập, bao gồm những tổ chức nhân quyền quốc tế, để điều tra những vi phạm các công ước quốc tế về chống kỳ thị mà Việt Nam đã ký kết.

²⁷ Bộ Kế hoạch và Đầu tư. *Bất bình đẳng giới về thu nhập và một số nguyên nhân*.
<http://ncif.gov.vn/Pages/NewsDetail.aspx?newid=21606>

²⁸ Dân Sinh. *Lao động nữ di cư thường phải gánh chịu bạo lực kép*.
<http://baodansinh.vn/phu-nu-di-cu-chiu-bao-luc-kep-42263.htm>

VIII

QUYỀN ĐƯỢC HƯỞNG CUỘC SỐNG AN LẠC

Khi nói đến nhân quyền, Việt Nam luôn lấy việc “xóa đói giảm nghèo” như là một chọn lựa ưu tiên, và việc tăng trưởng lợi tức trung bình theo đầu người như là thành quả của chính sách đó.¹ Dựa vào tiêu chuẩn thu nhập bình quân này, chính quyền cho rằng Việt Nam đã thực hiện được những bước tiến về nhân quyền với Chương trình xóa đói giảm nghèo. Trong 5 năm, tỉ lệ gia đình nghèo cả nước đã giảm từ 14,2% vào năm 2010 xuống còn 4,25% vào năm 2015.²

Tuy nhiên, cuối năm 2015, Thủ tướng Chính phủ VN đã ký quyết định số 59/2015/QĐ-TTg để thiết lập cách đo lường mức nghèo đói dựa trên nhiều tiêu chuẩn, bao gồm mức thu nhập, dịch vụ y tế, giáo dục, nhà ở, nước sạch, và thông tin.

Việc tiếp cận và giải quyết nạn nghèo đói qua nhiều chiều kích như vậy là một bước tiến vì nó phản ánh chính xác hơn thực trạng xã hội và phù hợp với những đòi hỏi của nhân quyền trong lãnh vực an sinh.

Dựa vào phương pháp đo lường đa chiều này, Bộ Lao động - Thương Binh và Xã hội (LĐ-TBXH), đã kết luận trong năm 2018, trên cả nước có 1.304.001 hộ nghèo, chiếm 5,23% tổng số hộ dân cả nước. Trong đó, hộ nghèo về thu nhập là 1.167.439 hộ; hộ nghèo thiếu hụt tiếp cận các dịch vụ xã hội cơ bản là 136.562 hộ.³

Tuy nhiên khi nhìn vào thực trạng Việt Nam để đánh giá việc thực thi quyền an sinh mọi người đều có thể nhận ra sự cách biệt giữa những báo cáo thành tích và hoàn cảnh người dân đang sống.

1. AN SINH CHO MỘT THIỂU SỐ

Với chính sách Đổi Mới vào cuối thập niên 80, Việt Nam đã có những thành tựu trong lãnh vực gia tăng sản lượng quốc gia nhờ đầu tư trực tiếp của các công ty ngoại quốc, những chương trình Hỗ trợ Phát triển Chính thức (ODA), số lượng kiều hối, và nhất là nhờ vào quá trình bãi bỏ quy định và tự do hóa thị trường sau khi gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO).

Theo số liệu của chính quyền Việt Nam, mức tăng trưởng tổng sản lượng trong nước (GDP) năm 2019 đạt đến 7,02% vượt mục tiêu đề ra. Thu nhập bình quân 1 người trong năm 2019 là 4,2 triệu

¹ Tạp chí Quốc phòng toàn dân. *Thành tựu xóa đói, giảm nghèo - một điểm sáng trong bảo đảm quyền con người ở Việt Nam*. <http://tapchiquptd.vn/zh/an-pham-tap-chi-in/thanh-tuu-xoa-doi-giam-ngheo-mot-diem-sang-trong-bao-dam-quyen-con-nguoi-o-viet-nam/2561.html>

² Lao Động. *Tỷ lệ hộ nghèo giảm chỉ còn 4,25%*. <http://m.laodong.com.vn/thoi-su-xa-hoi/ty-le-ho-ngheo-giam-chi-con-425-601543.bld>

³ Bộ Lao động Thương binh và Xã hội. *Quyết định 1052/QĐ-LĐTBXH*, ngày 29 tháng 07 năm 2019

đồng / tháng tức 50 triệu 4 / năm [tương đương US\$ 2,140].⁴

Tuy nhiên theo nhiều cuộc nghiên cứu, mức độ tăng trưởng kinh tế đó không cải thiện được tình trạng nghèo đa chiều nói chung bởi sự cách biệt càng ngày càng lớn giữa một số người có nhiều đặc quyền đặc lợi và đại đa số quần chúng.

Theo kết quả nghiên cứu về Chỉ số Hiệu quả Quản trị và Hành chính công cấp tỉnh (PAPI) ở Việt Nam năm 2018 thì mặc dù Việt Nam đã có tỷ lệ tăng trưởng kinh tế 7%, sự lo lắng lớn lao nhất của người dân vẫn là tình trạng nghèo và đói. Cuộc nghiên cứu ở 63 tỉnh, thành phố cho thấy có đến 90% trong số 13,304 người được hỏi cho biết họ kiếm được ít hơn 20 triệu đồng/tháng [tương đương US\$800] trong năm 2018; 10 phần trăm còn lại kiếm được trên 20 triệu đồng. Tuy nhiên chỉ có 1.7% của 10% này có lợi tức trên 40 triệu đồng/tháng.⁵

Như vậy việc tăng trưởng kinh tế chỉ làm giàu cho một số rất ít. Thành phần không hưởng được thành quả của phát triển kinh tế là đại đa số người sống ở thôn quê, những nhóm dân tộc thiểu số, những người tàn tật. Riêng đối với những nhóm dân tộc thiểu số, chính ông Hà Ngọc Chiến, Chủ tịch Hội Đồng Dân Tộc của Quốc Hội Việt Nam hiện nay cũng thừa nhận người dân tộc thiểu số chiếm gần 53% tổng số người nghèo toàn quốc trong lúc họ chỉ có 14% dân số cả nước.⁶ Những chương trình giảm nghèo cho người dân tộc không bền vững, và mức độ tái nghèo rất cao. Có khoảng 54 ngàn gia đình không có đất canh tác, 58 ngàn gia đình không có đất thổ cư, và 223 ngàn gia đình không có được nguồn nước uống an toàn.⁷

Trong lúc đó một nhóm nhỏ siêu giàu, gắn liền với chế độ chính trị, tách hẳn với cuộc sống làm than của đại đa số dân chúng. Theo Báo cáo Thịnh vượng 2019 (Wealth Report) của Knight Frank, Việt Nam xếp hàng thứ tư trong 10 nước có số lượng triệu phú gia tăng nhiều nhất. Báo cáo cũng tiên liệu số lượng người siêu giàu ở Việt Nam sẽ gia tăng với tốc độ nhanh nhất thế giới với 31% trong 5 năm tới.⁸

Nhóm người này đã trở thành giàu có một cách nhanh chóng bằng bốn cách: một là do được ưu đãi “trốn thuế hợp pháp”, hai là do thu lợi từ quá trình cổ phần hóa tài sản nhà nước, ba là do đặc quyền nắm được thông tin về quy hoạch đất đai, bốn là do tham nhũng, sau hết mới do tài kinh doanh.⁹ Theo TS Lê Đăng Doanh, nguyên Viện trưởng Viện Quản lý Kinh tế Trung ương, nhóm người mới giàu này chỉ là “sản phẩm của thể chế hiện hành, của chủ nghĩa tư bản hoang dã.”¹⁰

Bất quân bình của cải ảnh hưởng đến hầu hết các lãnh vực khác của an sinh: chăm sóc y tế, cơ hội

⁴ Tổng Cục Thống kê. *Thông cáo báo chí về tình hình kinh tế - xã hội quý IV và năm 2019*.
<https://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=382&idmid=2&ItemID=19453>

⁵ CECODES, VUSTA, UNDP. *Chỉ số Hiệu quả Quản trị và Hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam - Đo lường từ kinh nghiệm thực tiễn của người dân, năm 2018*.
http://papi.org.vn/wp-content/uploads/2019/03/2018PAPIREPORT_VIE_FINAL.pdf

⁶ Quốc hội Việt Nam. *Kết Quả Thực Hiện Chỉ Tiêu Giảm Nghèo Chưa Thực Sự Bền Vững*.
<http://quochoi.vn/hoatdongcuaquochoi/cackyhopquochoi/quochoikhoaXIII/kyhopthusa/Pages/danh-sach-ky-hop.aspx?ItemID=37252&CategoryId=0>

⁷ International Work Group for Indigenous Affairs. *Indigenous World 2019: Vietnam*.
<https://www.iwgia.org/en/vietnam/3439-iw2019-vietnam.html>

⁸ VNExpress. *Number of extremely rich Vietnamese people goes up*.
<https://e.vnexpress.net/news/business/economy/number-of-extremely-rich-vietnamese-people-goes-up-3890543.html>

⁹ Lao Động. *Khoảng cách ghê gớm*. <http://laodong.com.vn/su-kien-binh-luan/khoang-cach-ghe-gom-87166.bld>

¹⁰ VOA. *2016 - năm các triệu phú Việt lộ diện*.
<http://www.voatiengviet.com/a/nam-2016-cac-trieu-phu-viet-lo-dien/3661332.html>

giáo dục, tiếp cận nguồn nước sạch, cơ hội tiến thân v.v.

Về dịch vụ y tế, Hiến pháp năm 2013 (Điều 38) quy định rằng: “Mọi người có quyền được bảo vệ, chăm sóc sức khỏe, bình đẳng trong việc sử dụng các dịch vụ y tế và có nghĩa vụ thực hiện các quy định về phòng bệnh, khám bệnh, chữa bệnh.” Trong thực tế tình trạng chênh lệch trong dịch vụ y tế giữa thị dân và cư dân ở đồng quê, đặc biệt các sắc dân thiểu số ở những buôn làng hẻo lánh không có gì cải thiện hơn. Theo một báo cáo của Ngân Hàng Thế Giới năm 2019, dân tộc thiểu số ở Việt

Những tòa nhà kiến trúc tân kỳ sang trọng nằm cạnh những xóm lá dọc theo Sông Sài Gòn, TP Hồ Chí Minh. Ảnh từ trang mạng VietnamFinance

Nam thường xuyên đối mặt với tình trạng thiếu dinh dưỡng. Tỷ lệ thấp còi ở trẻ em người dân tộc thiểu số cao gấp 2 lần so với nhóm trẻ em người Kinh, và tỷ lệ trẻ em người dân tộc thiểu số thiếu cân cũng lớn hơn gấp 2,5 lần so với trẻ em người Kinh.¹¹ Theo báo cáo của tổ chức UNICEF, tử suất của trẻ em dưới 5 tuổi thuộc các sắc dân thiểu số cao gấp 3.5 lần hơn các trẻ em cùng tuổi người Kinh.¹²

Về bất bình đẳng cơ hội giáo dục giữa người giàu và người nghèo vẫn không có gì thay đổi nhiều trong hai thập niên vừa qua. Vào năm 1998 có khoảng 55% gia trưởng trong các gia đình nghèo có trình độ tiểu học trở xuống, đến năm 2016, tỷ lệ đó chỉ tăng lên 57%.¹³ Trẻ em nghèo ở Việt Nam, đặc biệt là trẻ em dân tộc thiểu số có ít cơ hội giáo dục hơn so với trẻ em khác. Một cuộc nghiên cứu của UNICEF mới đây cho thấy những trẻ em 5 tuổi thuộc về những gia đình nghèo nhất không tới trường nhiều gấp ba lần con cái của những gia đình giàu nhất cùng một độ tuổi. Tỷ số cách biệt đó là 5.5 lần hơn ở bậc tiểu học, và 10 lần hơn ở bậc trung học.¹⁴

Bất bình đẳng về an sinh dễ nhận thấy nhất thuộc về lãnh vực nhà ở. Không cần phải đi đến những buôn làng hẻo lánh để thấy được điều đó bởi vì sự tương phản thể hiện ngay trong các thành phố. Cạnh những xóm lao động chen chúc người nghèo là những biệt thự của các quan chức nhà nước và lớp tư bản mới và các khu ở tập thể được bảo vệ, được xây cất bởi các nhà thầu ngoại quốc. Việc xây cất những khu sang trọng cho giai cấp được ưu đãi trong những năm gần đây không giải quyết được vấn đề nhà ở tại các thành thị, mà trái lại chỉ thu hẹp không gian sống của đa số dân nghèo.

2. AN SINH CỦA TUỔI THƠ

Việt Nam là nước đầu tiên tại Châu Á và là nước thứ hai trên thế giới tham gia Công ước về Quyền

¹¹ The World Bank. *Persistent Malnutrition in Ethnic Minority Communities of Vietnam : Issues and Options for Policy and Interventions*. <http://documents.worldbank.org/curated/en/812701574927927468/Persistent-Malnutrition-in-Ethnic-Minority-Communities-of-Vietnam-Issues-and-Options-for-Policy-and-Interventions>

¹² UNICEF. *Maternal Child Health*. <https://www.unicef.org/vietnam/maternal-child-health>

¹³ Ngo Ha Quyen. *Mekong Development Research Institute. Reducing rural poverty in Vietnam: issues, policies, challenges*. Mekong Development Research Institute. <https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2019/03/Reducing-rural-poverty-in-Vietnam-Issues-Policies-Challenges.pdf>

¹⁴ UNICEF. *Viet Nam: Progress made in reducing out of school children*. <https://www.unicef.org/vietnam/press-releases/viet-nam-progress-made-reducing-out-school-children>

trẻ em. Trong năm 2016, Quốc hội đã thông qua Luật trẻ em số 102/2016/QH13 nhằm khắc phục những thiếu sót của Luật bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em năm 2004, cho phù hợp hơn với Công ước của Liên hợp quốc về quyền trẻ em.

Trong Báo cáo Quốc gia về thực hiện quyền con người ở Việt Nam theo cơ chế Kiểm điểm Định kỳ Phổ quát (UPR) chu kỳ III năm 2019, Việt Nam khẳng định rằng: “nỗ lực bảo đảm quyền trẻ em đạt được nhiều kết quả khả quan.” Và để đánh bóng thành tích đó Ủy ban quốc gia về trẻ em chọn năm 2020 là “Năm vì trẻ em.”

Thực tế xã hội cho thấy tình trạng an sinh của trẻ em hiện nay tại Việt Nam không phải là hình ảnh chính quyền mô tả qua các luật lệ và báo cáo của họ. Một bộ phận không nhỏ trẻ thơ Việt Nam vẫn phải sống trong nguy cơ thiếu ăn, thiếu học, bị hành hạ, bị lao động cưỡng bức, và bị bán làm nô lệ.

Theo tài liệu của UNICEF hiện có khoảng 5,5 triệu trẻ em VN bị thiếu thốn ít nhất trong hai nhóm của các lĩnh vực: giáo dục, y tế, dinh dưỡng, nơi ở, nước và vệ sinh môi trường, và hòa nhập xã hội.¹⁵ Tỷ lệ trung bình trẻ em bị còi ở Việt Nam là 25%; tuy nhiên tỷ lệ đó là 6% cho những trẻ em trong nhóm 20% những gia đình giàu nhất, và 41% cho nhóm 20% những gia đình nghèo nhất.¹⁶

Theo Luật Bảo hiểm Y tế hiện hành, tất cả trẻ em dưới 6 tuổi đều nhận được chăm sóc y tế miễn phí; tuy nhiên tình trạng tham nhũng hiện nay đã làm cho luật bảo hiểm trở thành vô hiệu. Nếu cha mẹ không có tiền lót đường cho bác sĩ và nhân viên bệnh viện thì phải nhường ưu tiên cho những trẻ con nhà giàu và chỉ biết nhìn con mình bị đối xử lạnh nhạt và tệ hại.¹⁷

Về giáo dục, cũng theo tài liệu của UNICEF nói trên, có 8.1% trẻ em không theo học được ở các trường trung học cơ sở; trong đó tỷ lệ số trẻ em nhà giàu (20% có lợi tức cao nhất) là 1.7% , và trẻ em con nhà nghèo (20% gia đình có lợi tức thấp nhất) lên đến 17.9%. Một khía cạnh vô cùng quan trọng trong vấn đề quyền giáo dục của trẻ em tại Việt Nam ít được đề cập đến trong các cuộc nghiên cứu là việc nhồi sọ chủ nghĩa cộng sản ở học đường và các sinh hoạt thiếu nhi qua các đoàn thể trong hệ thống ĐCSVN như Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh và Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Chính quyền bắt buộc các thiếu nhi phải học và chấp nhận những giá trị của chủ nghĩa cộng sản và từng phục Đảng và Nhà nước.

Về lao động thiếu nhi, theo tài liệu của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội, Việt Nam hiện có 1.75 triệu trẻ em thuộc nhóm lao động, chiếm 9.6% tổng số trẻ em từ 5 đến 17 tuổi. 67% lao động trẻ em Việt Nam làm việc trong ngành nông nghiệp, số còn lại làm việc trong ngành công nghiệp, xây dựng và dịch vụ.¹⁸ [Xem thêm Chương VI - 2.3 Cưỡng bức lao động và lao động vị thành niên vẫn tiếp tục]

Tội phạm đối với trẻ em như bạo hành, xâm phạm tình dục, và buôn người vẫn còn là những vết thương xã hội càng ngày càng nhức nhối hơn. Theo Bộ LĐ-TB&XH, mỗi năm trung bình Việt Nam có khoảng 2.000 trường hợp trẻ em bị bạo lực, xâm hại được phát hiện và giải quyết, trong đó trẻ em bị xâm hại tình dục chiếm hơn 60%.¹⁹ Tuy nhiên đó chỉ là phần nổi của tảng băng, bởi vì

¹⁵ UNICEF. *Trẻ em Việt Nam*. <https://www.unicef.org/vietnam/vi/tr%E1%BA%BB-em-vi%E1%BB%87t-nam>

¹⁶ UNICEF. *The State of the World's Children 2019*. <https://www.unicef.org/reports/state-of-worlds-children-2019>

¹⁷ RFA. *Thực tế chương trình bảo hiểm y tế trẻ em ở vùng núi*.

<http://www.rfa.org/vietnamese/reportfromvn/how-vnese-children-treated-in-hospital-09262015121326.html>

¹⁸ Zing News. *Hơn 1 triệu trẻ em Việt Nam phải làm việc trên đồng ruộng*.

<https://zingnews.vn/hon-1-trieu-tre-em-viet-nam-phai-lam-viec-tren-dong-ruong-post954460.html>

¹⁹ Cổng Thông tin điện tử Bộ LĐ-TBXH. *Hội thảo Xây dựng Kế hoạch hành động Quốc gia phòng, chống bạo lực, xâm hại trẻ em*. <http://www.molisa.gov.vn/Pages/tintuc/chitiet.aspx?tintucID=29359>

theo những số liệu được trình bày trong cuộc hội thảo về trẻ em do Viện Nghiên cứu quản lý phát triển bền vững MSD và Hội Bảo vệ quyền trẻ em VACR phối hợp tổ chức ngày 13-12-2019 thì có đến 68% trẻ em độ tuổi từ 1 đến 14 từng bị cha mẹ và người thân bạo hành.²⁰

Số trẻ em bị xâm phạm tình dục càng ngày càng tăng, và số nạn nhân càng ngày càng nhỏ tuổi.²¹ Riêng tại TP Hồ Chí Minh, từ 2017 đến quý 1/2019 hành vi xâm hại tình dục trẻ em chiếm trên 85% trong tổng số vụ bạo lực, xâm hại trẻ em đã thụ lý, và có xu hướng gia tăng về số vụ lần tính chất nghiêm trọng.²² Theo báo cáo của The Economist Intelligence Unit năm 2019, Việt Nam được xếp hạng thứ 37 trong 40 nước trong lĩnh vực đối phó với nạn lạm dụng tình dục trẻ em, đứng sau cả những quốc gia lân bang như Campuchia, Thái Lan, và Mã Lai.²³

Việc buôn bán trẻ em cũng tăng đều dưới nhiều hình thức càng ngày càng phức tạp. Theo một cuộc nghiên cứu trong năm 2019 thực hiện bởi tổ chức Coram Quốc tế, khoảng chừng 5.6% số trẻ em ở Việt Nam có thể đã trải qua những hoàn cảnh có dấu hiệu buôn bán người, hoặc chính xác là đã từng bị buôn bán; và tuyệt đại đa số, 92.3%, trong số này thuộc về nhóm buôn bán người trong nội địa.²⁴ [Xin xem thêm Chương I - 3.1. Phụ Nữ Và Trẻ Em Bị Lừa Gạt Làm Nô Lệ Tình Dục Hoặc Lao Nô]

3. DÂN OAN: ĐẤT ĐAI BỊ TƯỚC ĐOẠT BẤT CÔNG VÀ QUYỀN TƯ HỮU BỊ CHÀ ĐẠP

Trong mấy thập niên gần đây Việt Nam đã tiến hành nhiều chương trình xây dựng hạ tầng cơ sở như hệ thống đường sá, khu kỹ nghệ, khu sinh thái du lịch, và các công trình tiện ích công cộng khác. Một trong những yếu tố chính trong các kế hoạch kinh tế đó chính là đất. Trong thập niên vừa qua số diện tích đất bị thu hồi từ nông dân lên đến một triệu mẫu tây, nhiều hơn cả số đất phân phối cho nông dân trong thời cải tổ ruộng đất xã hội chủ nghĩa thập niên 50 trong thế kỷ trước (810 ngàn mẫu).²⁵

Dù tiến trình đô thị hóa tăng tốc trong thập niên vừa qua, Việt Nam hiện nay vẫn là một nước nông nghiệp. Theo thống kê của Tổng cục Thống kê về Tổng điều tra dân số 2019, dân số ở khu vực nông thôn là 63.149.249 người, chiếm 65,6%. Đất đai là nguồn sống chính của nông dân, vì thế việc cưỡng chế thu hồi đất là một thảm kịch của hàng triệu “dân oan” bởi vì khi họ bị tước đoạt đất đai thì họ mất kế sinh nhai và bị đẩy vào đường cùng. Trên danh nghĩa, chính quyền cũng có đền bù một số tiền rẻ mạt cho phần đất đai bị cưỡng chế; số tiền đó chỉ có tính tượng trưng, không thể giúp người nông dân tạo được một cuộc sống mới, mà trái lại họ bị đẩy vào cảnh bế tắc không lối thoát.

²⁰ Pháp Luật . 68% trẻ em độ tuổi 1-14 từng bị cha mẹ, người thân bạo hành.

<https://baophapluat.vn/dan-sinh/68-tre-em-do-tuoi-1-14-tung-bi-cha-me-nguoi-than-bao-hanh-484598.html>

²¹ Báo Phụ Nữ. Phòng chống xâm hại tình dục trẻ em.

<http://phunuonline.com.vn/lam-me/phong-chong-xam-hai-tinh-duc-tre-em-68106/>

²² Trang tin Điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh. Độ tuổi nạn nhân là trẻ em bị xâm hại ngày càng nhỏ.

<https://hcmcpv.org.vn/tin-tuc/do-tuoi-nan-nhan-la-tre-em-bi-xam-hai-ngay-cang-nho-1491854394>

²³ The Economist Intelligence Unit. *Vietnam - Out of the shadows: Shining light on the response to child sexual abuse and exploitation*. https://outoftheshadows.eiu.com/wp-content/uploads/2019/01/VN_VIETNAM_PROFILE.pdf

²⁴ Kara Aplan and Elizabeth Yarrow. *Casting Light in the Shadows: Child and youth migration, exploitation and trafficking in Vietnam*. <https://coraminternational.org/wp-content/uploads/CTPF-report-.pdf>

²⁵ East Asia Forum. *Vietnam's land law reforms: radical changes or minor tinkering?*

<http://www.eastasiaforum.org/2013/05/14/vietnams-land-law-reforms-radical-changes-or-minor-tinkering/>

Điều nổi bật đáng ghi nhận là trong khi tiến hành việc giải phóng mặt bằng, cán bộ nhà nước cố ý phóng đại nhu cầu thực sự của kế hoạch với chủ đích là để chiếm đoạt được càng nhiều đất càng tốt, chiếm hữu phần thắng dư không dùng, và đem bán lại cho nhà kinh doanh nào trả giá cao nhất (với giá cao gấp 10 lần so với giá bồi hoàn hoặc hơn nữa) và bỏ túi số tiền sai biệt. Quản lý đất đai là một trong những lĩnh vực tham nhũng nhiều nhất. Đó là kết luận của buổi đối thoại chính sách “Những vấn đề kinh tế trong chính sách và luật pháp đất đai ở Việt Nam” do Trường Đại học Kinh tế Quốc dân và Tổng cục Quản lý Đất đai thuộc Bộ Tài nguyên và Môi trường tổ chức ngày 17-1-2019.²⁶

Trong năm 2019, những cuộc biểu tình của dân oan đòi quyền tư hữu đất vẫn tiếp tục xảy ra nhiều nơi trên toàn lãnh thổ vào nhiều thời điểm khác nhau. Có những vụ quy tụ người biểu tình từ nhiều địa phương khác nhau. [Xin xem chi tiết ở Chương III - 3. 2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa].

Ngoài vụ dân oan bị cướp đất ở khu phát triển đô thị mới Thủ Thiêm, vốn kéo dài cả chục năm nay mà người dân chưa được đền bù thỏa đáng, trong năm 2019 có hai trường hợp nổi bật khác. Đó là vụ cưỡng chế Khu Vườn rau Lộc Hưng và vụ cướp đất ở xã Đồng Tâm.

Khu vườn rau Lộc Hưng là một khu đất khoảng 48 ngàn mét vuông thuộc Phường 6 Quận Tân Bình TP Hồ Chí Minh. Đây là một phần trong dải đất lớn hơn thuộc quyền sở hữu của Tổng Giáo Phận Sài Gòn do Hội Thừa sai Paris chuyển lại trên 50 năm nay. Sau 1954, một số gia đình từ Miền Bắc di cư đến, và được chủ khu đất cho phép trồng rau mưu sinh trên khu đất này. Lăn hồi vì nhu cầu nhà ở, nhiều người đã làm nhà ở đó. Ngày 4 và 8-1-2019, ngay trước Tết Nguyên Đán, chính quyền đã huy động lực lượng an ninh và xe ủi đất đến xua đuổi dân cư và san bằng 112 căn nhà lấy có là để xây dựng trường học. Vụ cưỡng chế đất và phá hủy nhà ở tại Lộc Hưng đã gặp phải nhiều phản ứng ở trong nước và quốc tế. Chính quyền hứa giải quyết thỏa đáng, nhưng cho đến nay người dân vẫn còn phải tranh đấu.

Ngày 19-3-2019, chính quyền điều động lực lượng an ninh và xe ủi đến xua đuổi dân cư và ủi sập 112 căn nhà ở khu Vườn Rau Lộc Hưng. Ảnh từ trang mạng Tin mừng cho người nghèo.

Vụ tranh chấp đất đai tại Đồng Tâm giữa người dân và chính quyền nổi lên từ năm 2016 liên hệ đến 59ha khu đất Đồng Sinh thuộc xã Đồng Tâm, huyện Mỹ Đức, Hà Nội. Đây là khu đất người dân canh tác hàng chục năm qua, và chính quyền muốn trao cho Tập đoàn Viễn thông Quân đội Viettel để thực hiện “Dự án Quốc phòng A1”. Người dân yêu cầu chính quyền thành phố Hà Nội bồi thường thỏa đáng trước khi giải phóng mặt bằng khu đất nông nghiệp này. Chính quyền TP Hà Nội đã tráo trở nhiều lần trong việc thương lượng với người dân Đồng Tâm. Cuối cùng, ngày 9-1-2020, cũng trước Tết Nguyên Đán, chính quyền đã huy động hàng ngàn cảnh sát cơ động vào lúc 4 giờ sáng, tấn

công vào làng Đồng Tâm. Cuộc tấn công đẫm máu đã làm thiệt mạng 4 người, gồm ông Lê Đình

²⁶ Diễn Đàn Doanh Nghiệp. *Đất đai là một trong những lĩnh vực tham nhũng nhiều nhất.*
<https://enternews.vn/tham-nhung-quan-ly-dat-dai-thuoc-top-dau-143814.html>

Kinh, thủ lĩnh của dân oan Đồng Tâm và 3 cảnh sát. Ngoài ra lực lượng an ninh cũng bắt đi 19 người với cáo buộc chống người thi hành công vụ. Đây là vụ tranh chấp đất đai đẫm máu nhất từ nhiều năm qua.

4. QUYỀN ĐƯỢC HƯỞNG MÔI SINH LÀNH MẠNH

Hiến pháp Việt Nam quy định “Mọi người có quyền được sống trong môi trường trong lành và có nghĩa vụ bảo vệ môi trường” (Điều 43). Việt Nam cũng đã có Luật Bảo vệ môi trường từ năm 1993, và đã hai lần sửa đổi (2005 và 2014); tuy nhiên theo cuộc thăm dò về những lo âu của người dân do cơ quan Indochina Research Ltd. thực hiện trong năm 2019 thì ô nhiễm môi trường là nỗi lo hàng đầu của người dân Việt Nam, chỉ sau vấn đề thực phẩm độc hại.²⁷

Báo Pháp Luật, cơ quan ngôn luận của Bộ Tư Pháp Việt Nam, trong một nhận định vào tháng 12 năm 2019 cũng đã lên tiếng “Môi trường sống từ không khí, đất đai, nguồn nước (sông ngòi, biển cả) đã và đang bị ô nhiễm, đầu độc đến mức không thể chấp nhận được.”²⁸

Trước hết đối với ô nhiễm không khí, theo bảng xếp hạng Phẩm chất Không khí Thế giới năm 2019 của IQAir thì Việt Nam được xếp vào thứ hạng 15 về mức độ ô nhiễm không khí trong số 98 quốc gia, và Hà Nội là thủ đô có mức độ ô nhiễm không khí thứ 7 trong 85 thủ đô.²⁹ Theo Tổ chức Y tế Thế giới, ô nhiễm không khí là ‘kẻ giết người thầm lặng’ tại Việt Nam ngày nay. Ô nhiễm không khí có liên hệ đến 6 trong số 10 loại bệnh gây nên mức độ tử vong cao nhất tại quốc gia này.³⁰

Về ô nhiễm nước, mặc dù Việt Nam may mắn có đến 2360 sông rạch dài trên 10km, và 2/3 dân số sống trong 3 lưu vực sông chính, tuy nhiên nguồn nước sạch vẫn càng ngày càng cạn kiệt. Sự thiếu hụt nước sạch là nỗi lo âu hàng ngày của người dân. Sự khủng hoảng nước sạch trở thành trầm trọng trong những thập niên gần đây khi việc kỹ nghệ hóa thiếu hoạch định một cách khoa học chỉ nhằm lợi nhuận ngắn hạn được tiến hành ở nhiều địa phương trên toàn quốc.

Theo bản báo cáo của cơ quan Coalition for Clean Water and the Centre for Environment and Community Research phổ biến vào tháng 3-2018, có đến 70% chất phế thải từ các khu kỹ nghệ được tuôn trực tiếp vào môi trường thiên nhiên.³¹ Đây là những chất độc hại tàn phá mọi sinh vật kể cả con người. Cuộc khủng hoảng môi trường phát sinh bởi nhà máy luyện kim Formosa năm 2016 là một trường hợp nổi bật trong nhiều trường hợp ít nghiêm trọng hơn thường xuyên xảy ra ở nhiều nơi khác trong cả nước.

Báo cáo trên cũng cho thấy chỉ có 39% người dân ở nông thôn hưởng được nguồn nước sạch. Ô nhiễm nước là nguồn gốc trực tiếp của 80% bệnh hoạn ở Việt Nam. Khoảng chừng sáu triệu người nhiễm bệnh từ nước bẩn, đa số là dịch tả, thương hàn, kiết lỵ và sốt rét.

Đối với ô nhiễm đất, ngoài nguồn nước thải công nghiệp, đất đã bị xuống cấp và trở thành độc

²⁷ Indochina Research Ltd. *Social concerns in Vietnam*. <http://indochina-research.com/social-concerns-in-vietnam/>

²⁸ Pháp Luật. *Môi trường và chất lượng cuộc sống*. <https://baophapluat.vn/goc-nhin-ban-doc/bao-dong-ve-chat-luong-cuoc-song-485443.html>

²⁹ *World's most polluted countries 2019 (PM2.5)* <https://www.iqair.com/world-most-polluted-countries>

³⁰ Vietnam Investment Review. *Air pollution is Vietnam's silent killer*. <https://www.vir.com.vn/air-pollution-is-vietnams-silent-killer-56542.html>

³¹ CECR. *Báo cáo nghiên cứu: Ô nhiễm nước và sự cần thiết phải xây dựng Luật Kiểm soát ô nhiễm nước tại Việt Nam*. <https://cecr.vn/download/bao-cau-nghien-cuu-o-nhiem-nuoc-va-su-can-thiet-phai-xay-dung-luat-kiem-soat-o-nhiem-nuoc-tai-viet-nam>

Ngày 9-1-2020, chính quyền Việt Nam điều động hàng ngàn cảnh sát cơ động và xe đặc dụng tấn công xã Đồng Tâm. Hình trên trang mạng Thời báo.de

hại bởi nhiều nguồn phát sinh khác như việc lạm dụng phân bón, thuốc trừ sâu, đồ phế thải gia dụng khó tiêu hủy, phế liệu rắn của công nghiệp không được xử lý và nạn phá rừng. Chẳng hạn đối với phế liệu plastic, Việt Nam đã bị xếp thứ 17 trong 109 quốc gia có mức độ ô nhiễm rác nhựa lớn trên thế giới.³²

Chặt phá rừng là nguyên nhân gây mất cân bằng sinh thái, thay đổi khí hậu, và ô nhiễm môi trường sống. Diện tích rừng tự nhiên ở Việt Nam đang ngày càng suy giảm nhanh. Theo thống kê của Tổng cục Lâm nghiệp, chỉ trong hơn 5 năm từ năm 2012 -2017, diện tích rừng tự nhiên đã bị mất do chặt phá rừng trái pháp luật chiếm 11%. Trong năm 2019, 1.179 vụ phá rừng đã bị phát hiện, tăng trên 16% so với năm 2018.³³

Ngoài ô nhiễm không khí, nước, và đất, vấn đề thực phẩm độc hại là mối lo sợ thường xuyên của mọi gia đình Việt Nam. Theo nghiên cứu của Indochina Research Ltd. thực hiện trong năm 2019, an toàn thực phẩm là mối lo hàng đầu của người dân.³⁴ Thực phẩm bị nhiễm độc bởi nhiều nguyên nhân, nhưng chủ yếu là do sử dụng những hóa chất độc hại để bảo quản, phục hồi, và gia tăng hương vị của thực phẩm. Tình

trạng thực phẩm bị nhiễm độc được phản ánh hàng ngày qua các bài phóng sự trên các phương tiện truyền thông; chẳng hạn: “Hóa chất ‘thần kỳ’ làm rau củ héo lại tươi xanh,” “Những món đồ nguội làm từ thịt thối tẩm hóa chất,” “Mười món ăn ngậm hóa chất gây xôn xao thị trường thực phẩm,” hay “Hóa chất sôi trong nồi lẩu của dân nhậu Sài Gòn.”³⁵ Thực phẩm tẩm hóa chất độc gây ra những tác hại nghiêm trọng cho sức khỏe cho người dân, đặc biệt là những người dân nghèo.

Tình trạng sử dụng hóa chất độc hại không chỉ dừng lại ở thực phẩm mà còn phổ biến trong dược phẩm. Trong năm 2019, cơ quan an ninh đã khám phá nhiều cơ sở làm thuốc tây giả, mà vụ VN Pharma trong đó có sự dính líu của người thân Bộ trưởng Y tế là một trường hợp được dư luận chú ý nhiều nhất.³⁶

5. NẠN THAM NHỮNG VI PHẠM QUYỀN AN SINH

Tham nhũng không chỉ tác động đến sinh hoạt chính trị và kinh tế, mà trước hết và trên hết đó là

³² Báo Tin Tức. *Tăng cường kiểm soát, khắc phục tình trạng ô nhiễm môi trường.*

<https://baotintuc.vn/xa-hoi/tang-cuong-kiem-soat-khac-phuc-tinh-trang-o-nhiem-moi-truong-20200102100327439.htm>

³³ Cổng Thông tin Điện tử Quốc hội Việt Nam. *Góc nhìn đại biểu: Giải pháp nào cho vấn nạn phá rừng?*

<http://quochoi.vn/hoatdongdbqh/Pages/home.aspx?ItemID=44130>

³⁴ Indochina Research Ltd. *Ibid.*

³⁵ ZingNews. *Thực phẩm độc hại vì chứa hóa chất.*

<https://zingnews.vn/tieu-diem/thuc-pham-doc-hai-vi-chua-hoa-chat.html>

³⁶ Người Lao Động. *Vụ VN Pharma: Thủ tướng yêu cầu thanh tra Bộ Y tế.*

<https://nld.com.vn/thoi-su/vu-vn-pharma-thu-tuong-yeu-cau-thanh-tra-bo-y-te-20170830155539654.htm>

tác nhân của các vi phạm nhân quyền trong hầu hết mọi lãnh vực, đặc biệt trong lãnh vực an sinh. Việc vi phạm quyền an sinh của người dân có thể được đo lường qua mức độ tham nhũng của chính quyền VN hiện nay, bởi vì số tài khoản lớn lao của ngân sách nhà nước và ngoại viện dành cho các dịch vụ trên thay vì đến tay người dân thì lại rơi vào túi tham vô đáy của các quan chức nhà nước.

Để đối phó với tình trạng tham nhũng càng ngày càng trầm trọng, vào năm 2013 ĐCSVN đã thành lập Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng mà người đứng đầu là Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng. Cho đến nay kế hoạch chống tham nhũng này đã gây được tiếng vang với một số vụ án nhằm vào một số quan chức cao cấp trong Đảng.³⁷ Tuy vậy nạn tham nhũng trong guồng máy nhà nước cũng như nhận thức của người dân vẫn không khả quan hơn. Theo bảng xếp hạng Chỉ Số Cảm Nhận Tham Nhũng hằng năm (CPI) của Tổ chức Minh Bạch Quốc Tế (Transparency International) thì năm 2019 Việt Nam xếp hạng thứ 96 trên 180 nước được khảo sát, đồng hạng với Columbia, Tanzania, Ethiopia, và Gambia.³⁸

Theo Chỉ số Tham nhũng 2019 thì tham nhũng đã từ vị trí thứ bảy trong năm 2018 nhảy lên vị trí thứ tư trong những mối lo âu lớn nhất của người dân trong năm 2019. Một trong 5 người được hỏi cho biết họ đã hối lộ nhân viên nhà nước trong năm. 78% những người được hỏi cho rằng tệ nạn tổng tình là nghiêm trọng hoặc rất nghiêm trọng tại Việt Nam, và 3% nói họ đã từng bị tổng tình hoặc biết việc đó xảy ra cho người khác. Cũng theo cuộc nghiên cứu này thì có 5 nhóm đối tượng bị xem là tham nhũng nhất gồm: cảnh sát giao thông (chiếm 30%), công an (20%), cán bộ thuế (17%), lãnh đạo doanh nghiệp (15%) và công chức nhà nước (13%).³⁹

Nói tóm lại, tuy đã có một số vụ tham nhũng lớn đã bị đưa ra ánh sáng, tình trạng tham nhũng thường ngày mà người dân phải đối diện vẫn tiếp tục.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam nên:

- Thực hiện các mục tiêu cụ thể về quyền an sinh đồng đều cho mọi người dân.
- Tái lập quyền tư hữu đất đai cho người dân; ngưng ngay việc cưỡng chiếm đất đai đi ngược lại luật nhân quyền quốc tế; và trả lại những bất động sản bị Nhà nước tịch thu cho sở hữu chủ hợp pháp.

³⁷ Nhân Dân. *Ban Chỉ đạo T.Ư về phòng, chống tham nhũng họp phiên thứ 17*.

<https://www.nhandan.com.vn/chinhtri/item/42950002-ban-chi-dao-t-u-ve-phong-chong-tham-nhung-hop-phiên-thứ-17.html>

³⁸ Transparency International. *Vietnam*. <https://www.transparency.org/country/VNM>

³⁹ Indochina Research. *Towards Transparency - Vietnam Corruption Barometer 2019*.

https://towardstransparency.vn/wp-content/uploads/2018/11/VCB-2019_EN.pdf

PHỤ LỤC I

Danh Sách Tù Nhân Chính Trị Và Tôn Giáo Còn Bị Giam Cầm*

Cập Nhật 15/5/2020

SỐ TT	HỌ & TÊN	NĂM SINH	HOẠT ĐỘNG	NGÀY BỊ BẮT	NGÀY BỊ XỬ	TỘI DANH (Điều Luật HS)**	ÁN NĂM TÙ Ở	NĂM QUẢN THỨC	NHÀ TÙ
1	A Chi	1984	H'mong Christian	2012-09	2013-11-18	87	8		Gia Lai province prison
2	A Đào	1981	H'mong Christian pastor	2016-08-19	2017-04-28	275	5		Gia Lai province prison
3	A Gron	1943	H'mong Christian	2017	N/A	N/A	8		N/A
4	A Gyun	1980	H'mong Christian	2016-01	2016-04-26	87	5		Gia Trung prison, Gia Lai
5	A Hung	1980	H'mong Christian	2017	N/A	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
6	A Hym (Bã Kôl)	1940	Hà môn Christian	2012-04-23	2013-05-28	87	8		Kontum prison
7	A Ly	1979	H'mong Christian	2017	N/A	87	7		Gia Trung prison, Gia Lai
8	A Ngo	1998	H'mong Christian	2017	N/A	87	7		Gia Trung prison, Gia Lai
9	A Quyn	1973	Hà Môn Christian	2013-11-18	2014-09-08	87	9.5		Nam Ha prison, Ha Nam
10	A Tách (Bã Hlôl)	1959	Hà Môn Christian	2012-04-23	2013-05-28	87	11		Prison No. 5, Thanh Hoa
11	A Thin	1979	H'mong Christian	2017	N/A	87	6	3	Gia Trung prison, Gia Lai
12	A Tik	1952	H'mong Christian	2016-01	2016-04-26	87	8	3	Gia Trung prison, Gia Lai
13	A Yen	1984	H'mong Christian	2017	N/A	87	9		Gia Trung prison, Gia Lai
14	A Yum (aka Balk)	1940	H'mong Christian	2012-01-06	N/A	87	8		N/A
15	Bùi Công Thành	1990	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	8	3	N/A
16	Bùi Hiếu Võ	1962	Civil rights facebooker	2017-03-17	2018-05-09	88	4.5		Phan Dang Luu, HCM City
17	Bùi Mạnh Đồng	1978	Civil rights facebooker	2018-09-01	2018-09-27	(331)	2.5		N/A
18	Bùi Mạnh Tiến	N/A	Social activist	N/A	2020-05-08	(318)	1.25		N/A
19	Bùi Thanh Tư	1990	Street protester	2018-07-24	2018-09-26	(318)	4		Binh Thuan province prison
20	Bùi Thị Bích Tuyền	1982	Hoa Hao Buddhist	2017-11-13	2018-02-09	245	3		An Phu detention center, An Giang
21	Bùi Văn Thâm	1987	Hoa Hao Buddhist	2017-06-26	2018-02-09	245, 257	6		Xuyen Moc prison, Vung Tau
22	Bùi Văn Trung	1964	Hoa Hao Buddhist	2017-06-26	2018-02-09	245	6		An Phuoc prison, Binh Duong
23	Buyk	1952	Evangelical Christian	2013-02-03	N/A	N/A	8		Xuan Phuoc prison, Phu Yen
24	Byurk	1945	Hà môn Christian	2012-05-08	2013-05-28	87	8		Xuan Phuoc prison, Phu Yen
25	Chang A Súa	1987	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8		N/A
26	Châu Văn Khâm	1949	Political activist	2019-01-13	2019-11-11	(113)	12		N/A
27	Chung Hoàng Chương	1977	Civil rights facebooker	2020-01-11	2020-04-27	(331)	1.5		Ninh Kieu District Police, Can Tho
28	Chung Kim Thành	1973	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
29	Đặng Hoàng Thiện	1992	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	16	5	N/A

30	Đặng Ngọc Hòa	2002	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
31	Đặng Ngọc Tấn	2000	Street protester	2018-06-11	2019-05-21	(318)+178	24		Binh Thuan province prison
32	Đặng Thị Huệ	1981	Social activist	2019-10-16	2020-05-08	(318)	1.5	2	Public Security Ministry, Hanoi
33	Đặng Văn Tuấn	1985	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	4		Binh Thuan province prison
34	Đặng Văn Tùng	2000	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3		Binh Thuan province prison
35	Đinh Diêm	1962	Protestant Pastor	2018-01-05	2018-07-12	(109)	16		Quang Ngai province prison
36	Đinh Đình Tài	2000	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
37	Đinh Hồn	1981	Hà môn Christian	2012-05-08	2013-05-28	87	7		Gia Trung prison, Gia Lai
38	Dinh Ku	1972	H'mong Christian	2016-04-26	N/A	87	7		Prison No. 5, Thanh Hoa
39	Đinh Lữ	1976	Hà môn Christian	2012-05-08	2013-05-28	87	7		Gia Trung prison, Gia Lai
40	Dinh Ngo	1987	Evangelical pastor	2013-04-26	N/A	N/A	7.5		An Phuoc prison, Binh Duong
41	Đinh Nông, (Bă Pol)	1965	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
42	Đinh Thị Thu Thủy	1982	Social rights facebooker	2020-04-18	Pretrial detention	(117)	N/A		Hau Giang Police Dept.
43	Đinh Văn Phú	1973	Civil rights facebooker	2020-01-09	Pretrial detention	(117)	N/A		Dak Nong Police Department
44	Đỗ Công Dương	1964	Independent journalist	2018-01-24	2019-01-23	(318)(331)	8		Prison No. 6, Nghe An
45	Đỗ Quốc Bảo	1996	Political activist	N/A	2018-08-22	79	9		N/A
46	Đỗ Tài Nhân	1992	Political activist	N/A	2018-08-22	79	10		N/A
47	Đỗ Thế Hoá	1968	The Constitution Group	2018-09-02	Pretrial detention	(117)	N/A		HCM City temp. detention center
48	Đỗ Thị Hồng	1957	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	79	13	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
49	Đỗ Thị Thùy Dung	1963	Political activist	N/A	2018-08-22	79	5		N/A
50	Đỗ Văn Cơ	2000	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.25		Binh Thuan province prison
51	Đỗ Văn Ngọc	1996	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
52	Đỗ Văn Tài	1983	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
53	Đỗ Văn Thái	1960	Former prisoner of conscience	2019-04-27	Pretrial detention	N/A	N/A		Phan Dang Luu, HCM City
54	Đỗ Văn Thắng	1999	Street protester	2018-06-11	2018-09-26	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
55	Đoàn Khánh Vinh Quang	1976	Civil rights facebooker	2018-09-01	2018-09-24	(331)	2.25		N/A
56	Đoàn Thị Bích Thủy	1972	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	88	5	1	Quy Nhon - Binh Dinh
57	Đoàn Thị Hạnh Thương	1982	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
58	Đoàn Thị Hồng	1983	The Constitution Group	2018-09-02	Pretrial detention	(118)	N/A		HCM City temp. detention center
59	Đoàn Văn Cư	1962	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-12	2013-02-04	79	14	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
60	Đoàn Văn Thế	1994	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	7	3	N/A
61	Đoàn Viết Hoan	1984	Social activist facebooker	2019-04-25	2019-11-26	(118)	3		N/A
62	Đồng Kim Hùng	2000	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.25		Binh Thuan province prison
63	Dương Thị Lanh	1983	Civil rights facebooker	2019-01-28	2019-08-23	(117)	8	2	N/A
64	Dương Văn Ngươn	1978	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	5		Binh Thuan province prison
65	Giàng A Dia	1993	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8		N/A
66	Giàng A Sinh	1981	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8		N/A
67	Giàng A Và	1990	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8		N/A
68	Giang A Vu	1984	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
69	Hà Hải Ninh	1988	Political activist	2018-06	2019-07-23	(109)	N/A		Quang Ninh province
70	Hà Văn Nam	1981	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	2.5		N/A
71	Hờ A Hù	1988	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8		N/A
72	Hồ Đặng Văn An	1998	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3		Binh Thuan province prison

73	Hồ Đình Cường	1975	The Constitution Group	2018-09-04	Pretrial detention	(117)	N/A		HCM City temp. detention center
74	Hồ Đức Hòa	1974	Civil rights blogger	2011-07-30	2013-05-23	79	13	5	Ba Sao prison, Ha Nam
75	Hồ Thái Hà	1981	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
76	Hồ Thanh Tâm	1989	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3		Binh Thuan province prison
77	Hồ Văn Cương		The Constitution Group	2018-09-04	Pretrial detention	(118)			4 Phan Dang Luu, HCM City
78	Hồ Văn Hải	1964	Civil rights blogger	2016-11-02	2018-02-01	88	4	2	Chi Hoa prison, HCM city
79	Hồ Văn Tâm	1989	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3		Binh Thuan province prison
80	Hoàng Đức Bình	1983	Environmental activist	2017-05-15	2018-04-24	257, 258	14		An Diem prison, Quang Nam
81	Hoàng Thị Thu Vang	1966	The Constitution Group	2018-09-02	Pretrial detention	(117)	N/A		HCM City temp. detention center
82	Hoàng Văn Chơ	1979	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8		N/A
83	Hoàng Văn Dương	1994	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	4	3	N/A
84	Hoàng Văn Páo	1982	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	20		N/A
85	Hùng Hưng	N/A	The Constitution Group	2018-09-02	Pretrial detention	(117)	N/A		HCM City's temp. detention center
86	Hùng Văn Vương	1993	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	6	3	N/A
87	Huỳnh Đắc Tuý	1976	Civil rights facebooker	2019-02-22	2019-08-21	(117)	6	3	N/A
88	Huỳnh Đức Thịnh	1952	Former political prisoner	N/A	2019-06-24	(390)	1		N/A
89	Huỳnh Đức Thanh Bình	1996	Political activist	2018-07-07	2019-06-24	(109)	10	3	Xuan Loc prison, Dong Nai
90	Huỳnh Hữu Đạt	1970	Political activist	2017-02-01	2017-12-27	79	13	3	Quy Nhon, Binh Dinh
91	Huỳnh Hữu Long	1994	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
92	Huỳnh Minh Tâm	1978	Civil rights facebooker	2019-01-26	2019-11-28	(117)	9		N/A
93	Huỳnh Thị Kim Quyên	1979	Political activist	2017-04-30	2017-12-21	88	4	2	N/A
94	Huỳnh Thị Tố Nga	1983	Civil rights facebooker	2019-01-28	2019-11-28	(117)	5		N/A
95	Huỳnh Thực Vy	1985	Civil rights blogger	N/A	2018-11-30	276	2.75		Imprisonment postponed due to pregnancy
96	Huỳnh Trương Ca	1971	The Constitution Group	2018-09-04	2018-12-28	(117)	5.5		Xuan Loc R2 prison, Dong Nai
97	Huỳnh Văn Sù	1989	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	3		Binh Thuan province prison
98	Jonh (Chinh)	1952	Hà môn Christian	2012-05-08	2013-05-28	87	9		Gia Trung prison, Gia Lai
99	Jur	1964	Hà Môn Christian	2020-03-19	Pretrial detention	N/A	N/A		Gia Lai Police Department
100	Kinh Tấn Hoạch	1992	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
101	Kpa Binh	1976	Evangelical pastor	N/A	2009	87	9		N/A
102	Kpă Klek	1978	Montagnard Christian	2015-02	2015-04-22	275	5		Gia Lai prison
103	Kpa Sinh	1959	Montagnard Christian	N/A	2011-04-05	87	8	3	Gia Lai prison
104	Kpuih Bô (O'i Yu)	1942	Montagnard Christian	2010	2010	87	10		Phu Son 4, Thai Nguyen
105	Kpuih Bop		Montagnard Christian	2005-07-08	N/A	87	9		Gia Trung prison, Gia Lai
106	Kpuil Lễ		Montagnard Christian	2011-11	N/A	87	8		
107	Kpuil Mel	N/A	Hmong Christian	2011-11-22	2012-06-06	87	9		Prison B20, Gia Lai
108	Ksor Kam (Ama H'Trum)	1965	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	87	9		N/A
109	Ksor Ruk	1975	Degar Christian	2018-10-30	2019-03-15	87	10		Gia Trung prison, Gia Lai
110	Kunh	1992	Hà Môn Christian	2020-03-19	Pretrial detention	N/A	N/A		Gia Lai Police Department
111	Lầu A Lênh	1970	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	Life		N/A
112	Lê Đình Lượng	1965	Democracy activist	2017-07-24	2018-08-16	79	20	5	Ba Sao prison, Ha Nam
113	Lê Đức Đồng	1983	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	12	5	An Diem prison, Quang Nam
114	Lê Duy Lộc	1956	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	17	5	Gia Trung prison, Gia Lai
115	Lê Hùng Cường	1991	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	5	3	N/A

116	Lê Minh Thử	1963	The Constitution Group	2018-10-10	2019-03-20	(331)	2		Gia Trung prison, Gia Lai
117	Lê Minh Trường	2001	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2		Binh Thuan province prison
118	Lê Ngọc Thành	1972	Political activist	2020-04-25	Pretrial detention	(109)	N/A		An Giang Police Dept.
119	Lê Nhật Bản	1993	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3		Binh Thuan province prison
120	Lê Phúc	1951	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	15	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
121	Lê Quý Lộc	1976	The Constitution Group	2018-09-03	Pretrial detention	(118)	N/A		HCM City's temp. detention center
122	Lê Thanh Tùng	1968	Civil rights activist	2015-12-14	2016-12-16	88	12	4	Prison No. 5, Thanh Hoa
123	Lê Thị Hồng Hạnh	1979	Hoa Hao Buddhist	2017-11-13	2018-02-09	245	3		An Phu detention center, An Giang
124	Lê Thị Ngọc Anh	1989	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2		Binh Thuan province prison
125	Lê Trọng Cư	1966	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	12	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
126	Lê Trọng Nghĩa	1987	Street protester	2018-06-10	2018-10-17	(318)	2.25		Phan Dang Luu, HCM City
127	Lê Văn Khiển	1990	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	2.5		N/A
128	Lê Văn Liêm	1996	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
129	Lê Văn Sinh	1965	Civil rights facebooker	2019-02-15	2019-09-05	(331)	5		N/A
130	Lê Văn Tâm	2001	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3		Binh Thuan province prison
131	Lương Nhật Quang	1987	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	79	12	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
132	Lương Thị Thu Hiền	1968	Political activist	2020-04-08	Pretrial detention	(109)	N/A		Dong Nai Police Dept.
133	Lúp	1972	Hà Môn Christian	2020-03-19	Pretrial detention	N/A	N/A		Gia Lai Police Department
134	Lưu Văn Vịnh	1967	Coalition for Self-Determination	2016-11-06	2018-10-05	79	15	3	Gia Trung prison, Gia Lai
135	Ly A Cho	1989	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
136	Ly A Kha	1989	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
137	Ly A Lau	1981	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
138	Ly A Lau A	1990	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
139	Ly A Sung	1984	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
140	Ly A Thao	1994	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3.5		Dien Bien Province
141	Ly A Vu	1990	Hmong Christian	2017-03-24	2017-09-13	199	3		Dien Bien Province
142	Mã Phùng Ngọc Phú	1992	Social activist facebooker	2020-04-10	Pretrial detention	(331)	N/A		Ninh Kieu District Police, Can Tho
143	Ngô Đức Duyên	1998	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
144	Ngô Đức Thuận	2000	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	2		Binh Thuan province prison
145	Ngô Hào	1948	Civil rights activist	2013-02-08	2013-09-11	79	15		Imprisonment deferred on health grounds
146	Ngô Quang Hùng	1993	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	2		N/A
147	Ngô Thụy Tường Vy	1986	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	11	3	N/A
148	Ngô Văn Đạt	1989	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	3		Binh Thuan province prison
149	Ngô Văn Dũng	1969	The Constitution Group	2018-09-04	Pretrial detention	(118)	N/A		4 Phan Dang Luu, HCM City
150	Ngô Xuân Thành	1970	Social activist facebooker	2019-04-25	2019-11-26	(118)	2.5		N/A
151	Ngư	1972	Hà Môn Christian	2013-11-18	2014-09-08	87	7.5		Nam Ha prison, Ha Nam
152	Nguyễn Bá Mạnh	1987	Civil rights facebooker	2019-03-19	Pretrial detention	(288)	N/A		Bac Ninh temp. detention center
153	Nguyễn Bắc Truyển	1968	Brotherhood for Democracy	2017-07-30	2018-04-05	79	11	3	An Diem prison, Quang Nam
154	Nguyễn Chí Vững	1981	Civil rights facebooker	2019-04-23	2019-11-26	(117)	6		N/A
155	Nguyễn Chương	1995	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	3		Binh Thuan province prison
156	Nguyễn Dinh	1968	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	79	14	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
157	Nguyễn Đình Đồng	2001	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.25		Binh Thuan province prison
158	Nguyễn Đình Khuê	1978	Social activist facebooker	2019-04-25	2019-11-26	(118)	2.5		N/A

159	Nguyễn Đình Thành	1991	Civil rights activist	2018-06-08	2018-10-17	(117)	7		N/A
160	Nguyễn Đình Vũ	1977	Street protester	2018-06-10	2018-07-12	(318)	2		Binh Thuan province prison
161	Nguyễn Đức Sinh	1985	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	10	3	N/A
162	Nguyễn Duy Sang	1984	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
163	Nguyễn Duy Sơn	1981	Anti-corruption facebooker	2018-05-08	Pretrial detention	(331)	N/A		Thanh Hoa Police Dept.
164	Nguyễn Hoàng Nam	1982	Hoa Hao Buddhist	2017-06-26	2018-02-09	245	4		Xuan Loc prison, Dong Nai
165	Nguyễn Hồng Nguyên	1980	Civil rights facebooker	2018-11-22	2018-09-22	(331)	2		Xuan Loc prison, Dong Nai
166	Nguyễn Hùng Anh	1963	Political activist	N/A	2018-08-22	79	10		N/A
167	Nguyễn Hữu Thái	2000	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.25		Binh Thuan province prison
168	Nguyen James Han	1967	Political activist	N/A	2018-08-22	79	14		N/A
169	Nguyễn Kỳ Lạc	1951	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-06	2013-02-04	79	16	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
170	Nguyễn Minh Kha	2000	Street protester	2018-06-25	2018-07-23	(318)	2		Binh Thuan province prison
171	Nguyễn Năng Tĩnh	1976	Social activist Facebooker	2019-05-29	2019-11-15	(117)	11	5	N/A
172	Nguyễn Ngọc Ánh	1980	Social activist	2018-08-30	2019-11-07	(117)	6	5	N/A
173	Nguyễn Ngọc Bình	1991	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
174	Nguyễn Ngọc Quý	1992	Political activist	2017-04-30	2017-12-21	88	4	2	N/A
175	Nguyễn Ngọc Sang	1996	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
176	Nguyễn Ngọc Tiền	1990	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	11	3	N/A
177	Nguyễn Nhật Trường	1985	Hoa Hao Buddhist	2017-05-18	2018-01-23	88	6	3	N/A
178	Nguyễn Phương Đông	1994	Street protester	2018-06-10	2018-07-12	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
179	Nguyễn Phương Minh (Michael)	1964	Political activist	2018-07-07	2019-06-24	(109)	12		Phan Dang Luu, HCM city
180	Nguyễn Quang Thanh	1983	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	79	14	3	Quy Nhơn - Binh Dinh
181	Nguyễn Quang Tuy	1970	Street protester	2019-02-10	2019-06-10	330	2		N/A
182	Nguyễn Quốc Đức Vượng	1991	Facebooker, street protester	2019-09-23	Pretrial detention	(117)	N/A		Lam Dong temp. detention center
183	Nguyễn Quốc Hoàn	1977	Coalition for Self-Determination	2016-06-11	2018-10-05	79	13	3	Xuan Loc prison, Dong Nai
184	Nguyễn Quốc Huệ	1993	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
185	Nguyễn Quý Lai	1993	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3		Binh Thuan province prison
186	Nguyễn Quỳnh Phong	1985	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	3		N/A
187	Nguyễn Sinh	1987	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
188	Nguyễn Tấn An	1992	Political activist	2017-04-30	2017-12-21	88	5	2	N/A
189	Nguyễn Tấn Đông	1978	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
190	Nguyễn Tấn Thông	1980	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
191	Nguyễn Tấn Vũ	2000	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
192	Nguyễn Thái Bình	1986	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	79	12	5	An Diem prison, Quang Nam
193	Nguyễn Thanh Bình	1994	Political activist	2017-04-30	2017-12-21	88	3	2	N/A
194	Nguyễn Thanh Phương	1996	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	3		Binh Thuan province prison
195	Nguyễn Thị Chung	1982	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	12	5	N/A
196	Nguyễn Thị Hòa	1972	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
197	Nguyễn Thị Huệ	1968	Civil rights facebooker	2019-03-12	2019-10-17	(331)	2.5		Gia Trung prison, Gia Lai
198	Nguyễn Thị Kim Phượng	1967	Political activist	2020-04-02	Pretrial detention	(109)	N/A		An Giang Police Department
199	Nguyễn Thị Liên	1984	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	3		Binh Thuan province prison
200	Nguyễn Thị Ngọc Hạnh	1976	The Constitution Group	2018-09-03	Pretrial detention	(118)	N/A		Phan Dang Luu, HCM city
201	Nguyễn Thị Ngọc Sương	1968	Civil rights facebooker	2018-10-13	2019-05-10	(117)	5		N/A
202	Nguyễn Thị Nhâm	1992	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison

203	Nguyễn Thị Tuyết	1961	Political activist	2019-04-25	Pretrial detention	(109)	N/A		Lam Dong Police Dept.
204	Nguyễn Toàn Trung	1989	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
205	Nguyễn Trung Lĩnh	1967	Civil rights facebooker	2018-05-27	Pretrial detention	88	N/A		B40 - Ministry of Public Security
206	Nguyễn Trung Tôn	1971	Brotherhood for Democracy	2017-07-30	2018-04-05	79	12	3	Gia Trung prison, Gia Lai
207	Nguyễn Trung Trực	1963	Brotherhood for Democracy	2017-08-04	2018-12-26	79	12	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
208	Nguyễn Trường Vĩnh Phúc	1982	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
209	Nguyễn Tuấn Quân	1984	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	2		N/A
210	Nguyễn Văn An	1990	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3		Binh Thuan province prison
211	Nguyễn Văn Chánh	1975	Political activist	N/A	2018-08-22	79	5		N/A
212	Nguyễn Văn Công Em	1971	Civil rights facebooker	2019-02-28	2019-09-17	(117)	5	5	N/A
213	Nguyễn Văn Diễm	1983	Civil rights facebooker	2017-03-02	2018-01-31	88	6.5		Prison No. 5, Thanh Hoa
214	Nguyễn Văn Đức Đồi	1975	Coalition for Self-Determination	2016-11-06	2018-10-05	79	11		Bo La prison, Binh Duong
215	Nguyễn Văn Hiếu	1998	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3		Binh Thuan province prison
216	Nguyễn Văn Hóa	1995	Independent journalist	2017-01-12	2017-11-27	88	7	3	An Diem prison, Quang Nam
217	Nguyễn Văn Hùng	1992	Street protester	2018-06-10	2018-07-12	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
218	Nguyễn Văn Hưng	1995	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3		Binh Thuan province prison
219	Nguyễn Văn Khánh	1987	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
220	Nguyễn Văn Mạnh	1994	Street protester	2018-06-10	2018-07-12	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
221	Nguyễn Văn Mẹo	1970	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	2		Binh Thuan province prison
222	Nguyễn Văn Minh	1994	Street protester	2018-06-10	2018-07-12	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
223	Nguyễn Văn Nghĩa	1978	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	79	12	3	Quy Nhơn - Binh Dinh
224	Nguyễn Văn Nghĩa	1989	Street protester	2018-06-10	2018-08-22	(318)	2		Binh Thuan province prison
225	Nguyễn Văn Nghiêm	1963	Social activist facebooker	2019-11-05	Pretrial detention	(117)	N/A		Hoa Binh Police Dept.
226	Nguyễn Văn Oai	1981	Civil rights activist	2016-01-19	2017-09-18	257, 304	5	4	Gia Trung prison, Gia Lai
227	Nguyễn Văn Phước	1979	Civil rights facebooker	2018-12-10	2019-10-29	(117)	5		N/A
228	Nguyễn Văn Quang	1987	Civil rights facebooker	2018-06-18	2019-03	(117)	6		Thanh Hoa province prison
229	Nguyễn Văn Tân	1990	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
230	Nguyễn Văn Thanh	1990	Social activist	2019-10-11	Pretrial detention	(142)	N/A		Quang Binh Police Dept.
231	Nguyễn Văn Thiện	1961	Anti-corruption activist	2014-08-06	2015-07-29	258	4		Ha Nam province prison
232	Nguyễn Văn Thuận	1999	Street protester	2018-06-10	2018-09-26	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
233	Nguyễn Văn Thượng	1985	Hoa Hao Buddhist	2017-05-18	2018-01-23	88	6	3	N/A
234	Nguyễn Văn Tiến	1998	Street protester	2018-07-24	2018-09-26	(318)	4		Binh Thuan province prison
235	Nguyễn Văn Trường	1976	Anti-corruption facebooker	2018-02-09	Pretrial detention	(331)	N/A		Thai Nguyen Police Dept.
236	Nguyễn Văn Tuấn	1984	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	79	12	3	Quy Nhơn - Binh Dinh
237	Nguyễn Văn Tuấn	1988	Street protester	2018-06-18	2018-10-08	(318)	3		N/A
238	Nguyễn Văn Túc	1964	Brotherhood for Democracy	2017-09-01	2018-09-14	79	13	5	Prison No. 6, Nghe An province
239	Nguyễn Văn Viễn	1971	Political activist	2019-01-13	2019-11-11	(113)	11		N/A
240	Nguyễn Viết Dũng	1976	Social activist facebooker	2017-09-27	2018-08-15	88	6	5	Ba Sao prison, Ha Nam
241	Nguyễn Xí	1973	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3		Binh Thuan province prison
142	Nơh	1959	Degar Christian	2008-08	2009-04-11	87	12		Gia Lai province prison
243	Phạm Chí Dũng	1966	Independent Journalist	2019-11-21	Pretrial detention	(117)	N/A		Phan Dang Luu, HCM city
244	Phạm Long Đại	1996	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	88	6	1	Quy Nhơn - Binh Dinh
245	Phạm Minh Tùng	2002	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2		Binh Thuan province prison
246	Phạm Sang	1992	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	3.5		Binh Thuan province prison

247	Phạm Thanh	1987	Street protester	2018-06-11	2019-05-21	178	15.5		Binh Thuan province prison
248	Phạm Thị Minh Thu	1973	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	2		Binh Thuan province prison
249	Phạm Thị Phương	1945	Vietnam Populist Party	2010-04-21	2011-09-21	79	11		An Phuoc prison, Binh Duong
250	Phạm Thị Thu Thủy	1974	Street protester	2018-06-10	2018-10-17	(318)	2.5		N/A
251	Phạm Văn Chung	1991	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3		Binh Thuan province prison
252	Phạm Văn Điệp	1965	Civil rights facebooker	2019-06-29	2019-11-26	(117)	9	5	N/A
253	Phạm Văn Mẫn	2000	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	3		Binh Thuan province prison
254	Phạm Văn Trội	1972	Brotherhood for Democracy	2017-07-30	2018-04-05	79	7	1	Ba Sao prison, Hà Nam
255	Phạm Văn Trọng	1994	Political activist	2017-04-30	2017-12-21	88	3	2	N/A
256	Phạm Xuân Hào	1965	Civil rights facebooker	2019-10-31	2019-10-31	(331)	1		Ninh Kieu District Police, Can Tho
257	Phạm Xuân Thân	1958	Political activist	1996-06-12	1996	84	Lifetime		Z30A prison, Dong Nai
258	Phan Angle	1956	Political activist	2017-04-17	2018-08-22	79	14		N/A
259	Phan Công Hải	1996	Social activist, facebooker	2019-11-19	2020-04-28	(117)	5	3	Nghe An Police Dept.
260	Phan Kim Khánh	1993	Civil rights blogger	2017-03-21	2017-10-25	88	6	4	Ba Sao prison, Ha Nam
261	Phan Thanh Nam	1990	Street protester	2018-06-10	2018-07-23	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
262	Phan Thành Tường	1987	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-03-08	2013-02-04	79	10	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
263	Phan Thành Ý	1948	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	79	14	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
264	Phan Trung (aka Thích Nhật Huệ)	1976	Coalition for Self-Determination	2016-11-16	2018-10-05	79	8	3	Bo La prison, Binh Duong
265	Phan Văn Bình	1972	Political activist	2018-02-08	2019-01-22	(109)	14		N/A
266	Phan Văn Lành	1988	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3.5		Binh Thuan province prison
267	Phan Văn Thu	1948	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	Lifetime		An Phuoc prison, Binh Duong
268	Phàng A Lanh	1988	Political activist	N/A	2020-03-18	(389)	2		N/A
269	Phàng A Minh	1979	Political activist	N/A	2020-03-18	(389)	2		N/A
270	Phang A Vang	1988	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	87	15		Na Tau prison, Dien Bien
271	Puih Bop (Ama Phun)	1959	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	87	9		N/A
272	Rah Lan Blom	1976	Montagnard Christian	N/A	2011-04-05	87	9	3	Gia Lai province prison
273	Rah Lan Hip	1981	Degar Christian	2019-05-15	2019-08-09	(116)	7	3	Gia Trung prison, Gia Lai
274	Rah Lan Mlih	1966	Montagnard Christian	N/A	2011-04-05	87	9	3	Gia Lai province prison
275	Rmah Hlach (A Ma Blut)	1968	Montagnard Christian	2009-07-22	2010-01-14	87	12	3	Ba Sao prison, Ha Nam
276	Roh	1962	Montagnard Christian	2008-08	2009-09	87	10		N/A
277	Ro Mah Klit	1964	Montagnard Christian	N/A	2011-04-05	87	8		N/A
278	Ro Mah Pro	1964	Montagnard Christian	2010-08	2011-05-30	87	8	5	N/A
279	Rơ Lan Kly (Ama Blan)	1962	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	87	8		N/A
280	Rơ Ma Đaih (Ama Pôn)	1989	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	87	10		N/A
281	Rurn	1971	Montagnard Christian	2012-08-05	2013-11-18	87	9		Gia Trung prison, Gia Lai
282	Runh	1979	Hà môn Christian	2012-04-23	2013-05-28	87	10	3	Mang Yang prison, Gia Lai
283	Siu Ben (Ama Yôn)	1975	Montagnard Christian	2009-03	2009-07-21	87	12		Prison B20, Gia Lai
284	Siu Bler	1962	Evangelical pastor	2004-08-27	N/A	87	17	3	Nam Ha prison, Ha Nam
285	Siu Brôm	1967	Montagnard Christian	2010-08-28	2011-04-05	87	10	3	Prison B20, Gia Lai
286	Siu Glôi	1985	Montagnard Christian pastor	2010-09-22	2010	87	10		Prison B20, Gia Lai
287	Siu H'Chom	1975	Montagnard Christian	2015-02	2015-04-22	275	6		Gia Lai prison
288	Siu Hlôm	1967	Montagnard Christian	2010-08-28	2011-04-05	87	12	3	Prison B20, Gia Lai
289	Siu Kheh	N/A	Montagnard Christian	2010	2010	87	10		Prison B20, Gia Lai

290	Siu Kêch (A Ma Lên)	1985	Montagnard Christian	2009-07-22	2010-01-14	87	9	N/A
291	Siu Lit	N/A	Montagnard Christian	2010	2010	87	10	Prison B20, Gia Lai
292	Siu Nheo (Pastor)	1955	Montagnard Christian	2010-08-28	2011-04-05	87	10	3 Prison B20, Gia Lai
293	Siu Thái (Ama Thương)	1978	Montagnard Christian	2011-04-07	2011-12-19	87	10	Prison B20, Gia Lai
294	Sùng A Dơ	1996	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8	N/A
295	Sùng A Sính	1982	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	Life	N/A
296	Sùng A Sinh	1986	Political activist	N/A	2020-03-18	(109)	8	N/A
297	Tạ Khu	1947	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2012-02-06	2013-02-04	79	16	5 Xuyen Moc prison, Vung Tau
298	Tạ Tấn Lộc	1975	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	79	14	3 Quy Nhơn, Binh Dinh
299	Tăng Thanh Thuận	1991	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3	Binh Thuan province prison
300	Thạch Thuol	1985	Buddhist monk	N/A	2013-05-20	91	6	Xuan Loc prison, Dong Nai
301	Thái Hàn Phong	1982	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	14	5 N/A
302	Thào A Khu	1990	Political activist	N/A	2020-03-18	(389)	2	N/A
303	Thao A Vang	1986	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	87	20	Na Tau prison, Dien Bien
304	Thin	1979	Montagnard Christian	N/A	2016-04-26	87	6	3 Phu Yen prison
305	Trần Anh Kim	1949	Democratic Party	2015-09-21	2016-12-16	79	13	5 Prison No. 5, Thanh Hoa
306	Trần Công Khải	1963	Political activist - Lawyer		2019-06-27	(109)	8	N/A
307	Trần Đức Thạch	1952	Brotherhood for Democracy	2010-04-23	Pretrial detention	(109)	N/A	Nghe An Police Dept
308	Trần Đình Sang	1980	Anti-corruption activist	2019-04-09	2019-09-18	(330)	2	N/A
309	Trần Hồ	1980	Street protester	2018-06-10	2019-03-07	(318)	3	Binh Thuan province prison
310	Trần Hoàng Phúc	1994	Civil rights facebooker	2017-06-29	2018-01-31	88	6	4 An Phuoc prison, Binh Duong
311	Trần Huỳnh Duy Thức	1966	Civil rights blogger	2009-05-24	2010-01-20	79	16	5 Prison No. 6, Nghe An
312	Trần Long Phi	1998	Political activist	2018-07-07	2019-06-24	(109)	8	N/A
313	Trần Minh Lợi	1968	Anti-corruption facebooker	2016-03-22	2017-03-27	290	4.5	N/A
314	Trần Minh Thiện	2000	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5	Binh Thuan province prison
315	Trần Phi Dũng	1966	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2012-02-12	2013-02-04	79	13	5 Prison No. 6, Nghe An
316	Trần Quân	1984	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2012-02-12	2013-02-04	79	13	5 Xuan Loc prison, Dong Nai
317	Trần Quang Hải	1991	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	1.5	N/A
318	Trần Quang Vinh	1982	Political activist	N/A	2018-08-22	79	7	N/A
319	Trần Quốc Lượng	1991	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	5	3 N/A
320	Trần Thanh Giang	1971	Hoa Hao Buddhist	2019-04-23	2019-11-27	(117)	8	N/A
321	Trần Thanh Phương	1975	The Constitution Group	2018-09-02	Pretrial detention	(118)	N/A	HCM City temp. detention center
322	Trần Thế Nghĩa	1984	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5	Binh Thuan province prison
323	Trần Thị Bích Ngọc	1994	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	88	3	1 Quy Nhơn, Binh Dinh
324	Trần Thị Mai Hương	1966	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5	Binh Thuan province prison
325	Trần Thị Ngọc	1961	Falun Gong practitioner	2017-08-03	2018-04-11	(318)	3.5	Thai Nguyen province
326	Trần Thị Ngọc	1968	Street protester	2018-06-10	2018-07-12	(318)	2	Binh Thuan province prison
327	Trần Thị Tiến	1960	Falun Gong practitioner	2017-08-03	2018-04-11	(318)	3	Thai Nguyen province
328	Trần Thị Xuân	1976	Brotherhood for Democracy	2017-10-17	2018-04-12	79	9	5 Prison No. 5, Thanh Hoa
329	Trần Trọng Tiến	1988	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2	Binh Thuan province prison
330	Trần Tuấn Tài	1976	Political activist	N/A	2018-08-22	79	10	N/A
331	Trần Văn Công	1991	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3	Binh Thuan province prison
332	Trần Văn No	1984	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	6	3 N/A
333	Trần Văn Quyền	1999	Political activist	2019-01-23	2019-11-11	(113)	10	N/A

334	Trần Văn Tuấn	1993	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
335	Trần Văn Vinh	1976	Political activist	N/A	2018-08-22	79	8		N/A
336	Trần Văn Xi	1995	Street protester	2018-06-11	2018-09-26	(318)	3		Binh Thuan province prison
337	Trịnh Viết Bằng	1959	Anti-corruption activist	2019-05-14	Pretrial detention	(331)	N/A		Temp. detention center, Bac Ninh
338	Trương Công Hiếu	1991	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
339	Trương Duơng	1980	Political activist	2019-10-03	2020-04-21	(113)	11		N/A
340	Trương Duy Nhất	1964	Independent journalist	2019-01-28	2020-03-09	(355)	10		N/A
341	Trương Hữu Lộc	1963	Street protester	2018-06-11	2019-06-28	(118)	8		Gia Trung prison, Gia Lai
342	Trương Minh Đức	1960	Brotherhood for Democracy	2017-07-30	2018-04-05	79	12	3	Prison No. 6, Nghe An
343	Trương Minh Tài	1992	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	3		Binh Thuan province prison
344	Trương Ngọc Hiền	1997	Street protester	2018-06-10	2018-10-08	(318)	2		N/A
345	Trương Nguyễn Minh Trí	1987	Political activist	N/A	2018-08-22	79	11		N/A
346	Trương Quốc Gia Huy	1999	Street protester	2018-06-11	2018-10-31	(318)	2.5		Binh Thuan province prison
347	Trương Tấn Phát	1984	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	5	3	N/A
348	Trương Thị Thu Hằng	1984	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	88	4	1	Quy Nhơn - Binh Dinh
349	Từ Công Nghĩa	1993	Coalition for Self-Determination	2016-11-05	2018-10-05	79	10	3	Xuyen Moc prison, Vung Tau
350	Từ Thiện Lương	1950	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	79	16	5	Phuoc An prison, Binh Duong
351	Vang A De	1990	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	87	20		Na Tau prison, Dien Bien
352	Vang A Phu	1977	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	87	20		Na Tau prison, Dien Bien
353	Võ Hoàng Ngọc	1996	Political activist	N/A	2018-08-22	79	9		N/A
354	Võ Mến	2000	Street protester	2018-06-11	2018-11-29	(318)	3		Binh Thuan province prison
355	Võ Ngọc Cư	1951	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-06	2013-02-04	79	16	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
356	Võ Thành Lê	1955	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	16	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
357	Võ Thường Trung	1976	Social activist facebooker	2019-04-25	2019-11-26	(118)	3		N/A
358	Võ Tiết	1952	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	79	16	5	Prison No. 6, Nghe An
359	Võ Văn Trụ	1982	Street protester	2018-06-16	2018-10-17	(318)	3.5		N/A
360	Vũ Mộng Phong	1971	Political activist	2017-04	2017-12-27	84	8	3	N/A
361	Vũ Quang Thuận	1966	Civil rights facebooker	2017-03-02	2018-01-31	88	8		Ba Sao prison, Ha Nam
362	Vũ Thị Dung	1965	Civil rights facebooker	2018-10-13	2019-05-10	(117)	6		N/A
363	Vũ Văn Hà	1990	Social activist	2019-03-05	2019-07-30	(318)	2		N/A
364	Vương Tấn Sơn	1953	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-12	2013-02-04	79	17	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
365	Vương Thanh Thuận	1990	Hoa Hao Buddhist	2017-05-18	2018-01-23	88	7	3	N/A
366	Vương Văn Thả	1969	Hoa Hao Buddhist	2017-05-18	2018-01-23	88	12	3	An Phuoc prison, Binh Duong
367	Y Bhom Kdoh	1965	H'mong Christian	2012-10-08	N/A	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
368	Y Chon Nie	1968	H'mong Christian	2012-10-29	N/A	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
369	Y Drim Nie	1972	H'mong Christian	2012-10-29	N/A	87	8		Binh Duong Province prison
370	Y Hriam Kpa	1976	H'mong Christian	2015-07-30	N/A	87	7		Dak Tan prison, Dak Lak
371	Y Kur Bdap	1971	Montagnard Christian	2004-04-24	2005-11-17	87	17	5	Ba Sao prison, Ha Nam
372	Y Lao Mlo	1987	H'mong Christian	2015-07-15	N/A	87	8		Dak Trung prison, Dak Lak
373	Y Pum Nie	1964	H'mong Christian	2018-04-10	Pretrial detention	(116)	N/A		Dak Lak Police Dept.
374	Y Ty Ksor	1989	Montagnard Christian	2006	N/A	N/A	14		Ha Nam prison.
375	Y Yem Hwing	1972	H'mong Christian	2012-10-29	N/A	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
376	Y Yich	1960	Evangelical pastor	2013-05-13	2013-11-14	87	12		An Phuoc prison, Binh Duong

**Danh sách này chỉ bao gồm một phần số tù nhân chính trị và tôn giáo hiện bị giam cầm tại Việt Nam. Nhiều người bị giam cầm mà không được xét xử công khai, đặc biệt là đồng bào các sắc tộc thiểu số.*

***Những điều khoản trong Bộ luật Hình sự dùng để kết án những người hoạt động nhân quyền (trong ngoặc là theo LHS 2015)*

- 79 (109): Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân
- 84 (113): Tội khủng bố
- 87 (116): Tội phá hoại chính sách đoàn kết
- 88 (117): Tội tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam
- 89 (118): Tội phá rối an ninh
- 90 (119): Tội chống phá trại giam
- 91 (121): Tội trốn đi nước ngoài hoặc trốn ở lại nước ngoài nhằm chống chính quyền nhân dân
- 93 (123): Tội giết người
- 112 (142): Tội hiếp dâm người dưới 16 tuổi
- 121 (155): Tội làm nhục người khác
- 143 (178): Tội hủy hoại hoặc cố ý làm hư hỏng tài sản
- 161 (200): Tội trốn thuế
- 226 (288): Tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông
- 230 (304): Tội chế tạo, tàng trữ, vận chuyển, sử dụng, mua bán trái phép hoặc chiếm đoạt vũ khí quân dụng, phương tiện kỹ thuật quân sự
- 232 (305): Tội chế tạo, tàng trữ, vận chuyển, sử dụng, mua bán trái phép hoặc chiếm đoạt vật liệu nổ
- 245 (318): Tội gây rối trật tự công cộng
- 257 (330): Tội chống người thi hành công vụ
- 258 (331): Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân
- 275 (349): Tội tổ chức, cưỡng ép người khác trốn đi nước ngoài hoặc ở lại nước ngoài trái phép
- 276 (351): Tội xúc phạm Quốc kỳ, Quốc huy
- 280 (355): Tội lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản
- 289 (364): Tội đưa hối lộ
- 290 (365): Tội làm môi giới hối lộ
- 313 (389): Tội che giấu tội phạm
- 314 (390): Tội không tố giác tội phạm

PHỤ LỤC II

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM NĂM 2019

Giải Nhân Quyền Việt Nam do Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam (MLNQVN) thành lập từ năm 2002 nhằm tuyên dương thành tích tranh đấu bất bạo động cho lý tưởng nhân quyền tại Việt Nam. Giải Nhân Quyền Việt Nam còn nhằm bày tỏ sự liên đới của người Việt khắp nơi đối với những cá nhân và đoàn thể đã và đang dấn thân bảo vệ quyền làm người của người dân Việt Nam. Từ ngày thành lập đến nay, MLNQ đã tuyên dương những nhà đấu tranh hàng đầu cho nhân quyền tại Việt Nam, gồm:

- 2002: *Hoà thượng Thích Quảng Độ và Linh mục Nguyễn Văn Lý*
- 2003: *Quý Ông Nguyễn Vũ Bình, Lê Chí Quang, Nguyễn Khắc Toàn, và Bác sĩ Phạm Hồng Sơn*
- 2004: *Ông Phạm Quế Dương và Bác sĩ Nguyễn Đan Quế*
- 2005: *Ông Lê Quang Liêm, Linh mục Phan Văn Lợi, và Thượng Tọa Thích Tuệ Sỹ*
- 2006: *Ông Đỗ Nam Hải và Ông Nguyễn Chính Kết*
- 2007: *Ông Hoàng Minh Chính, Luật sư Lê Thị Công Nhân, và Luật sư Nguyễn Văn Đài*
- 2008: *Thượng Tọa Thích Thiện Minh, Nhà báo Điều Cày Nguyễn Văn Hải, và Bán Nguyệt San Tự Do Ngôn Luận*
- 2009: *Nhà văn Trần Khải Thanh Thủy và Mục sư Nguyễn công Chính*
- 2010: *Ký giả Trương Minh Đức và nhà hoạt động công đoàn Đoàn Huy Chương*
- 2011: *TS Cù Huy Hà Vũ và nhà hoạt động công đoàn Đỗ Thị Minh Hạnh*
- 2012: *Cô Phạm Thanh Nghiên, nhà báo Tạ Phong Tần, và Cô Huỳnh Thục Vy*
- 2013: *LS Lê Quốc Quân, Ông Trần Huỳnh Duy Thúc, và Ông Nguyễn Hoàng Quốc Hùng*
- 2014: *Dòng Chúa Cứu Thế Việt Nam, Ông Nguyễn Bắc Truyển, và hai nhạc sĩ Võ Minh Trí (Việt Khang) và Trần Vũ Anh Bình.*
- 2015: *Hòa Thượng Thích Không Tánh, Bà Hồ Thị Bích Khuông, và Bà Bùi Thị Minh Hằng*
- 2016: *Mạng Lưới Bloggers Vietnam, LS Võ An Đôn, và hai nhà đấu tranh cho Dân Oan Bà Trần Ngọc Anh và Cấn Thị Thêu*
- 2017: *Hội Anh Em Dân Chủ, Blogger Ba Sàm Nguyễn Hữu Vinh, Blogger Nguyễn Ngọc Như Quỳnh, và Mục sư Y Yích*
- 2018: *Ông Hoàng Đức Bình, Bà Trần Thị Nga, và Blogger Phạm Đoan Trang*

Năm nay, MLNQVN hân hạnh trao Giải Nhân Quyền Việt Nam 2019 tại trụ sở Thượng Ngự Viện Canada, thủ đô Ottawa, vào Ngày Quốc Tế Nhân Quyền 2019 cho ba chiến sĩ nhân quyền xuất sắc là: Mục sư Nguyễn Trung Tôn, Cô Nguyễn Đặng Minh Mẫn, và Luật sư Lê Công Định

MỤC SƯ NGUYỄN TRUNG TÔN

Mục sư Nguyễn Trung Tôn, sinh năm 1971, cư ngụ tại huyện Quảng Xương, tỉnh Thanh Hóa. Từ năm 2002, MS Nguyễn Trung Tôn gia nhập Đạo Tin Lành hệ phái “Phúc Âm toàn vẹn Việt Nam.” Năm 2008, sau khi được phong chức mục sư, ông đã hăng say dẫn thân vào con đường truyền bá phúc âm trong hoàn cảnh thường xuyên bị ngăn cản, quấy nhiễu và đàn áp của chính quyền cộng sản Việt Nam. Mục sư Nguyễn Trung Tôn đã nhiều lần lên tiếng đòi hỏi cho quyền được tự do hành đạo cho ông, cho giáo đoàn của ông, và cho mọi người có tín ngưỡng nói chung.

Trong quá trình đấu tranh cho quyền tự do tôn giáo, Mục sư Nguyễn Trung Tôn đã nhận ra rằng tự do tín ngưỡng bị xâm hại xuất phát từ chính sách bài trừ tôn giáo của chính quyền cộng sản. Vì vậy, ông đã kết hợp việc đấu tranh cho tự do tôn giáo với việc phê phán chính sách cai trị độc tài, độc đảng, tham nhũng và bất công của CSVN. Để tiếng nói được lan rộng và mạnh mẽ hơn, ông đã gia nhập Khối 8406 và Hội Đồng Liên Tôn VN. Ngoài việc lên tiếng ôn hòa qua Facebook cá nhân, mục sư Tôn còn tích cực thể hiện quyền công dân hầu cải thiện xã hội như gửi thư cho Quốc hội VN vào năm 2013 để góp ý sửa đổi hiến pháp, đặc biệt là việc hủy bỏ điều 4 Hiến pháp dành độc quyền lãnh đạo cho Đảng CS VN. Ông cũng còn làm đơn tự ứng cử đại biểu Quốc hội khóa 17 năm 2016.

Thay vì lắng nghe tiếng nói trung thực của người dân, chính quyền cộng sản VN lại xem MS Nguyễn Trung Tôn như là đối thủ và tìm đủ mọi phương thế đe dọa và bạo lực để ám hại ông, như dùng phương tiện truyền thông nhà nước để vu khống và bôi nhọ. Gia đình ông thường xuyên bị đe dọa, khủng bố và triệt tiêu kế sinh nhai. Bản thân ông thường xuyên bị theo dõi, sách nhiễu, cản trở đi lại, và hành hung nhiều lần.

Mục sư Nguyễn Trung Tôn bị bắt lần thứ nhất và kết án 2 năm tù giam và 2 năm quản chế với tội danh “truyền truyền chống nhà nước” vào năm 2011, cùng một vụ án với nhà hoạt động nhân quyền Hồ Thị Bích Khương. Sau khi ra khỏi tù, mục sư Tôn vẫn tiếp tục tranh đấu không ngừng nghỉ cho nhân quyền và dân chủ trong tư cách thành viên của Hội Cựu Tù Nhân Lương Tâm VN và Hội Anh Em Dân Chủ.

Vào tháng 2 năm 2017, mục sư Tôn và Anh Nguyễn Viết Tứ, một thành viên khác của Hội Anh Em Dân Chủ, bị công an đội lột côn đồ bắt cóc, hành hung và đánh đập tàn nhẫn đến trọng thương khi đang trên đường từ Thanh Hóa vào Quảng Bình.

Vào ngày 30-7-2017, Mục sư Tôn lại bị lực lượng an ninh Việt Nam bắt cùng với một số thành viên Hội Anh Em Dân Chủ khác gồm các cựu tù chính trị Phạm Văn Trội, Trương Minh Đức và Nguyễn Bắc Truyền. Trong phiên xử ngày 5-4-2018, các thành viên Hội Anh Em Dân Chủ trên đã bị tòa án CSVN tuyên phạt những bản án nặng nề với tội danh quy chụp ‘âm mưu lật đổ chính quyền.’ Riêng Mục sư Tôn, với tư cách là Chủ tịch Hội Anh Em Dân Chủ, phải chịu 12 năm tù giam và 3 năm quản chế. Hiện nay MS Nguyễn Trung Tôn đang bị giam giữ tại trại Gia Trung, tỉnh Gia Lai.

Mục sư Nguyễn Trung Tôn là một người hiền lành, sống chân thành với bạn bè, thương yêu đồng bào nghèo khổ, bị áp bức. Ông đã can đảm đứng lên bảo vệ và đấu tranh cho nhân quyền, dân chủ, và sự toàn vẹn lãnh thổ một cách ôn hòa dù phải chấp nhận bao nghịch cảnh: vu khống, đe dọa, triệt kế sinh nhai, hành hung, và tù tội. Ông xứng đáng được tuyên dương và trao Giải Nhân Quyền VN 2019.

CÔ NGUYỄN ĐẶNG MINH MẦN

Nguyễn Đặng Minh Mẫn sinh năm 1985. Năm 1989, khi mới 4 tuổi, Nguyễn Đặng Minh Mẫn đã cùng gia đình vượt biên sang Thái Lan kiếm tìm tự do và phải sống trong nhiều trại tị nạn với bao thiếu thốn suốt 7 năm trời trước khi bị trục xuất lại Việt Nam.

Nguyễn Đặng Minh Mẫn lớn lên trong hoàn cảnh khắc nghiệt của những người bị coi như là kẻ thù của chế độ. Trong hoàn cảnh đó cô đã ý thức rất sớm ý nghĩa của tự do và nhân phẩm. Đó cũng là động lực để cô bước theo con đường đấu tranh với mong muốn thể chế chính trị dân chủ và một xã hội nhân ái trong đó tự do và nhân quyền được tôn trọng.

Từ 2009 Nguyễn Đặng Minh Mẫn bắt đầu tham gia một số hoạt động đấu tranh chống Trung Quốc xâm lược (dự án Bauxite Tây Nguyên, xâm chiếm Biển Đông, Quần Đảo Hoàng Sa – Trường Sa) và hỗ trợ dân oan các nơi tập trung về Sài Gòn biểu tình, tố cáo tham nhũng. Cô cũng đã chụp ảnh những cuộc biểu tình để phổ biến trên mạng xã hội và đưa tin cho các báo đài ở hải ngoại.

Nguyễn Đặng Minh Mẫn bị chính quyền CS bắt vào ngày 31-7-2011 cùng với mẹ, anh trai và một số bạn trẻ khác. Trong phiên xét xử sơ thẩm vào hai ngày 8 và 9 tháng Giêng năm 2013 tại Nghệ An, Nguyễn Đặng Minh Mẫn cùng 13 người khác đã bị quy chụp tội “hoạt động lật đổ chính quyền” và chịu những bản án nặng nề. Riêng Nguyễn Đặng Minh Mẫn bị tuyên phạt 8 năm tù giam và 5 năm quản chế. Mẹ của cô cũng bị kết án 3 năm tù giam, và em cô 3 năm tù treo.

Trong lời nói sau cùng tại phiên tòa xét xử sơ thẩm vào ngày 09-01-2013, Nguyễn Đặng Minh Mẫn đã thẳng thắn tuyên bố “Tôi xin Hội Đồng Xét Xử giảm nhẹ hình phạt cho Mẹ và anh trai, còn tôi nhận thấy những việc tôi làm là đúng nên không cần sự khoan hồng cho bản thân.”

Trong thời gian bị giam cầm tại các trại tù số 05 (Thanh Hóa), Nguyễn Đặng Minh Mẫn đã nhiều lần bị quản giáo sử dụng những người tù nhân hình sự đánh đập gây thương tích, bị còng chân biệt giam kỷ luật. Dù chịu đầy dọa cả thể xác lẫn tinh thần trong nhiều trại giam khác nhau suốt 8 năm đằng đẳng, Nguyễn Đặng Minh Mẫn vẫn can trường chịu đựng, không hề khuất phục trước bạo quyền. Trái lại cô đã nhiều lần tuyệt thực để phản đối tình trạng đối xử tồi tệ với các tù nhân chính trị, và đòi quyền lợi chính đáng cho mình và các tù nhân khác.

Vào năm 2016, Nhóm Làm Việc Về Bắt Giữ Tùy Tiện của Cao Ủy Nhân Quyền Liên Hiệp Quốc đã kêu gọi CSVN phóng thích vô điều kiện nữ ký giả nhiếp ảnh và cũng là nhà hoạt động Nguyễn Đặng Minh Mẫn. Nhóm nhận định rằng, không có thông tin nào cho thấy cô Minh Mẫn tham gia hoạt động bạo lực, hoặc việc làm của cô trực tiếp gây ra bạo lực. Do đó, việc bắt và giam cô không phải là vì bất cứ một mối đe dọa nào cho an ninh quốc gia.

Ngày 02-08-2019, Nguyễn Đặng Minh Mẫn đã mãn hạn 8 năm tù giam và trở về trong vòng tay chào đón của bạn hữu và gia đình. Là một phụ nữ nhỏ bé về thể xác nhưng với ý chí bất khuất, tinh thần dũng cảm và lòng yêu nước thiết tha, Nguyễn Đặng Minh Mẫn đã vạch ra cho thế hệ trẻ Việt Nam khắp nơi, trong cũng như ngoài nước, một con đường đấu tranh ôn hòa nhưng cương quyết cho Tự Do, Nhân Phẩm, và Nhân Quyền. Nguyễn Đặng Minh Mẫn xứng đáng để được tuyên dương và trao Giải Nhân Quyền Việt Nam năm 2019

LUẬT SƯ LÊ CÔNG ĐỊNH

Luật sư Lê Công Định sinh năm 1968 tại Sài Gòn. Sau khi hoàn tất chương trình cử nhân luật tại Việt Nam, ông nhận được học bổng Fulbright để theo học chương trình thạc sĩ luật tại Đại học Tulane ở Hoa Kỳ. Sau khi tốt nghiệp, Ông về nước làm việc trong ngành luật với tư cách một luật sư và giáo sư luật. Ông là thành viên của luật sư đoàn của Việt Nam và Hoa Kỳ, và là thành viên hội đồng đại diện cho Việt Nam - Hiệp hội Luật sư châu Á - Thái Bình Dương, thành viên Quỹ Nghiên cứu Biển Đông. Ông được bầu vào chức vụ phó chủ nhiệm Đoàn luật sư Thành phố Hồ Chí Minh (2005-2008).

Lê Công Định là một luật sư có tâm cỡ và dũng cảm. Ông đã bào chữa cho nhiều vụ án chính trị nhằm vào các nhà bất đồng chính kiến nổi tiếng như LS Nguyễn Văn Đài, LS Lê Thị Công Nhân, và blogger Điều Cày Nguyễn Văn Hải, dù rằng không bao giờ ông có ảo tưởng

rằng có tòa án độc lập và phán quyết công minh trong chế độ CSVN.

Luật sư Định cũng được biết tới như một cây bút nghiên cứu và bình luận sâu sắc, bén nhạy và phong phú. Trong các bài viết của ông, luật sư Lê Công Định thẳng thắn bày tỏ quan điểm ủng hộ dân chủ, đa đảng, đa nguyên, canh tân hệ thống luật pháp và chính trị của Việt Nam. Ông tích cực dấn thân cổ súy lý tưởng Tự do, Dân chủ, Nhân quyền, và phê phán những bất công xã hội, quốc nạn tham nhũng, và sự nhu nhược của nhà cầm quyền trước sự xâm lấn của Trung cộng.

Vào năm 2005, cùng với Trần Huỳnh Duy Thức, và Lê Thăng Long, LS Lê Công Định lập ra nhóm Nghiên cứu Chấn để nghiên cứu tình hình chính trị, kinh tế, xã hội Việt Nam. Tác phẩm “Con đường Việt Nam” của nhóm đã đưa ra khuyến nghị tôn trọng và ủng hộ quyền con người là chiến lược khắc phục nguy cơ sụp đổ kinh tế. Cũng trong thời gian này luật sư Lê Công Định gia nhập Đảng Dân Chủ Việt Nam và đảm nhận chức vụ Tổng Thư Ký, tiếp nối vai trò của cố giáo sư Hoàng Minh Chính.

Vì lo ngại ảnh hưởng lan rộng của nhóm trí thức trẻ, chính quyền CSVN đã tìm cách triệt hạ. Tháng 5 năm 2009, Lê Công Định bị bắt cùng với Trần Huỳnh Thức, Lê Thăng Long, và Nguyễn Tiến Trung. Họ bị gán cho tội danh “Hoạt động nhằm lật đổ chính quyền” theo Điều 79 Bộ luật hình sự. Ngày 20 tháng 1 năm 2010 Tòa án CSVN tại Sài Gòn đã kết án Lê Công Định 5 năm tù giam và 3 năm quản chế. Nguyễn Tiến Trung, Trần Huỳnh Duy Thức, Lê Thăng Long bị kết án từ 7 đến 16 năm tù giam.

Trước áp lực của dư luận quốc tế, ngày 06-2-2013 CSVN đã trả tự do cho LS Lê Công Định trước thời hạn. Tuy nhiên từ ngày được phóng thích đến nay, mặc dù thường xuyên bị vây bủa bởi an ninh chìm nổi cùng với việc bôi nhọ của bộ máy tuyên truyền nhà nước CSVN nhằm triệt hạ uy tín và cô lập ông, LS Lê Công Định vẫn tiếp tục con đường tranh đấu bất bạo động cho Tự do, Dân chủ, và Nhân quyền với ngòi bút sắc bén. Trong một bài báo mới đây LS Lê Công Định viết: “Nếu trước đó dấn thân cho tự do và dân chủ là lý tưởng đơn thuần, mà mưu sinh vẫn chi phối hầu hết mọi hoạt động hàng ngày của tôi, thì giờ đây chuyển hóa dân chủ cho Việt Nam đã trở thành mục tiêu hàng đầu và mưu sinh lui vào thứ yếu.”

Là một trí thức trẻ tuổi tài cao, có một địa vị ổn định trong xã hội và tương lai giàu sang, thế mà LS Lê Công Định đã lựa chọn con đường đấu tranh cho tự do, dân chủ, và nhân quyền cho toàn dân để phải chuốc cảnh tù tội. Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam ghi nhận và nghiêng mình trước sự hy sinh cho lý tưởng cao cả đó, và long trọng trao Giải Nhân Quyền Việt Nam năm 2019 đến LS Lê Công Định.

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam được thành lập vào năm 1997, quy tụ một số cá nhân và đoàn thể dẫn thân trong lãnh vực tranh đấu và bảo vệ nhân quyền và tự do mà mọi người dân Việt Nam đều có quyền hưởng như đã được quy định trong Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và các văn kiện quốc tế nhân quyền khác.

LIÊN LẠC

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam
8971 Colchester Ave, Westminster, CA 92683
Tel.: (714) 657-9488

Web page: <http://www.vietnamhumanrights.net>

Facebook: <https://www.facebook.com/mlnqvn>

Email: vnhrnet@vietnamhumanrights.net